MICHAŁ SZALAST

KRZYSZTOF GOŁUCH

RANÁ TVORBA

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE/ OPAVA 2019
SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ /FILOZOFICKO- PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA V OPAVĚ / INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

FILOZOFICKO–PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA V OPAVĚ

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Krzysztof Gołuch

raná tvorba

Krzysztof Gołuch

early work

Michał Szalast
Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí bakalářské práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus
Oponent: doc. Mgr. Václav Podestát
Opava 2019

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

itf Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

Abstrakt

Tématem této práce je osobnost a raná tvorba Krzysztofa Gołucha, jenž téměř dvacet let své fotografické činnosti věnoval postiženým lidem. Seznámíme se s biografií autora, od jeho dětství až do období studia na Institutu tvůrčí fotografie v Opavě. Fotografické dílo Krzysztofa Gołucha zasadíme do kontextu polské dokumentární a novinářské fotografie zachycující postižené a prostředí, ve kterém žijí. Následně provedeme analýzu obsahu a formální stránky tvorby tohoto dokumentaristy, kterou v závěru zhodnotíme a posoudíme ve srovnání s nejvýznamnějšími příklady z dějin světové fotografie.

Klíčová slova

Krzysztof Gołuch, postižení ve fotografii, dokumentární fotografie postižených osob, fotografická reportáž, postižení, invalidita ve fotografii, postižení na snímcích, monografie Krzysztofa Gołucha, Institut tvůrčí fotografie, Caritas Polsko, polská dokumentární fotografie, Slezské fotografické tovaryšstvo, snímek postiženého.

Abstract

The subject of the following work is the personality and early work of Krzysztof Gołuch, who devoted nearly 20 years of his photographic activity to people with disabilities. The biography of the photographer will be presented here, from childhood to years of study at the Institute of Creative Photography in Opava. Krzysztof Gołuch's photographic output will be presented in the context of Polish documentary and press photography showing the disabled and the environment in which they live. Next, I will analyze, content and formal aspects of the documentary's achievements to finally assess and place it against the background of the most significant examples from the history of world photography.

Key words

Krzysztof Gołuch, disability in photography, documentary photography of people with disabilities, photo reportage disability, disability in photography, disabled in pictures, monograph Krzysztof Gołuch, Institute of Creative Photography, Caritas Poland, Polish documentary photography, Silesian Photographic Society, disabled in the photo, photos disability.

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	**Michal SZALAST**
Osobní číslo:	**F160191**
Studijní program:	**B8204 Filmové, televizní a fotografické umění a nová média**
Studijní obor:	**Tvůrčí fotografie**
Téma práce:	**Krzysztof Gołuch – Raná tvorba**
Téma práce anglicky:	**Krzysztof Gołuch – Early work**
Zadávající katedra:	**Institut tvůrčí fotografie**

Zásady pro vypracování

Tato bakalářská práce je věnována rané fotografické tvorbě talentovaného dokumentalisty, který se narodil ve městě Ruda Śląska. Žije a pracuje v Knurově. Je absolventem Fakulty pedagogiky a psychologie Slezské univerzity v Katovicích, Humanisticko-technické akademie v Bielsku-Bialé a Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě. V současné době je studentem doktorského studia na této škole. V roce 2009 získal ocenění „Laura Knurówa“, dvakrát získal stipendium maršálka Slezského vojvodství v oboru kultury (2008 a 2014). Je členem Polského svazu uměleckých fotografů. Zúčastnil se mnoha fotografických soutěží doma i v zahraničí. Obdržel první cenu v soutěži Evropské unie „Prolomit stereotypy“. Papež František mu udělil medaili Pro Ecclesia et Pontifice. Svůj profesní život věnoval práci s postiženými lidmi. Věnuje se dokumentární a reportážní fotografii, jejímž hlavním tématem je člověk.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Birgus, Vladimír – Mlčoch, Jan: Česká fotografie 20. století. Průvodce. / Czech Photography of the 20th Century. Guide. KANT, Praha 2005
Birgus, Vladimír – Vojtěchovský, Miroslav: Česká fotografie 90. let / Czech Photography of the 1990s. KANT, Praha 1998.
Moucha, Josef: Zážitek arény. Eseje o historii fotografie a technických obrazech. Fotofo, Bratislava 2004.
Sontagová, Susan: O fotografii. Paseka, Praha 2002.
Pospěch, Tomáš: Myslet fotografii. Česká fotografie 1938-2000. PositF, Praha 2014
Campany, David (ed.): Art and Photography. Phaidon, Londýn 2003.
Hacking, Juliet (ed.): Photography. The Whole Story. Prestel, Mnichov – Londýn – New York 2012.
Mazur, Adam: Decydujacy Moment / The Decisive Moment. Nowe zjawiska w fotografii polskiej po 2000 roku. / New Phenomena in Plish Photograhy Since 2000. Wadawnictvo Karakter, Krakov 2012.
Mazur, Adam: Historie Fotografii v Polsce 1839-2009. Fundacja Sztuk Wizualnych, Krakov 2009.
Rosenblum, Naomi: Historia fotografii światowej. Wydawnictwo Baturo, Bielsko-Biała 2005.

Vedoucí bakalářské práce:	**prof. PhDr. Vladimír BIRGUS** Institut tvůrčí fotografie
Oponent bakalářské práce:	**doc. Mgr. Václav PODESTÁT** Institut tvůrčí fotografie
Datum zadání bakalářské práce:	**2. června 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce:	**28. června 2019**

L.S.

prof. PhDr. Irena KORBELÁŘOVÁ, Dr.
děkanka

prof. PhDr. Vladimír BIRGUS
vedoucí ústavu

V Opavě dne 2. června 2019

V Opavě, 24. dubna 2019 Michał Szalast

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jsem pouze citované zdroje, které uvádím v bibliografických odkazech.

Souhlas se zveřejněním

Souhlasím, aby tato bakalářská práce byla zařazena do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

Michal Szalast

© Michał Szalast | ITF FPF Slezské univerzity v Opavě, 2019

Poděkování

Následující práce by nevznikla bez obrovské podpory, jež se mi dostalo od Institutu tvůrčí fotografie SU v Opavě. Zároveň velmi obdivuji zapálení, s jakým vedoucí Institutu prof. Vladimír Birgus pracuje se studenty píšícími pod jeho vedením závěrečné práce. Jinak tomu nebylo ani v případě této práce, jejíž finální podoba a forma jsou výsledkem mnoha konzultací právě s prof. Vladimírem Birgusem a doc. Václavem Podestátem. Chtěl bych také vyjádřit velkou vděčnost MgA. Mgr. Krzysztofu Gołuchovi, jenž nejen svojí tvorbou, ale i povahou ukazuje, jak se lze úspěšně a s humanistickým přístupem pohybovat po klikatých životních cestičkách. Studium na Institutu tvůrčí fotografie změnilo nejen můj přístup k fotografii, ale i způsob mého vnímání skutečnosti. V tomto ohledu pak zůstanu navždy dlužníkem této instituce a především všech lidí, kteří ji tvoří.

Michał Szalast

1. Krzysztof Gołuch – 9
fotograf, který stvořil sám sebe. 10
2. Současná polská fotografie postižených osob. 13
3. Životopis22
3.1. Dětství. 22
3.2. Církev 28
3.3. Umění 31
3.4. Caritas 37
3.5. Fotografie 40
3.6. Format 43
3.7. Slezské fotografické sdružení 44
3.7. Galerie Bez domova 46
3.8. Piotr Szymon 50
3.9. Institut tvůrčí fotografie 56
4. Analýza tvorby 61
4.1. Poutníci 61
4.2. Směrem k moři 64
4.3. Stopy 68
4.4. Prolomit stereotypy 73
4.5. Zvolte mě 80
5. Závěr 82
6. Rozhovory 93
6.1. Rozhovor prof. PhDr. Vladimír Birgus 93
6.1. Rozhovor doc.Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph.D. 96
6.3. Rozhovor prof. Mgr. Jindřich Štreit Dr. h. c. 98
6.4. Rozhovor MgA. Arkadiuszem Golou. 100
Seznam vystav 104
Autorské výstavy 104
Skupinové výstavy 106
Jmenný rejstřík 124

1. KRZYSZTOF GOŁUCH – FOTOGRAF, KTERÝ STVOŘIL SÁM SEBE.

„…co mám dělat? Zemřela mi máma."

Krzysztof Gołuch se již mnoho let zaměřuje na práci s postiženými lidmi. Během jedné z mnoha návštěv centra pro handicapované v Halembě u Slezské Rudy při hledání zajímavých záběrů nečekaně zaujal jeho pozornost na pokoji klientů jeden okamžik. Instinktivně ihned přiložil hledáček k oku, aby se zajímavá scéna nerozplynula zpozorováním jeho přítomnosti. Stihl si dát před tvář fotoaparát, avšak zvuk zvedajícího se zrcátka se závěrkou proťal ticho a on byl zpozorován. Mladý, třicetiletý muž s tváří dítěte jménem Janek se zeptal: „…co mám dělat? Zemřela mi máma."

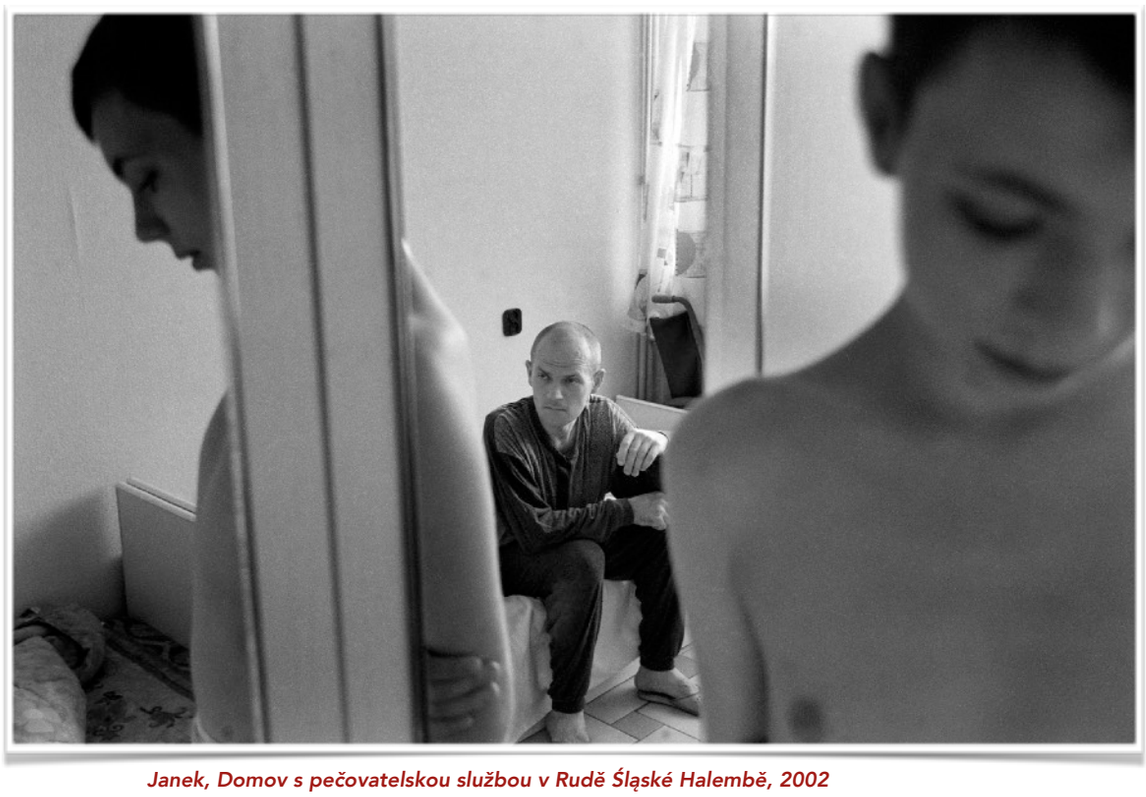

Janek, Domov s pečovatelskou službou v Rudě Śląské Halembě, 2002

Tento zajímavý příběh, který mi Krzysztof vyprávěl během příprav jedné z jeho výstav, na mě udělal velký dojem. Napadlo mě, že jako pod zvětšovacím sklem ukazuje sílu dokumentární fotografie, jež zachycuje chvíle, dojmy a emoce. Fotografie, které se stávají naší pamětí, vzpomínkami na nejrůznější okamžiky života, především ty krásné, pozitivní, plné štěstí, ale i ty, jež nás nelítostně utlačují a ukazují, jak křehcí jako lidé vlastně jsme.

Fotoaparát má obrovskou sílu, v rukou dokumentaristy se stává nástrojem, který je odpovědí na otázku – kdo jsme? Každý z výše popsaných okamžiků ve mně vyvolává otázky, co je důležitější – okamžik, kterého bychom si měli vážit a tváří v tvář smrti přestat fotografovat, nebo snad paměť, v jejímž jménu je naší povinností uchovat jeho záznam, abychom ho takto odlišili od milionu dalších před a po? Tvorba Krzysztofa Gołucha, kterou mohu průběžně sledovat z pozice diváka, jenž se necítí zavázán k jakémukoli hodnocení, mi dává šanci se zamyslet nad potřebou dokumentování, dávání významu a smyslu všem těm událostem okolo, které náš život nakonec utvářejí. Tento hluboce humanistický přístup nezpochybňuje stav naší lidskosti. Upřímné a krásné se mi zároveň jeví i to, že hrdina dokumentu se nemusí stát někým lepším, nemusí svojí dokonalostí ani popírat skutečnost nebo mít ideálně symetrickou tvář a souměrné tělo. Nemusí jako v reklamní fotografii svojí sexuální atraktivitou upoutávat naši pozornost. Stačí umožnit přístup dokumentární fotografie k těm okamžikům z naší skutečnosti, ve kterých jsme bezbranní. Kde nás svět může srazit svojí velikostí a krutostí, nelítostně ukazující svoji převahu nad našimi křehkými existencemi. Úplně stačí, aby fotografie byla pravdivá a zároveň rozumná a schopná nám vyprávět něco o nás samých.

Cesta do světa dokumentární fotografie je hrbolatá a od tvůrce vyžaduje velkou odvahu a vyzrálost. Zcela jistě není možné stát se dokumentaristou během krátké doby. Je to dlouhodobý proces, který vyžaduje určitou expozici naší osobnosti tématům, jež fotografujeme. V případě Krzysztofa Gołucha jsou tímto tématem mentálně postižení, společensky vyhýbaná kletba, které však v pozdějším věku většina z nás podlehne. Jakým způsobem se Krzysztof Gołuch stal dokumentaristou, jak se vyvíjela jeho tvorba a jakým způsobem téma jeho tvorby ovlivnilo jeho lidskou a tvůrčí osobnost? To jsou otázky, na které hledám odpovědi v následujících kapitolách této práce, která je zaměřena za rané období fotografické tvorby Krzysztofa Gołucha z období do ukončení

jeho bakalářského studia na Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě (pozdějším Goluchovým dílům, které zde jenom krátce zmiňuji, se chci zabývat v magisterské diplomové práci).

2. SOUČASNÁ POLSKÁ FOTOGRAFIE POSTIŽENÝCH OSOB.

Pokud zalistujeme hluboko v dějinách fotografie, mezi významnými díly tohoto média najdeme hodně příkladů zachycujících lidské utrpení. O schopnosti upoutat lidskou pozornost prostřednictvím záběrů bolesti a neštěstí rozsáhle pojednávala Susan Sontagová ve své eseji *S bolestí druhých před očima.*1 Autorka v něm ukazuje fotografii jako nástroj, který umožňuje divákovi bezpečné a všech důsledků zbavené pozorování temných stránek skutečnosti. Umožňuje prožívat bolest a tragédii bez ceny, jež ji zpravidla doprovází, přestože nás coby diváky tímto připravuje na náš osud. Život totiž bez ohledu na to, jak je plný radosti, smíchu a pocitu naplnění, končí bolestně a neodvratně. Neudiví nás pak ani fakt, že fotografie jako druh umění, které je schopno se hluboce a pravdivě inspirovat skutečností, má za jedno ze svých oblíbených témat obraz utrpení a choroby. Dokumentace, zvěčnění a zdůraznění tíže života postižených osob by mohly zaručit nemálo odběratelů, o které z definice své umělecké profese fotografové bojují. Tento mechanismus je viditelný zvlášť výrazně při analýze tématu postižení v dílech polské reportážní fotografie, ke kterému tento fenomén ve větší míře pronikl teprve po politických změnách v devadesátých letech. Dříve reportážní fotografie a s ní i oblasti jejích zájmů byly do značné míry omezeny cíli propagandy trhu socialistického tisku. Pro záběry představující postižené osoby zde oficiálně nebylo místo. Až na několik výjimek se teprve po vymanění médií ze svrchovaného socialistic-

Susan Sontagová, Autor: Lynn Gilbert

[1] Susan Sontag, *Widok ludzkiego cierpienia*, překlad Sławomir Magala, vyd. Karakter, Krakov 2010. ISBN 978-83-65271-05-1.

kého řízení mohlo ve veřejném prostoru objevit vyobrazení osob s fyzickým nebo intelektuálním postižením.

Jedním z prvních, kdo po tomto obtížném tématu sáhl, byl Krzysztof Hejke. V souboru, který svým názvem navazuje na film Randy Hainesové Bohem zapomenuté děti, představil reportáž z centra pro zrakově postižené, vedeného řádovými sestrami v Laskach. Autor, který je absolventem Institutu výtvarné fotografie při Svazu českých fotografů (1990) a Filmové školy v Lodži, zachytil sugestivním a filmovým způsobem život nevidomých. K tématu se vrátil i o několik let později, během fotografování na letním prázdninovém táboře ve Wesołkowě na Mazurských jezerech, kde byli také svěřenci Sdružení péče o slabozraké v Laskach. Oba soubory si získaly uznání reportérského prostředí, což vyústilo dvěma odměnami v soutěži polské novinářské fotografie v roce 1994 a 1997.

Porotci soutěže polské novinářské fotografie ocenili i fotoreportáž Mieczysława Michalika, který doprovázel reprezentaci polských plavkyň během příprav na paralympiádu v Atlantě. Tento materiál vznikl na objednávku fotoeditorů redakce polského deníku *Gazeta Wyborcza*.

„Nemocní alzheimerem a jejich ošetřovatelé", Jacenty Dędek, 2004r.

Stereotypnost přístupu k postiženým se ve své tvorbě podařilo na konci devadesátých let vyhnout Jacentymu Dędekowi? Fotografoval Małgorzatu Lubaczovou, nevidomou matku rok a půl staré Malwinky. Podařilo se mu vytvořit dojemný záznam rodinného života nevidomé osoby. O několik let později sáhl po tomto tématu znovu a prezentoval cyklus Chorzy na Alzheimera i ich opiekunowie („Nemocní alzheimerem a jejich ošetřovatelé"). Zachytil svěřence a pracovníky střediska pro osoby postižené stařeckou demencí. Snímky byly oceněny v soutěži polského týdeníku Newsweek 2005, kde získaly první cenu v kategorii Každodenní život.

Téma nevidomých z ústavu v Laskach si vybral také fotoreportér deníku *Gazeta Wyborcza* Sławomir Kamiński. Soubor s poetickým názvem *Nie widziałeś moich żółtych skarpetek?* („Neviděl jsi moje žluté ponožky?") se skládá z fotografií vytvořených během letního tábora v Bondarech. Snímky zachycující každodenní život účastníků tábora se vyhýbají snaze ukázat jednotlivé příběhy nebo osobnosti.

Jako mnohem větší projekt se ukázala výstava Tomasze Gudzowatého, nazvaná To be the Best, která obsahovala výběr padesáti fotografií z téměř pěti tisíc snímků, jež autor vytvořil během paralympijských her v australském Sydney. Velikost projektu odpovídala rozsáhlosti akce, na které spolu soutěžilo přes tři tisíce postižených sportovců ze sto třiceti dvou států.

Chris Niedenthal, uznávaný fotoreportér magazínu *Time*, který za snímek Jánose Kádára získal v roce 1986 ocenění v soutěži World Press Photo, se rozhodl upozornit širší publikum na problémy postižených prostřednictvím své *velké výstavy Tabu – portrety nieportretowanych* („Tabu – portréty neportrétovaných"). Výstava se konala od 21. dubna do 9. května roku 1999 ve Staré galerii ZPAF ve Varšavě. Hrdiny portrétních snímků byly mentálně postižené děti zachycené ve fotografickém studiu. Jak napsal známý filmový kritik a otec holčičky s Downovým syndromem Tadeusz Sobolewski: „Díky těmto snímkům můžeme spatřit osoby,

Chris Niedenthal, Tabu – portréty neportrétovaných.

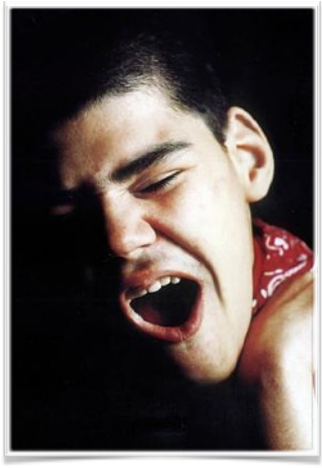

Chris Niedenthal, Tabu – portréty neportrétovaných.

před kterými většinou z důvodu citlivosti nebo ze strachu uhýbáme pohledem. Pokud jsou jejich snímky vůbec zveřejněny, pak pouze jako ilustrace problematiky postižených. Tady ale máme šanci se na ně podívat nezaujatě."[2] Niedenthala přiměla k rozhodnutí věnovat se tématu handicapovaných sestřenice Magda Klemmová, jejíž syn Michał byl velmi postižený. Klemmová jej tehdy požádala o několik fotografií svého hluchoněmého a nevidomého syna. Niedenthal se rozhodl, že ho bude fotografovat tak, aby jeho postižení nebylo tím, co by upoutávalo divákovu pozornost. Takto vznikl portrét zachycující pouze dětskou tvář plnou emocí a exprese, ale také tvář, ve které se zračí jeho povaha. Výstava *Tabu – portréty neportrétovaných* byla bezpochyby zásadním hlasem v tehdy ještě ostýchavé veřejné debatě o postižených.

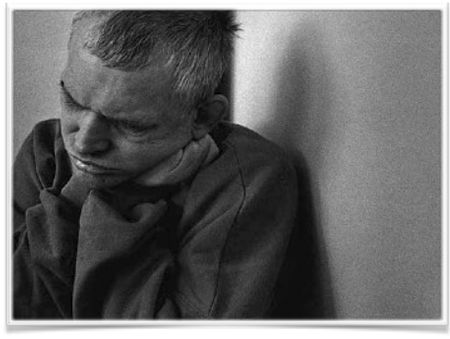

Roberta Półkośnik, Za zrcadlem.

Po drugiej stronie lustra („Za zrcadlem") je název výstavy Roberta Półkośnika odkazující na Alenku v říši divů. Bývalý student Institutu tvůrčí fotografie SU v Opavě zavedl své diváky do tajemného světa svěřenců pečovatelského domu v Zaściankách. O tomto domě Andrzej Wołkowycki v katalogu k výstavě napsal: „Zcela jistě nejde o svět, ve kterém záleží na tom, kdo je kdo a co znamená v uspěchané době, kde se počítá jen komerční úspěch v duchu: rychleji, více, levněji… je to svět, ve kterém postižení není schopné člověka zastavit."3

Mezi zásadní události, pokud jde o fotografie postižených osob, musíme zařadit výstavu *Widzieć słyszeć, dotknąć, wiedzieć* („Vidět, slyšet, dotknout se, vědět"). Tento skupinový projekt prezentovaný v prostorách kniho-

---

[2] MAGAZYN č. 17, příloha deníku *Gazeta Wyborcza* č. 100, 29. dubna 1999.

[3] Robert Półkośnik, *Po drugiej stronie lustra*, katalog k výstavě, Bialystok 2001.

vny Varšavské univerzity obsahoval devětadevadesát fotografií, jejichž hrdiny byli mentálně a fyzicky postižení. Na celou akci dohlížela redakce odborného magazínu *Integrace*, které se podařilo kromě již zmíněné Varšavy s výstavou navštívit i dalších devatenáct polských měst. Patnáctku autorů snímků tvořili Chris Niedenthal, Michał Gmitruk, Piotr Bernasi, Andrzej Świetlik, Tomasz Gudzowaty, Marcin Łobaczewski, Maciej Skawiński, Jacek Łagowski, Władysław Lemm, Robert Półkośnik, Maria Zbąska, Adam Hayder, Piotr Wójcik, Mikołaj Grynberg a Wojciech Prażmowski. Adam Hayder, jeden z vystavujících autorů, o tématu výstavy řekl: „Pro většinu z nás znamená postižený člověk ‚já ne', ale všichni jsme méně či více postižení. Důsledkem tohoto základního rozdělení na lidi považující se za ‚zdravé' a postižené vzniká prostor nepochopení. Na jedné straně jsou oni – na svém ostrově; na straně druhé my – převážně v roli pozorovatelů."[4]

Vidět, slyšet, dotknout se, vědět poster.

Ke stále oblíbenějším a zároveň vyspělejším pokusům o fotografickou dokumentaci postižených se řadí dva „nemocniční" projekty v současnosti velmi uznávaných fotografů. Prvním z nich je fotoreportér krakovského deníku Gazeta Krakowska a pozdější student Institutu tvůrčí fotografie Andrzej Kramarz, který po dobu několika měsíců fotografoval na krakovské interní klinice. Výsledkem tohoto dlouhodobého projektu byl cyklus nazvaný *Klinika*. Pod tímto lakonickým a emocí zbaveným názvem se skrývá celý charakter Krama-

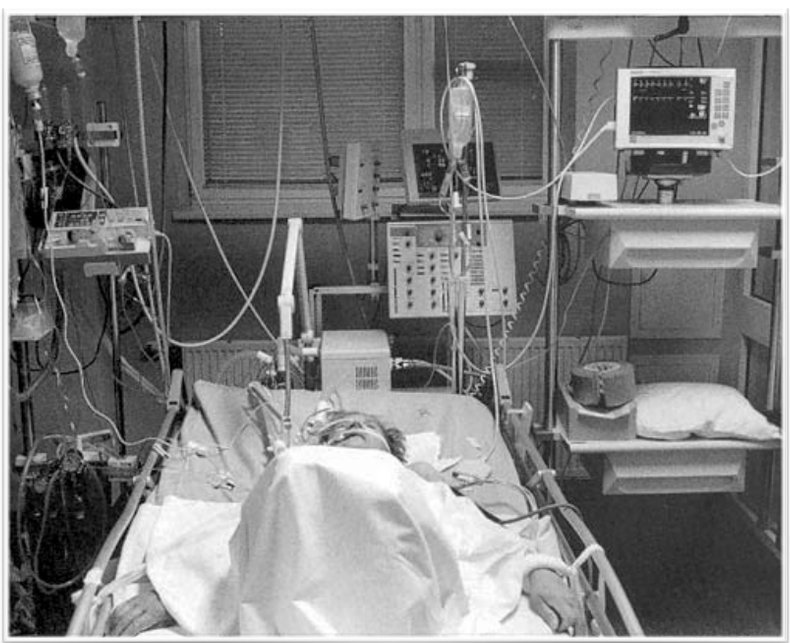
Andrzej Kramarz, Klinika, 2001.

[4] Andrzej Molik, „Widzieć, słyszeć, dotykać, wiedzieć", *Kurier Lubelski*, Lublin, říjen 2001.

rzových snímků. Zcela jistě jde spíše o snímky místa než lidí, kteří se v něm nacházejí. Komplikované přístroje a bílé lékařské pláště účinně zakrývají tváře pacientů, jež tak vidíme pouze částečně. Tento vpravdě technický záznam pak Wojciech Wilczyk popisuje takto: „Nemocní z krakovské interní kliniky, omotaní kapačkami a napojení na kabely sterilních monitorovacích zařízení, se jeví jako pouhá součást supermoderního uzdravovacího mechanismu. Světlé, neosobní vnitřní prostory nemocnice připomínají kosmickou stanici ze sci-fi filmu. Její posádka – personál v bílých uniformách – je vždy na svém místě, je rozhodná a efektivní. Jen na několika snímcích je vidět nemocemi vyhublé pacientovo tělo, jevící se jako určitá disonance v souvislosti s touto všudypřítomnou technikou, bělostí a zářivostí.“[5]

Úplně jiným, mnohem emocionálnějším způsobem pronikl do prostředí nemocnice a jejích pacientů na Západě velmi uznávaný fotograf Tomasz Tomaszewski. Vytvořil portrét Centra dětského zdraví ve Varšavě, ve kterém se zaměřil především na emoce zdejších pacientů. Celé dva měsíce mezi nemocničními zdmi prohledával a zaznamenával ikonické ilustrace boje člověka s nemocí. Dětská nemocnice plná mladých lidí se jevila jako autorova skvělá volba. Snímky z tohoto projektu jsou obsahově bohaté díky fotografické zběhlosti uznávaného autora, jenž citlivě zapomíná na své hrdiny. Záběry mohou připomínat četbu románu, kterou jsme omezili pouze na odstavce obsahující kulminující děj.

Tomasz Tomaszewski, Centrum naděje, 2002.

Dalším pokusem snažícím se zachytit postižení v úplně jiném světle je reportáž Artura Hojnyho nazvaná *Słabość pozostawmy w domu* („Slabost nechme doma“). Soubor vznikl pro potřeby agentury Forum a zachycoval postižené při turistice v horách.

[5] Wojciech Wilczyk, Fototapeta, http://fototapeta.art.pl/2002/akl.php.

Snímky s podobným vyzněním můžeme najít i v díle Marie Zbąské, jež se svým fotoaparátem doprovází Anitu Siemaszkovou, která zvládla vystudovat práva a je také pedagožkou a přednáší, přestože se pohybuje pouze na invalidním vozíku.

Ke směru fotografie, jejímiž hrdiny jsou postižení, můžeme zařadit také cyklus *Blisko* („Blízko") bývalého studenta Institutu tvůrčí fotografie Stanisława Heydy. Soubor zachycuje Heydova dědečka a jeho boj se stářím. Během několika let Heyda doprovázel svého blízkého v nejintimnějších chvílích až do samého konce.

Podobně citlivý a humanistický soubor vytvořil také Władysław Lemm, který portrétoval vztah Uly a Krzysztofa. Oba postižení tvořili rodinu s dvouletým synem a pětiletou dcerou. Všichni žili v obecní ubytovně, kde panovaly hrozné podmínky, projevující se například plísní na stěnách jejich bytu.

Úplně odlišnou, tentokrát radostnější stránku mentálního postižení dokázal ve svém díle *Absurdalny kabaret* („Absurdní kabaret") zachytit Maciej Skawiński. Tento zkušený fotoreportér dokumentoval kabaretní činnost svěřenců Domu vzájemné pomoci v Chořově v Horním Slezsku.

Oiko Petersen, Downtown Collection, 2009.

Na polské poměry naprosto novátorským způsobem zpracoval téma postižených Oiko Petersen. Ve Vratislavi narozený absolvent literatury na Varšavské univerzitě a londýnské College of Communication velice úspěšně debutoval v roce 2006 svým již slavným cyklem *Guys. From Poland With Love* o mladých homosexuálech žijících v Polsku. Petersen se v dalším cyklu rozhodl zachytit osoby s Downovým syndromem způsobem, jaký je většinou vyhrazený výlučně pro modely a modelky s ohledem na jejich fyzickou atraktivitu. Název projektu, představeného širšímu publiku v roce 2009, zněl *Downtown Collection* a jeho

smysl v angličtině naznačoval, že je součástí módní kampaně, která by měla zlákat klienty k nákupu oblečení. Zaskočení návštěvníci inaugurační výstavy ve varšavské Gallery Element65 mohli na snímcích obdivovat osoby s Downovým syndromem ve stylizovaném oblečení a s dekoracemi, jež jsou doménou především komerční módní fotografie. Již samotný dvojí význam názvu výstavy naznačoval autorův záměr předefinovat naše vnímání postižených osob. U obyčejného diváka toto téma většinou vyvolává soucit se světem lidí potřebujících pomoc. Při pomyšlení na postižené jsme vzdálení chuti vtělit se do hrdinů těchto fotografií, kterou módní fotografie nejčastěji vyvolávají. Takové módní snímky by měly být velice atraktivní a ve svém důsledku nutit spotřebitele k nákupu nejnovějšího drahého oblečení, aby se splnil jeho sen stát se osobou vyvolávající zájem a uznání jiných lidí. Petersen však zcela záměrně obrací náš instinktivní způsob myšlení a umisťuje na nejexponovanějším místě podle obecného mínění neatraktivní invaliditu. Velice důležité zároveň je, že to nedělá proto, aby vyvolal kontroverzní reakce nebo publikum postavil do nepříjemné situace. Jak sám píše: „Pokud se nebudeme na osoby s Downovým syndromem dívat z pohledu naší normálnosti, velmi rychle se ukáže, že Downův syndrom nemusí být vůbec tak smutný a nešťastný. Objevíme, že vnitřní svět osob s Downovým syndromem může být překvapivý, veselý a vzrušující. Tímto projektem se pokouším tento svět interpretovat, protože věřím, že je neobyčejně lákavou alternativou našeho světa. Věřím, že je to svět představivosti – plný barev, jasných světel, neuvěřitelných a šílených nápadů, tance, hudby a podivuhodných příběhů.“[6] Není pochyb, že soubor Oiko Petersena představuje jeden z nejzajímavějších způsobů, jak téma postižených ukázat. Musíme také zdůraznit, že forma, kterou si autor vybral, přiměla diváky k vnímání osob s Downovým syndromem způsobem velice vzdáleným od zažitých stereotypů. Zcela odlišným způsobem než Krzysztof Gołuch dosáhl Petersen svými snímky stejného cíle, jmenovitě

Oiko Petersen, Downtown Collection

[6] „Nowy, niezwykły projekt Oiko Petersena“, 15. dubna 2009, *Świat Obrazu*, https://www.swiatobrazu.pl/nowy_niezwykly_projekt_oiko_petersena.html.

ukázat postižené jako lidi chtějící normálně žít a být akceptovanými v okolní společnosti.

Těchto několik příkladů dokumentární fotografie zaměřené na téma postižení zcela jistě nepostihne celou fotografickou tvorbu vzniklou na počátku jednadvacátého století. Ukazují však několik charakteristických vlastností, které se v tehdejší době objevily. Jednou z hlavních je krátkodobost projektů, jež zpravidla probíhaly pouze několik týdnů či několik dní. Bylo to snad způsobeno emocionální zátěží témat, na která se orientovaly? Během několikaměsíčního a někdy i několikaletého kontaktu fotografa s postiženými hrdiny mezi nimi vzniká emocionální pouto, které pak u osoby sledující utrpení blízkého vyvolává bolest.

Dalším rozeznatelným pravidlem tady může být účelovost vznikajících materiálů, kdy se autoři angažovali hlavně s ohledem na fotografické soutěže, jejichž rozmach jsme v tehdejší době mohli v Polsku zaznamenat. Překrývá se to částečně i s krátkodobostí projektů, které podle soutěžních pravidel nezřídka nemohly přesáhnout délku jednoho roku. Příklad centra pro nevidomé v Laskach je zde velmi důležitý. Mohli bychom dokonce říct, že se stalo oblíbeným „působištěm“ soutěžních fotografů.

V těchto souvislostech se dlouholetá tvorba Krzysztofa Gołucha jeví jako hodná pozornosti. Jak došlo k realizaci tohoto rozsáhlého díla, se pokusím popsat v dalších kapitolách.

3. ŽIVOTOPIS

3.1. DĚTSTVÍ.

Krzysztof Gołuch se narodil v rodině žijící na jednom z dělnických sídlišť Slezské Rudy.7 Jde o nejbližší okolí uhelného dolu Halemba, největšího zaměstnavatele ve stejnojmenné dělnické čtvrti. Rok 1966 je v samotném centru komunistického Polska oslavován jako tisícileté výročí polské státnosti. Vznikalo tenkrát mnoho sídlišť, škol a pracovišť. Všechny tyto úspěchy socialistického státu měly představovat konkurenci pro katolické tradice, které se v polských dějinách datují rokem 966 n. l. Komunistická vláda chce ve své propagandě prezentovat Polsko jako zemi úspěchů, v níž je vzdělání i bydlení dobře dostupné jak dělníkům, tak i rolníkům. Buduje za tímto účelem obrovská sídliště, která vznikají nejčastěji v těsné blízkosti velkých pracovišť. Nová socialistická společnost má podle záměrů nejvyšších mocností žít v blahobytu a plně si užívat privilegií, kterými je obdarovává komunistická vláda. Kromě těchto často propagandistických příčin výstavby v novém státě existují i prozaické důvody, například demografický boom, v šedesátých letech velice aktuální. Tímto způsobem dochází k přesídlení obrovského počtu lidí do regionů s těžkým průmyslem, jenž

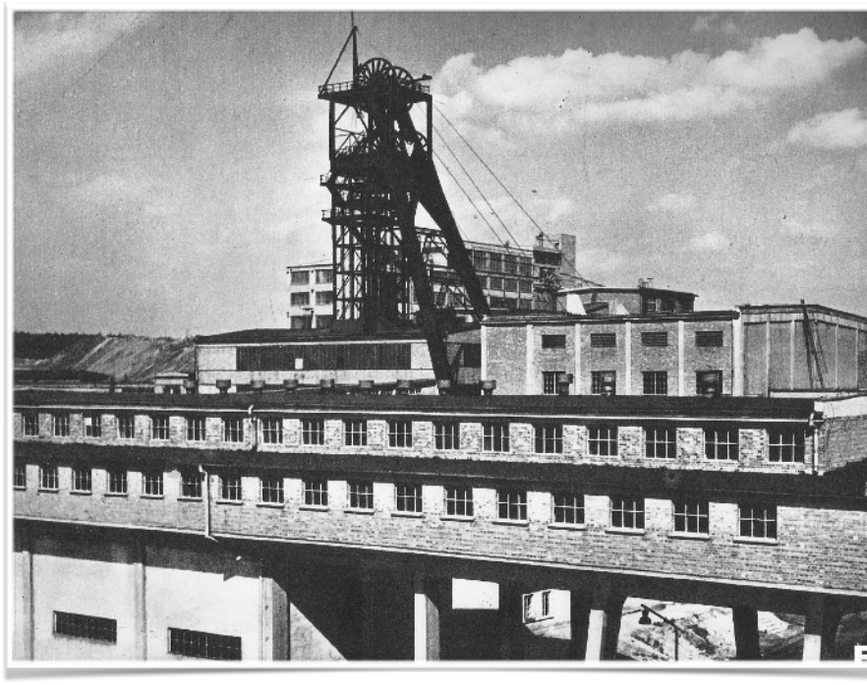

1960-1963 , KWK Halemba.

[7] V prvním roce života malý Krzysztof žil spolu s rodiči ve čtvrti Slezké Rudy – Kochłowice. Jak sám často říká, narodil se v „Mekce umělců". Právě odtud pocházejí fotografové Józef Wolny a Arkadiusz Gola, ale i uznávaný polský filmový a divadelní herec Henryk Bista.

musí zachytit neudržitelné tempo hospodářského rozvoje.8

Nejvýznamnějším z regionů ovlivněných migrací je Horní Slezsko. Sem se z celé země sjíždějí lidé, kteří jsou již unavení dosavadními životními podmínkami. Přijíždějí často z přeplněných rodných domů či z oblastí, kde není snadné najít dobře placenou práci, umožňující pomyslet na založení rodiny. Lákají je atraktivní nabídky zaměstnání a života ve vlastním třípokojovém bytě ve městech, jako je Slezská Ruda, kde se intenzivně těží černé uhlí, na kterém bylo celé tehdejší Polsko závislé. Ze stejných důvodů se v tomto městě ocitli i Krzysztofovi rodiče. Otec Jan pochází z obce Bilské Mezibrodí a krátce po příjezdu do Slezska našel práci ve slezskorudském dole Nowy Wirek,9 kde celý svůj profesní život pracoval jako důlní horník. Matka Zofia přišla z kielecké vesnice Baranówek, ležící v tehdy Kieleckém, ale nyní v Svatokřížském vojvodství. Práci našla v zemědělském družstvu při skleníkovém pěstování zeleniny a květin v blízkém Mikołowě. Vzali se na začátku února roku 1963 a krátce nato se přestěhovali do malého domku v Kochłowicích.10 Rok po narození malého Krzysztofa se z důvodu poškození jejich domku důlními vlivy přestěhovali do sousední čtvrti. Tady je čekalo bydlení v hornickém panelovém domě.

Okres Slezské Rudy - Halemba, satelitní snímek - současný pohled.

Sídliště Halemba II. leží hned vedle lesa. Paradoxní je, že obrovská a zároveň přelidněná Slezská Ruda se vlastně skládá z několika samostatných čtvrtí, jež od sebe dělí široké pásy zeleně a někde dokonce lesů. Nebylo tomu jinak ani v případě Halemby, která ze začátku vypadala jako malebná vesnička ležící nad říčkou Kłodnica.11 Tento vesnický charakter je stále patrný v Krzysztofových dětských vzpomínkách, v nichž s kamarády běhá po

---

8 1960-1963 , KWK Halemba. Zdjęcie z wydawnictwa DIE POLNISCHE KOCHLE RSW Katowice 1964

9 Důl Nowy Wirek fungoval od 1954 roku do 1995 a byl uzavřen z důvodu vytěžení ložiska; https://pl.wikipedia.org/wiki/Kopalnia_Węgla_Kamiennego_Nowy_Wirek.

10 Kochłowice jsou jednou ze čtvrtí Slezské Rudy, města vzniklého v roce 1959 spojením sídel, jež měla sice městský charakter, ale samostatně by na status města nedosáhla. Šlo o části: Ruda, Nowy Bytom, Godula, Orzegów, Chebzie, Bielszowice, Bykowina, Wirek, Halemba a již zmiňované Kochłowice.

11 https://www.google.com/maps/place/Halemba,+Ruda+Śląska/@50.2355819,18.8084001,9633m/data=!3m2!1e3!4b1!4m5!3m4!1s0x4716cc9509bfe4bb:0xef2cc709f44e3b6f!8m2!3d50.2385386!4d18.8544335

okolních lesích a prakem ostřeluje imaginární armády. Všechno je tady v dosahu – škola, hřiště, kostel i důl, což jsou základní cíle, na které se zaměřuje nejen místní topografie, ale i zdejší obyvatelé. Mohlo by se zdát, že jde o idylickou krajinu, ale nenechme se mýlit. Těžká práce horníků, odtržených od tradičních rodinných vazeb, bez podpory a zkušeností starších generací vytváří společnost, ve které musí každý bojovat o svoji novou pozici. Odehrává se to ča-

První svaté přijímání, rodiče Zofia a Jan Gołuch, 1972.

sto bez jakýchkoli pravidel nebo zákonitostí chránících před nadměrnou agresivitou a průbojností. Tyto složité okolnosti tlačí malého Krzysztofa ke sportu, který se pro něj na mnoho let stane primárním cílem.

Ze začátku nesměle a bez velkých ambicí hraje v juniorské fotbalové jedenáctce Grunwaldu Ruda Śląska. Na hřišti, ležícím naproti hlavní brány dolu,

tráví každou volnou chvíli. Často po škole, ale nezřídka i před ní, pokud školní výuka začínala až odpoledne. Škola je obrovský moloch. Původně se v ní mělo učit šest set žáků, ale ve skutečnosti se do ní muselo vejít dvakrát tolik, což způsobilo, že ve třídě malého Krzysztofa sedí více než čtyři desítky žáků. O přestávkách se děti procházejí jako ve věznici a vzhledem k nedostatku učeben se vyučuje i do pozdních odpoledních hodin. Jde tady spíše o využití volného času než o eventuální přípravu na další vzdělávání. Většina chlapců již ví, co budou v dospělosti dělat. Nemusejí hledat daleko, prostě jen opustí hřiště a přejdou naproti, aby spolu s davem prošli bránou dolu, ve kterém pracují jejich otcové. Krzysztof pilně trénuje, aby se stál profesionálním fotbalistou, ale problémem je, že chce uspět až příliš. Na tréninku je jedním z nejlepších, ale

Krzysztof Gołuch 10 let, doma v Halembě, 1976.

při zápase jej vždy zradí nervozita a horlivost. Ví, že je rychlý a precizní, nedokáže to však předvést. Dobře se však učí a možná jde o jeho nejdůležitější roky pro směr, kterým se v budoucnosti vydá. Jak dnes sám říká: „Sport je místem, kde se musíš naučit prohrávat, protože převážně prohráváš.“12 Právě tehdy se učí vytrvalosti, sebezapření a rivalitě, tedy vlastnostem, které mu pomohou při realizaci dlouhodobých projektů, jež jsou pro tvorbu Krzysztofa Gołucha charakteristické. Tréninkové metody tehdejších trenérů jsou doprovázeny křikem a ponižováním svěřenců před vrstevníky. A právě tehdy mu jeden z nich řekne: „Gołuch, jak jsi

[12] Rozhovor autora s Krzysztofem Gołuchem.

dlouhý, tak jsi hloupý."13 Není samozřejmě jediný, kdo slyší negativní nálepky na svou adresu. Do budoucna si však zapamatuje, že negativní výuka, založená na strachu z ponižování před očima vrstevníků, může vyvolat pouze komplexy, které zabrání rozvinout křídla a stanou se nadměrnou zátěží. To bylo možná důvodem, proč se na trénincích úspěšný Krzysztof ve dnech zápasu měnil na nerozhodného a neprůbojného. Vyrůstající v éře Zbigniewa Bońka a Michaela Platiniho chtěl vždy hrát uprostřed zálohy, rozehrávat, možná dokonce i rozhodovat o průběhu zápasu. Většinou však vzhledem ke své vysoké postavě skončil v obraně, kde jeho úkol spočíval v zastavování útočníků soupeře. A tak se zkoušel prosadit i v jiných sportovních disciplínách. Košíková pro něj byla vstřícnější a stal se kapitánem družstva Halemba, které dokonce vyhrálo mistrovství města, jež v tehdejší době mělo přes sto padesát tisíc obyvatel.

Krzysztof Gołuch s tátou v Międzybrodzie Bialské, 1971.

Sport je bezesporu školou vynalézavosti a vytrvalosti. Krzysztof je kromě těchto vlastností i neobyčejně samostatný. Je to patrné i tehdy, když ve čtrnácti letech dostane zánět slepého střeva. Celou noc nespí a ráno ubezpečí rodiče, že se nemusejí o nic starat, že mu určitě bude brzy lépe a že mohou jít klidně do práce. Slibuje, že si poradí sám. Svému slibu samozřejmě dostojí a jde k lékaři,

[13] Ibidem.

kde se dovídá, že s největší pravděpodobností jsou dříve nediagnostikované žaludeční potíže příčinou zánětu zmiňovaného apendixu. Dostane doporučení do nemocnice, do které jede opět sám. Nakonec se s pomocí staršího bratrance za několik hodin ocitne na operačním sále. Jeho stav je natolik vážný, že je jeho otec odvolán ze směny a míří z dolu na povrch, aby mohl rychle podepsat souhlas s operací. Naštěstí všechno skončilo dobře a jedinou škodou, která vznikla, byly na čas přerušené Krzysztofovy tréninky.

3.2. CÍRKEV

Na konci základní školy již náctiletý Krzysztof ví, že nechce být celý život horníkem jako jeho otec. Přihlásí se tedy na učiliště na obor automechanik, který mu má zajistit vyhledávanou a dobře placenou práci, ale i každodenní cestování do Orzogówa, vzdálené městské čtvrti Slezské Rudy. Brzy si však uvědomí, že se mu „hrabání v autech" příliš nezamlouvá. Nijak mu to ovšem nebrání, aby po třech letech v oboru pokračoval na průmyslové škole v ještě vzdálenější Bytomi. Celou dobu pravidelně navštěvuje také lekce náboženství, konající se v jeho rodné Halembě. Tady se v sedmnácti letech poprvé setkává s postiženými osobami a dostane nabídku zúčastnit se s nimi charitativního kempu. Autorem této myšlenky je pozdější ředitel charity Katovické arcidiecéze kněz Krzysztof Bąk. Dosud jediným Krzysztofovým přímým kontaktem s invaliditou je vzpomínka na jednu mladou dívku z jeho domu, jejíž mentální postižení vyvolávalo u lidí, kteří tuto nemoc neznali, strach a odstup. Tohle všechno se však Krzysztofovým rozhodnutím vycestovat na již zmíněný tábor změní. To, co se dříve jevilo jako cizí, nezajímavé, plné utrpení a neperspektivní, se stává hodnotou blízkého kontaktu s ještě nedávno cizím člověkem. Ze začátku se zatím ještě nezkušený Krzysztof stará jen o jednoho svěřence. Jmenoval se Marian, bývalý horník, který utrpěl úraz při jízdě na uhelném pásu. Věkový rozdíl a s tím související větší životní zkušenosti způsobují, že je to právě o dvacet let starší Marian, kdo se o Krzysztofa stará. Bydlí v jednom pokoji (kde? Na letním táboře?) , kde na patrové posteli spí Krzysztof na horní a na invalidním vozíku

Krzysztof Gołuch, 1981.

se pohybující Marian na spodní pryčně. Ráno často vypadá tak, že starší z dvojice kamarádů, již se zastřiženým knírem a po ranní toaletě, v sedm hodin budí svého ošetřovatele veselým pokřikem: „Vstávat, mladej, je sedm!"14 Bývalého horníka pravidelně navštěvuje jeho žena a tři dcery. Vzpomínky na to, jak je důležitá podpora nejbližších při překonávání překážek, které se na první pohled jeví jako nepřekonatelné, se do paměti mladého ošetřovatele zaryjí velmi hluboko.15 Na tyto letní tábory??? začne Krzysztof jezdit pravidelně a s nadšením se podílí na péči a zodpovědnosti za svěřence. Už tehdy bylo patrné, že mladý Krzysztof má kromě ambicí a zaujetí také vlastnost, která mu v budoucnu umožní postižené dlouhodobě fotografovat – je to odvaha pohlédnout na lidské utrpení. O mnoho let později uvidí stejnou vlastnost u jednoho ze svých pedagogů na Institutu tvůrčí fotografie – Jindřicha Štreita, v jehož obsáhlé tvorbě najdeme fotografické soubory věnované postiženým lidem, vězňům nebo pacientům hospiců. Než však k tomu dojde, učí se Krzysztof svěřence krmit, mýt a pomáhat jim na toaletě. Něco, co se mu předtím jevilo jako velmi intimní a o co se v lidském životě většinou stará pouze rodič. Nyní jde o jeho každodenní zkušenost, která jej jednak sbližuje s druhým člověkem, jednak ho učí odpovědnosti a pokoře vůči nesnázím, jaké může život přinést. Prozaické fyziologické problémy vyžadují představivost a kreativitu. Nedostatek katétrů pro svěřence vyřeší sám v blízké prodejně nákupem kondomů a brček, které šikovným spojením zastoupí lékařské vybavení. Tábory v Ustroni

Charitativní tábor, Ustroń Polana, 1987.

---

[14] Magazín *Gość Niedzielny, Gość Katowicki* 15/2017, „Ludzie, co dają radę", Przemysław Kucharczak.

[15] https://www.youtube.com/watch?v=WddOKkSX9bc&feature=youtu.be;
https://www.radioem.pl/doc/4411990.05-12-17-Cale-zycie-w-obiektywie
„Moja historia rozmowy o ludzkich losach" vysílání Radia eM, host: Krzysztof Gołuch, úryvek s názvem: *Całe życie w obiektywie*, vysílání: 5. 12. 2017.

jsou důležitým bodem ve formování osobnosti budoucího dokumentaristy. Tichý a nenápadný Krzysztof se pod vlivem atmosféry a blízkosti jiných lidí rozhodne spolu s dalšími kolegy založit kabaret.

Byl to velmi dobrý nápad, jehož cílem bylo dát svěřencům co nejvíce příležitostí ke smíchu, který je při terapii neocenitelný. Kabaret nesl název Gumové ucho – jsem pro, ale i proti a hráli v něm mladí pečovatelé a kamarádi z Halemby. Mnohahodinové zkoušky se konaly v Gołuchově rodinném domě ještě dlouho před plánovanými letními táborovými rehabilitačními pobyty. Amatérští herci na nich samostatně pilovali připravené scénky a získávali první herecké dovednosti, které jim pomohou při pozdějších veřejných vystoupeních. Díky nim pak před svým publikem, které nezřídka čítalo i sto lidí, nepodlehnou trémě ani nepropadnou nekontrolovanému smíchu. Kromě kabaretu je Krzysztofovou další velkou láskou hudba. Ani v ní však neholduje populárnímu proudu. V době, kdy celé sídliště poslouchá Depeche Mode nebo Kiss, s Adamem Różańským a s pocitem určitého elitářství labužnicky poslouchá „složitější skladby". Pravidelně se setkávají ve svých domovech a přehrávají si kazety, které předtím zkopírovali ze složitě zakoupených desek, a to hlavně proto, aby nedošlo k poškození nebo zničení originálů. Na stereo soustavě získané od otce si Krzysztof pouští skladby kapel Dead Can Dance, Marillion a King Crimson. Všechno ve stylu progresivního rocku a klasické hudby. Ve stejné době se začíná zajímat i o literaturu. Nově nalezení známí z lycea mladému absolventovi obo-
ru automechanik od-krývají Williama Wharto-
na a Hermanna Hesseho. Je to úplně jiný svět, kde
na rozdíl od kamarádů z učiliště, nadšeně trénu-
jících box a judo, před- stavují přátele z lycea
příslib intelektuálních příhod. Cítí se mezi nimi
dobře, především při debatách o literatuře,
filmech nebo když čtou vlastní poezii. V sídlišt-

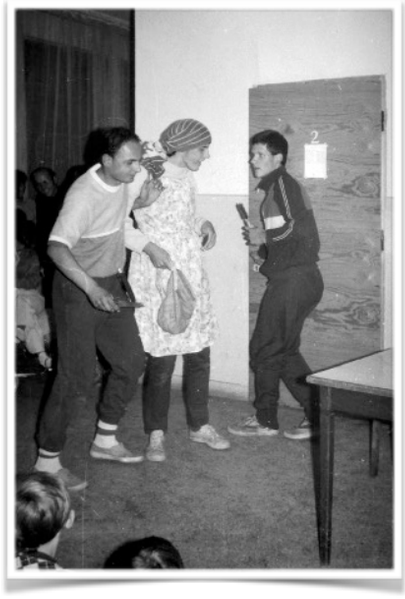

Charitativní tábory Kabaret Gumové ucho, Ustroń Polana, 1988.

Plakát zvoucí na kabaretní představení, autor: Bogusław Czyż,1988.

ním klubu Muza se účastní večerů poezie, jejichž součástí je soutěž o nejlepší báseň. Od přátel dostal Krzysztof nabídku, aby se společně připravovali na maturitní zkoušky, na což dodnes vzpomíná jako na spasení. Ze své třídy je jedním z mála, komu se podaří překonat nástrahy polského jazyka, dějepisu, matematiky a společenských věd.

3.3. UMĚNÍ

V polovině roku 1987 tak stojí mladý abiturient před školou s maturitním vysvědčením, na němž si může přečíst „obor: servis a údržba automobilů", ale sám ještě neví, co by chtěl v životě dělat. Na rozdíl od instituce, která hned po maturitě měla o jeho plánech jasno. Tou institucí byla polská armáda, která byla v socialistickém státě místem, kam chlapci mizí, aby se po dvou letech vrátili s pocitem, že vlast si vzala, co jí patřilo, jmenovitě jejich čas. Krzysztof brzy obdržel povolávací rozkaz a bez velkého přemýšlení se objevil na vojvodském štábu s potvrzením, že se stal studentem oboru práce v dílnách a civilní obrana na Pedagogickém kolegiu v Tychách. Právě tady se při výtvarné výchově začíná zajímat o ateliérovou malbu. Hodiny vedené Eugenií Kilimnikovou vtahují Krzysztofa natolik, že záhy odjíždí na svůj první plenér do Poraje. Tady objevuje kresbu pastely, která nevyžaduje velké zkušenosti, ale nabízí mladému adeptovi širokou paletu výtvarných možností. Tyto jeho první pokusy se vedoucí ateliéru velmi líbí, a tak se rozhodne uspořádat svému studentovi výstavu. Píše se rok 1989 a v klubu Tęcza na sídlišti v Tychách debutuje svojí výstavou s všeříkajícím názvem *Pastely – Krzysztof Gołuch*. Od tohoto okamžiku tráví svůj volný čas skládáním malířských rámů a napínáním plátna,

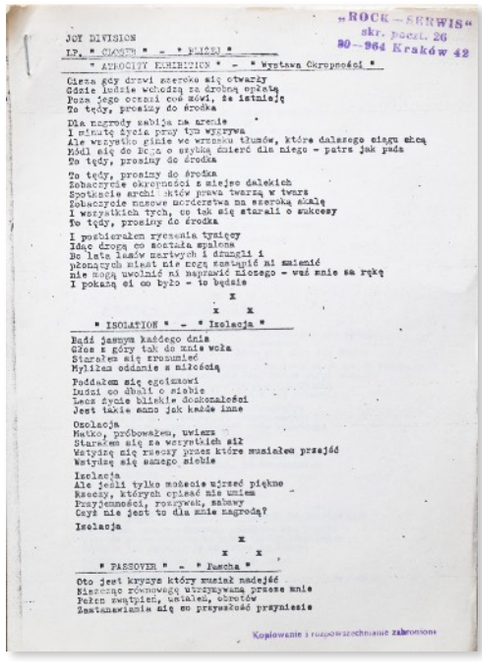
JOY DIVISION

LP. " CLOSER " - " BLIŻEJ "

" ATROCITY EXHIBITION " - " Wystawa Okropności "

Cieszą gdy drzwi szeroko się otwarły
Gdzie ludzie wchodzą za drobną opłatą
Poza tego oczami coś mówi, że istnieję
To tędy, proszimy do środka

Dla nagrody sabija na arenie
I minutę życia przy tym wygrywa
Ale wszystko ginie we wrzasku tłumów, które dalszego ciągu chcą
Nóżl się do Boga o usyłką śmierć dla niego - patrz jak pada
To tędy, proszimy do środka

To tędy, proszimy do środka
Zobaczycie okropności z miejsc dalekich
Spotkacie archi ektów prawa twarzą w twarz
Zobaczycie masowe morderstwa na szeroką skalę
I wszystkich tych, co tak się starali o sukcesy
To tędy, proszimy do środka

I pożbierałem rycerzenia tymczy
Idąc drogą co mostaka spalona
Bo lata łamów martwych i drzewli i
płonących miast nie mogą zastąpić mi zmienić
nie mogą uwolnić mi napawić miłego - weź mnie za rękę
I pokażą ci co było - to będzie

x

x x

" ISOLATION " - " Izolacja "

Bądź jasnym każdego dnia
Głos z góry tak do mnie woła
Starałem się zrozumieć
Wyliczen oddzielnie z miłością

Poddałem się egoizmowi
Ludzi co dbali o siebie
Lecz życie bliskie doskonałości
Jest takie samo jak każde inne

Osolacja
Matko, próbowałem, uwierz
Starałem się ze wszystkich sił
Wstyżę się rzeczy przez które musiałem przejść
Wstydzę się samego siebie

Izolacja
Ale jeśli tylko możesz ujrzeć piękno
Rzeczy, których opisać nie umiem
Przyjemności, rozrywek, zabawy
Czyż nie jest to dla mnie nagrodą?

Izolacja

x

x x

" PASSOVER " - " Pascha "

Oto jest kryzys który musiał nadejść
Kiszczą równowagę utrzymywaną przeze mnie
Pełen wątpień, ustaleń, obrotów
Zastanawiania się co przyszłość przyniesie

„ROCK – SERWIS"
skr. pocz. 26
30 – 964 Kraków 42
Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione

Překlad písně Closer, Joy Division

obklopený vůní terpentýnu a čerstvě vymačkaných olejových barev. Jeho zájem se upírá především na nefigurální malby a svoji budoucí tvůrčí dráhu vidí v abstraktních kolážích. Nová vášeň jej pohlcuje natolik, že se stane pravidelným návštěvníkem galerií. K jeho oblíbeným patří galerie BWA v Bielsku-Bialé a v Katovicích, ale i Desa v Tychách.[16]

První malířské pokusy Miedzybrodzie Bialskie, 1991.

Vzpomene si také na muže, kterého vídával s malířským stojanem a štětci při svém běhání na fotbalovém hřišti. Malíř v plenéru jej zneklidňoval, ale i přitahoval jeho pozornost. Byl to umělecký malíř Jerzy Obrodzki, absolvent Akademie výtvarných umění v Krakově a animátor kulturního života na rudské Halembě. S naléhavou potřebou odborné rady se Krzysztof začíná pravidelně účastnit setkání, která tento malíř vede v sídlištním klubu kultury Muza. Vzniká tady takzvaná Malá akademie umění, v jejímž rámci se milovníci umění setkávají a diskutují o filozofii, teorii barev, kompozici a mnoha jiných otázkách souvisejících s uměleckými aktivitami. Na setkáních se naskytne možnost navštěvovat i kompletní kurz malířství a kresby, připravený na základě programu výtvarného lycea pro mladší účastníky zajímající se o studium na akademii umění. V rámci výuky se členové akademie učí realistickou malbu v podobě portrétu, která vyžaduje práci s modelem, ale i krajinu a zátiší. Jerzy Obrodzki si dnes na Krzysztofa pamatuje jako na mladého ambiciózního člověka, který na sebe upozorňoval svojí

[16] BWA – Biura Wystaw Artystycznych (Kancelář uměleckých výstav) byla síť státních galerií v největších polských městech vedených ministerstvem kultury a umění.

schopností vytvářet dobrou náladu. Díky ambicím a zaujetí v něm dokonce viděl budoucího studenta akademie umění.[17] V roce 1991 je jejich společná činnost završena skupinovou výstavou. Krzysztof se začal účastnit také amatérských uměleckých soutěží a kvalifikoval se na výstavu Rudský podzim 91 – 25. soutěž amatérského umění, organizovanou Městským muzeem Maksymiliana Chroboka ve Slezské Rudě.

Účast na těchto setkáních se pro něj stává tradicí, kterou udržuje po několik dalších let. Setkání s Jerzym Obrodzkým jsou pro něj velmi přínosná a Krzysztof objevuje, že umění není pouhým nositelem estetických pocitů, ale především složitých obsahů, které dokážou recipienta přenést do úplně jiných oblastí života. Pamatuje si především na výstavu Zenona Moskwy, umělce a pedagoga svázaného s Katovicemi, jehož díla se formálně pohybují na hranici malby a plakátu. Moskwa ve svých námětech kombinoval běžné předměty s existenciálními a filozofickými otázkami, v nichž se zamýšlel nad křehkostí lidské existence, často nezapadající do okolní skutečnosti.[18] Moskwou silně ovlivněný Krzysztof požádá svého kolegu o vytvoření fotografických reprodukcí, které by mu později mohly posloužit jako zdroj inspirace. Mezi umělce, kteří neuniknou jeho pozornosti, patří především Stanisław Mazuś, Halina Tymuszová a Janusz Karbowniczek. Období tohoto bouřlivého rozvoje plného zaujetí Krzysztof shrnuje individuální výstavou v galerii Krekot v rudské městské knihovně.[19]

---

[17] Rozhovor autora s Jerzym Obrodzkým.

[18] *Czas syntezy. Klasycy śląskiej sztuki*, vyd. Galerie současného umění BWA, Katovice 2014, str. 8.

[19] Krzysztof Gołuch, výstava malby, Galeria działań Krekot, Městská veřejná knihovna ve Slezské Rudě, 31. 3. – 31. 4. 1995, Slezská Ruda.

3.4. CARITAS

Průběžně se stále věnuje charitativní činnosti, ve které našel i své profesní uplatnění. Po dvou letech studia pedagogiky v Tychách začíná pracovat v Elektrárně Halemba. Oficiální název jeho pozice zní elektromechanik tepelné techniky a automatizace. Na tomto místě však příliš dlouho nezůstane. Nedovolí mu to kněz Krzysztof Bąk, který v rámci ocenění svých služeb církevními úřady začal pracovat v charitativní organizaci Caritas. Instituce založená po svobodných volbách a poutích papeže Jana Pavla II. má podle záměru katolické církve v Polsku orientovat svoji činnost především na pomoc nemocným a potřebným. Jedním z prvních center Caritas v Slezském vojvodství je Centrum Božího milosrdenství pro postižené v Borové Vsi. Krzysztof tady získává práci jako pečovatel, ale než se jím stane, aktivně se zapojí do budování samotného centra, které musí kněz Krzysztof Bąk vlastně od základů nově postavit. První tři až čtyři měsíce jsou obdobím intenzivních fyzických stavebních prací, na něž Krzysztof po letech vzpomíná jako na skvělé období plné zápalu a víry, že společně pracují na pozitivní budoucnosti postižených lidí, kteří doposud nemohli s takovou optimistickou perspektivou vůbec počítat. Krátce nato již mají prvních osm klientů a to, co doteď bylo pouhou prázdninovou prací, se stane aktivitou vyplňující celý pracovní den. Celou skupinu tvoří mentálně postižení chlapci. Společně chodí po okolí a vykonávají drobné činnosti, uklízejí, zdobí sály, skládají nábytek. Po několika prvních měsících fungování centra se Krzysztof stává i rodinným pěstounem. Tato činnost spočívá ve vytvoření zástupného domu s mužem a ženou, kteří mají takto nahradit normální přítomnost rodičů. Čtyři pokoje, dvě koupelny a společný prostor tak tvoří domov, ve kterém žije

deset dětí. Krzysztof a jeho spolupracovnice Barbara se střídají v osmihodinových službách, během nichž společně s klienty jedí, myjí se a oblékají, jezdí do školy a dělají domácí úkoly. Je to skvělá škola rodinného života nejen pro děti, ale i pro Krzysztofa. Jedním z jeho prvních svěřenců je malý Jasiek Deja. Dětská obrna mu neumožňuje správně chodit a Krzysztof pro něj jezdí svým Fiatem 126p až do Podhalaňského Makova. Během těchto několik hodin trvajících cest chlapec mlčí. Ihned po příjezdu do centra dostane nové ortopedické boty a brýle, díky nimž se může začít učit. Krzysztof si ještě dlouho pamatoval i Jasiovy reakce, který se poté, co dostal chodítko s kolečky, mohl poprvé v životě volně pohybovat a běhal po chodbách svého nového domova.

Pierwszy podopieczny Jan Deja w ośrodku Caritas Borowa Wieś, 1990.

Čtyři roky intenzivní práce v centru Caritas v Borové Vsi jsou pro mladého Krzysztofa velmi vyčerpávající. Malířství, kterému věnoval všechen volný čas, se jeví jako útěk od života plného starostí a utrpení postižených. Svůj malý individuální svět umělce buduje jako oázu, kde si může odpočinout a nabrat energii. Skutečnost se tady mění v krásu, kterou jí dává oko a štětec umělce. Dobře si uvědomuje tento mechanismus, a proto se pokouší inspirovat své svěřence k tvůrčí činnosti. Výsledkem těchto snah je nová funkce, kterou Krzysztof v centru Caritas získává. Na začátku roku 1994 se v Knurówě objevila příležitost založit dílny tvůrčí terapie pro postižené. Pracovní prostory, vybavení a celou koncepci získala církevní organizace od Slezského sdružení pomoci postiženým osobám, které ve městě působí. Krzysztof se stává vedoucím dílen a koordinuje a organizuje práci pedagogů a ošetřovatelů. Než k tomu dojde, musí čtyři měsíce fyzicky pracovat při rekonstrukci nového centra, které vzniklo ve dvou patrech existující dělnické ubytovny KWK Knurów.

Souběžně s profesním se rozvíjí i rodinný život budoucího fotografa. Krzysztof a Ewa se znají už dlouho, ještě z prázdninového tábora s dětmi v Ustroni. Souhrou okolností se setkali jako ošetřovatelé na společném letním táborovém turnusu a po delší přestávce se opět náhodou potkali v autobuse. Ona jela ze školy, studovala tehdy polonistiku, a on jel do servisu Unitra v Chořově. Rozhovor a následné setkání se staly vhodnou příležitostí k obnovení známosti. Imponuje jí svojí prací a vstřícným přístupem k životu. A ani si nevšiml jejího rozhodnutí, že už zůstanou spolu. V červnu roku 1993 mají svatbu. Za svědka mu jde kamarád Marek Plura z centra v Borové Vsi, pohybující se na vozíku a vyžadující neustálou péči. Dodnes spolu vzpomínají na veselou příhodu, kdy po rituálním příjezdu do fotografického ateliéru se fotograf zeptal: „To už jsou všichni?" a Krzysztof odpověděl: „Ne, ještě musím přinést svědka." Fotograf se moc nesmál, ale dvojznačná odpověď velice pobavila novomanžele i svědky.

Nový rodinný život a čerstvě získaná práce na pozici vedoucího pracovní terapie zabírají Krzysztofovi téměř veškerý volný čas. Ještě díky počátečnímu nadšení a starším pracím stihne připravit individuální výstavu svých obrazů v galerii Krekot ve Slezské Rudě, ale stěhování do Knurowa jej pomalu vzdaluje od jeho vášně, která jej doposud tolik inspirovala.

3.5. FOTOGRAFIE

Fotografie je médiem, které revolučně změnilo obrazové myšlení člověka. Jednou ze základních a jedinečných vlastností fotografie je rychlost vznikání obrazu. V tomto ohledu má nad malířstvím obrovskou převahu. Není se proto čemu divit, že nedostatkem času trpící Krzysztof, jenž nechtěl přijít o možnost vyjadřovat se obrazem, k čemuž je, jak se zdá, předurčen, se dříve nebo později musel pro toto médium nadchnout. Rychlost, preciznost a zároveň výtvarnost fotografie jej fascinovaly hned od začátku. Všechno však začalo velmi banálně. Na svět totiž přišla Hanka, dlouho očekávaná prvorozená dcera. Narození potomka rodiče často inspiruje k nákupu rodinného fotoaparátu. Jde samozřejmě o zaznamenávání pomíjivých a radostných okamžiků malého dítěte. Tím prvním fotoaparátem byl Canon 1000 FN, zakoupený od kamaráda kněze Adama Wijaty, s nímž se Krzysztof znal ještě z mládí. V sestavě byly kromě zrcadlovky i dva zoomové objektivy, jeden základní 28–70mm a teleobjektiv 70–200mm. S velkým nadšením vzniká kromě portrétních a rodinných záběrů i celá řada snímků z okolí jejich domu a celého Knurówa. První měsíce pro Krzysztofa znamenají především intenzivní učení se základům používání fotoaparátu, které rychle přinese ovoce v podobě přepnutí automatického režimu na plně manuální ovládání. Při hledání místa vhodného pro vyvolávání negativů zavítá do knurówského fotografického studia vedeného Piotrem Barchańským, u kterého Krzysztof získává první konzultace a dostává se mu prvních kladných ohlasů na jeho snímky, což jej velmi povzbudí. Jelikož již nemá moc času na malířství, rozhodne se přenést svůj zájem na práci se světlem, tvarem a kompozicí na nově objevené médium fotografie. V klidu domova jako posedlý fotografuje záclonu, přes kterou se do místnosti pokoušejí proniknout sluneční paprsky. Tak vzniká jeho první větší cyklus, v němž intuitivně objevuje fenomenální

Příprava na výstavu v knihovně Rudy Śląské „Dojmy světlem", Krzysztof Gołuch & Michał Gawenda, 2000.

vlastnosti fotografie. Jde hlavně o schopnost zachytit subtilní změny představující obrovské odlišnosti. Všechny snímky z tohoto cyklu materiálně zachycují stejný motiv: záclonu, světlo a strukturu materiálu. Počet kombinací, které lze díky fotografii vytvořit, nám může připadat nekonečný, a to, že i nadále jde o obraz skutečnosti, je tak ještě přitažlivější a více fascinující. Krzysztof, mající již zkušenosti s vystavováním svých obrazů, je rozhodnut neschovávat snímky do šuplíku. Spolu s fotoamatérem Michałem Gawendou zažívá fotografický debut v galerii Krekot v Městské? knihovně ve Slezské Rudě, jež se zaměřuje na tvorbu mladých umělců.20 Výstava má název Impresje światłem („Světelné imprese") a kromě již zmiňovaného motivu světla pronikajícího strukturou záclony obsahuje také krajinářské snímky od obou milovníků fotografie. Na výstavě dominují přírodní motivy polí pokrytých zlatavou řepkou, nad kterou se vznášejí klubka sněhobílých oblaků. Fotografie Krzysztofa ani Michała se tematicky nerozcházejí, Michał vystavil hlavně záběry krajin, které se mu podařilo nasnímat během cestování. Krzysztofovy snímky jsou však díky jeho malířskému myšlení o barvě, světle a kompozici zajímavější a představují předzvěst jeho skvělé tvůrčí budoucnosti.

Fotografie, abstrakce, 1999.

[20] *Wiadomości Rudzkie*, 15. 3. 2000.

3.6. FORMAT

Na vystavených snímcích si můžeme všimnout určitého druhu technické dovednosti, která není u většiny začínajících fotoamatérů běžná. Snímky sice ještě možná nejsou exponované s kvalitou charakteristickou pro mnohem větší fotografické galerie, ale Krzysztof ví, že v tomto ohledu musí na zpracování ještě zapracovat. S nadšením tedy sahá po odborné literatuře a časopisech. Jedním z jeho oblíbených zdrojů informací je *Fotokurier*, jenž kromě technických novinek a rad obsahuje také rubriku představující fotokluby z celého Polska. Právě v ní najde informaci o rybnickém klubu Format působícím v klubu Energetyka Elektrárny Rybnik a bez váhání ihned zavolá na číslo uvedené v článku. Telefonní číslo patřilo Krzysztofu Liszkovi, zakladateli a šéfredaktorovi magazínu *Format*.[21] Oba pánové se velmi rychle domluvili na společném setkání, na které si Krzysztof nezapomene vzít náhledové snímky. Ty se Liszkovi velmi líbí, takže kromě nabídky k účasti na klubových setkáních dostane mladý fotograf možnost prezentovat svoje díla v rámci skupinové výstavy v klubu. Mezi patnácti členy klubu jsou i Marcin Giba, pozdější umělecký ředitel a hlavní organizátor Rybnického festivalu fotografie.[22] Cíle a charakter skupiny výstižně popisuje citát Krzysztofa Liszky v katalogu k výstavě: „Format je skupinou lidí, pro které je fotografie něčím více než památkou na jmeniny u tetičky." Krzysztof má velkou radost ze své účasti na výstavě i z úvodního snímku v katalogu, na kterém je portrét jeho tříleté dcery Hanky. Uvědomuje si, že právě jí vděčí za svoji novou vášeň. Pravidelná setkání klubu nabízejí členům výměnu zkušeností, možnost využívat klubovní temnou komoru a účastnit se společných plenérů. Každoroční skupinová výstava klubu se stává tradicí a i

[21] *Historia RFF*, Szymon Serej, bakalářská práce, Wydział Radia i Telewizji, Uniwersytet Śląski, Katowice 2009.

[22] Výstavy se zúčastnili: Krzysztof Gołuch, Marcin Kozłowski, Sonia Bober, Krzysztof Krzyżaniak, Sylwia Pyka, Marcin Słodczyk, Aleksander Król, Andrzej Ostrowski, Przemysław Malinowski, Katarzyna Ryszka, Rafał Kot, Marcin Giba, Marta Kwaśniewska, Bogdan Kwaśniewski, Krzysztof Liszka.

v dalším roce se Krzysztof může pochlubit portrétem na titulní straně, tentokrát již snímkem zachycujícím účastníka terapeutických dílen, které vede v Knurówě. Snímek se Krzysztofovi líbí natolik, že si jej pověsí i ve své kanceláři. Život se prý skládá z událostí, jejichž důvod neznáme, proto jim říkáme náhody, a s důvěrou se oddáváme do rukou nakloněné prozřetelnosti. Ani tentokrát tomu nebylo jinak.

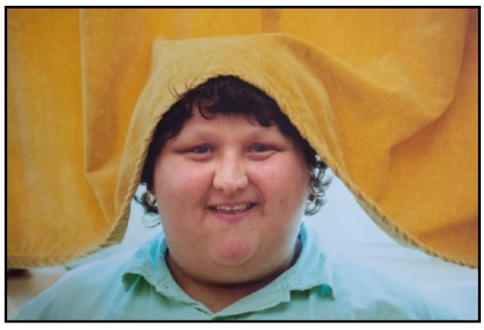

Krzysztof Gołuch, portréty zleva, Marzena, bezdomovec, Arek, 2003.

3.7. SLEZSKÉ FOTOGRAFICKÉ SDRUŽENÍ

V roce 2002 se sdružení Caritas Katovické arcidiecéze rozhodlo vydat průvodce po svých pracovištích. Informace v průvodci měly být doprovázeny i vhodnou obrazovou ilustrací. Zakázku na vytvoření snímků získal zkušený fotoreportér Józef Wolny, donedávna ještě pracující pro deník *Super Express*. Za tímto účelem tedy Wolny cestuje po centrech Caritas ležících na území celého Slezského vojvodství. Spolu s doporučením ředitele Krzysztofa Bąka se objeví i v Centru Matky Boží uzdravení nemocných v Knurově, v kanceláři vedoucího dílen pracovní terapie. Zpravidla krátké formální setkání se tentokrát rozvine ve dvouhodinovou debatu o fotografii, kterou vyvolal zájem Józefa Wolného o portrét visící na stěně, stejný snímek, jenž byl součástí skupinové výstavy fotoklubu Format v Rybniku. Józef je mimo jiné také zakladatelem Slezského fotografického sdružení, které je nově součástí Svazu polských uměleckých foto-

grafů v Katovicích.[23] Rychle si uvědomil Krzysztofův potenciál a pozval jej na setkání sdružení, konající se každou druhou středu v Katovicích. Vypráví také o svém kamarádovi Piotru Szymonovi a jeho dokumentární fotografii, které se věnuje při práci v ateliéru Akademie krásných umění v Katovicích. Tady Krzysztof poprvé uslyší o Institutu tvůrčí fotografie v Opavě. Tato pro něj nepochybně zlomová setkání na něj udělají obrovský dojem. Doprovází Józefa při fotografování centra a uvědomuje si přitom, jak velký obrazový potenciál tkví v místě a lidech, se kterými pracuje. Doposud se tematika Krzysztofových snímků točila kolem kreativní fotografie, ale tady se poprvé objevuje síla neinscenovaného dokumentu. Přestože byly snímky Józefa Wolného pro průvodce Caritas především z časových důvodu naaranžované, ukázala především samotná autorova zkušenost začínajícímu fotografovi cestu, kterou se v následujících letech vydá. Jedním z prvních kroků na této cestě je účast na setkáních Slezského fotografického sdružení, na kterých se kromě kulturních debat fotoamatérů konají i výstavy známých fotografů spojených s Horním Slezskem. Vedle Zofie Rydet nebo Kazimierze Seka se na setkáních objeví i aktivní fotoreportéři hornoslezského tisku, prezentující svoje čerstvé reportážní záběry. Na setkání s Piotrem Bławickým, fotografem místní redakce *Super Expressu*, uslyší Krzysztof i kritické poznámky ohledně zarámování svých snímků do kartonových rámečků, nenechá se tím však vyvést z míry a s nadšením se zúčastní i dalšího promítání diapozitivů, na které tentokrát přijedou i fotoreportéři z redakce deníku *Dziennik Zachodni*. Bogdan Kułakowski je z nich nejstarší a zároveň nejčastěji oceňovaný. V roce 1980 získal za svůj snímek „Poslední jízda" první cenu v soutěži World Press Photo. Bezpochyby šlo o úspěch imponující redakčním kolegům, mezi nimiž jsou Rafał Klimkiewicz, Jacenty Dędek, Arkadiusz Ławrywianiec, Andrzej Grygiel či Tomasz Jodłowski. Největší dojem na Krzysztofa však udělají snímky Arkadiusze Goly, zachycující chudé lidi v jejich přirozeném prostředí starých slezských dělnických kolonií. Zanedbané čtvrti plné lidí, jejichž život je nerozlučně spjat s uhlím, mají na záběrech Arkadiusze Goly

[23] ŚTF Śląskie Towarzystwo Fotograficzne – SFS Slezské fotografické sdružení začalo svoji činnost 23. února 2002 díky iniciativě Józefa Wolného, který si uvědomil potřebu reaktivizace sdružení, jež fungovalo v období socialistického Polska. Skupina fotografických nadšenců se co dva týdny setkávala v prostorách spřáteleného slezského oddělení Svazu polských uměleckých fotografů ZPAF v Katovicích. Mezi první členy sdružení patřili: Tomasz Dziechciarz, Monika Fedelińska, Marcin Gasidło, Krzysztof Gołuch, Jacek Gruszczyński, Mirosław Grzegrzółka, Agnieszka Grzelak, Joanna Grzybowska, Rafał Hernicki, Waldemar Józwa, Andrzej Koniakowski, Michał Krawczyński, Tomasz Krzemiński – „Black Peter", Jan Langer, Barbara Langiewicz, Dorota Lubocka, Agnieszka Łakomy, Irek „Mayky" Malcharczyk, Mateusz Michalik, Beata Nosal, Dominik Nowak, Marzena Paciej, Krzysztof Pniok, Adriana Pohl, Grzegorz Pyka, Victor Grados Romero, Robert Smyła, Sławek Sobczyk, Robert Stangrecki, Michał Szalast, Grzegorz Szmak-Paszkowski, Jakub Szymczyk, Alina Ślusarek, Marcin Tomalka, Adam Warcholiński, Adam Warchoł, Marek Wesołowski.

autentickou sílu a upřímnost. Do očí se vnucuje obzvlášť dojem, že mezi fotografem a lidmi na záběrech není žádný odstup, přičemž nejde o fyzickou vzdálenost, ale o důvěru, která způsobuje, že se k druhému člověku můžeme přiblížit. A přesně taková fotografie Krzysztofovi imponuje nejvíce. Se závistí se dívá na mladé fotoreportéry, jejichž zaměstnání je přímo spojeno s vášní pro fotografii. I on by se rád ocitl v takto výhodné situaci.

3.7. GALERIE BEZ DOMOVA

Spolu s účastí na setkáních sdružení se objevují i nové možnosti prezentace snímků. Projekt Galerie Bez domova (Galeria Bezdomna) je iniciativou dvojice polských fotografů Tomasze Sikory a Andrzeje Świetlika, jenž je spoluzakladatelem avantgardní umělecké skupiny Łódź Kaliska. Tato dvojice přišla v roce 2002 s nápadem nazvaným Galerie Bez domova, umožňující demokraticko-anarchistickým způsobem zorganizovat výstavu, na které by její účastníci bez jakéhokoli výběru a navrženého tématu, v zadarmo poskytnutých prostorách a podle vlastní výstavní koncepce mohli prezentovat svoji fotografickou tvorbu. Všechno bude spojovat pouze místo a den konání vernisáže. Tento den se ráno autoři sejdou, přinesou a nainstalují svoje díla a po několika hodinách se bude konat slavnostní vernisáž spojená s občerstvením, stejně spontánně připraveným účastníky. První výstava tohoto typu se konala v roce 2002 ve Varšavě, kde najednou vystavovalo na sto osmdesát autorů v domě poskytnutém jeho majitelem. Celkový počet snímků prezentovaných na výstavě přesáhl dva tisíce. Třetí, s velkým zájmem sledovaný ročník se konal v katovickém dole Wilson. Tento bezmála dvě stě let starý objekt, původně sloužící jako řetízková šatna dolu Wieczorek, poskytl velice atraktivní prostory. Při organizaci se kromě autorů projektu zapojili v rámci místních institucí také: Andrzej Koniakowski (slezské oddělení Svazu polských uměleckých fotografů), Józef Wolny (Sdružení slezských fotografů) a Rafał Klimkiewicz (Klub novinářské fotografie).[24] Výstava udělala na Krzysztofa obrovský dojem i přesto, že byl pouze

[24] Deník *Gazeta Wyborcza*, Łukasz Kałębasiak, článek: „W Katowicach otwarto Galerię Bezdomną", Katovice, 27. října 2002.

jedním z dvou set devatenácti vystavujících. Podařilo se mu také navázat řadu nových kontaktů. Již zmiňovaný Andrzej Koniakowski o Krzysztofových snímcích napsal: „Dobrý reportér, který se opět předvedl jako člověk, jenž umí zajímavě zachytit skutečnost plnou nálad a zajímavé atmosféry." Recenzent píše

Krzysztof Gołuch, Kalwaria Zebrzydowska - Velký pátek 2001.

o souboru *Pielgrzymi Kalwaryjscy*, ke kterému se Krzysztof bude ještě dlouhá léta vracet a vnímat jej jako skvělou školu reportážní fotografie. Co všechno je možné zachytit fotoaparátem na poutnických cestičkách Kalvárie Zebřidovské, se přesvědčil o několik měsíců dříve během vernisáže Piotra Szymona v galerii

Krzysztof Gołuch, Kalwaria Zebrzydowska - Velký pátek 2002.

ZPAF v Katovicích 17. července roku 2002. Fotografie a osobnost Piotra Szymona udělaly na Krzysztofa velký dojem, ale během shonu při vernisáži se mu nepodařilo seznámit se s autorem, o kterém mu již dříve tolik dobrého vyprávěl Józef Wolny. Během otevření výstavy Galerie Bez domova na dole Wilson už svoji šanci nepromarní. Oba pánové si vymění telefonní čísla a na Krzysztofově fotografické cestě tak dojde k jednomu z největších zvratů. Výstava v Galerii Bez domova se stává velmi dobrou zkušeností a již o měsíc později z vlastní iniciativy zorganizuje autobus, aby se spolu s dalšími členy Slezského sdružení fotografů (SSF) opět zúčastnil dalšího cyklu těchto výstav. Tentokrát se výstava koná v opuštěné kancelářské budově Reform Plaza ve Varšavě. Je 7. prosince a teplota klesá pod -10 stupňů Celsia. Na požádání Józefa Wolného napíše Krzysztof na stránky sdružení krátkou zprávu z celé cesty:

SSF na výstavě Galerie Bez domova ve Varšavě:

7:00 – Katovice, sobota, ul. Warszawska 5, teplota -14 stupňů Celsia. Tak začíná cesta skupiny SSF na výstavu Galerie Bez domova ve Varšavě. Po pěti hodinách klidné jízdy a živé diskusi o fotografii (chlapi se většinou baví jen o fototechnice) jsme ve Varšavě.

12:00 – Varšava, -12 stupňů Celsia, budova Reform Plaza, 27. patro – dav lidí připravujících svoje fotografie na výstavu.

12:30 – Začínáme se orientovat a seznamujeme se s prostorem, velké horko a slunce svítící přes okna budovy z nás ždímají poslední kapky potu, rozmisťujeme snímky, pokoušíme se najít nějaké místo na jejich vystavení.

13:10 – Diskusní panel věnovaný Galerii Bez domova – diskuse je nesouvislá, pokoušíme se prohlédnout si části výstavy.

15:00 – Čas na jídlo, pánové a dámy, jde se do Varšavy něco sníst – přepadáváme čínskou restauraci.

18:00 – Začíná vernisáž, popíjíme nabízené nápoje a volně diskutujeme.

20:00 – je asi -14 stupňů, vítr fouká jako nikde na světě – loučíme se s Varšavou – vracíme se domů.

Výlet na výstavu Galerie Bez domova se podle mého názoru velmi povedl. Kromě návštěvy samotné galerie bylo pro nás důležité samotné setkání a možnost společné debaty o fotografii. Škoda, že nemohli jet všichni, ale budoucnost je teprve před námi!!!

Během celé řady rozhovorů zazněl návrh i na povánoční společné setkání s předáním dárků: každý účastník SSF na setkání přinese jednu vlastní fotografii v rámečku 10 krát 15 centimetrů, kterou by chtěl někomu věnovat. Na setkání vložíme fotografie do pytle a každý si svůj dárek vyloví sám.

Krzysztof Gołuch[25]

Na varšavské výstavě Galerie Bez domova prezentuje Krzysztof portréty postižených a ví, že jde o silnou stránku jeho dosavadní tvorby. I nadále si však není úplně jistý, jestli by měl celou svoji fotografickou energii věnovat tomuto tématu. Vše se však brzy změní vlivem dalšího setkání.

3.8. PIOTR SZYMON

Každý člověk, který se v očích lidí ze svého okolí snaží něčeho docílit, musí sáhnout po vědomostech a činech svých předchůdců.26 Tato moudrost známá lidem od doby Bernarda z Chartres, později opakovaná i samotným Isaacem Newtonem, nám může obrazně posloužit při pochopení proměn, k nimž dochází v ještě nezkušeném fotografovi při setkání s Piotrem Szymonem. Tento fotograf, pedagog a humanista byl podle názoru mnoha lidí spojených s fotografií výjimečnou osobností. Jak o něm píše profesor Jindřich Štreit, učitel a později Szymonův kolega: „Fotografování nevnímal pouze jako zaznamenávání příběhů, ale jako záležitost filozofickou, hluboce lidskou, nějaký druh mysteria."27 Krzysztof se skvělým doporučením Józefa Wolného a po osobním setkání s Piotrem Szymonem v galerii na dole Wilson se rozhodl telefonicky zorganizovat další setkání. Opět se tak setkávají v Szymonově pracovně na Akademii výtvarných umění v Katovicích, kam Krzysztof přijíždí s náhledy svých fotografií. Po jejich zhlédnutí se Szymon rozhodl novému kolegovi vyprávět o fotografické škole v Opavě. Jde o Institut tvůrčí fotografie Slezské

---

[25] http://www.stf.katowice.pl/archiwum/wydar.htm#16102002.

[26] „Jsme trpaslíky, kteří se vzepjali na ramena obrů. Tímto způsobem vidíme více a dále než oni, ale nikoli proto, aby náš zrak byl bystřejší nebo přímo správnější, ale proto, že to jsou oni, kteří nás pozvedávají, a to přímo do astronomické výšky." Bernard z Chartres, překlad: H. Szumańska-Grossowa, zdroj: Teresa Michałowska, *Średniowiecze*, vyd. páté, PWN, Varšava 1999, s. 17.
„…trpaslíci stojící na bedrech gigantů vidí více než samotní giganti." Izaak Newton, zdroj: dopis Robertu Hookovi z 5. února 1676.

[27] Piotr Szymon – fotografie, Akademie krásných umění v Katovicích, Katovice 2017, str. 27.

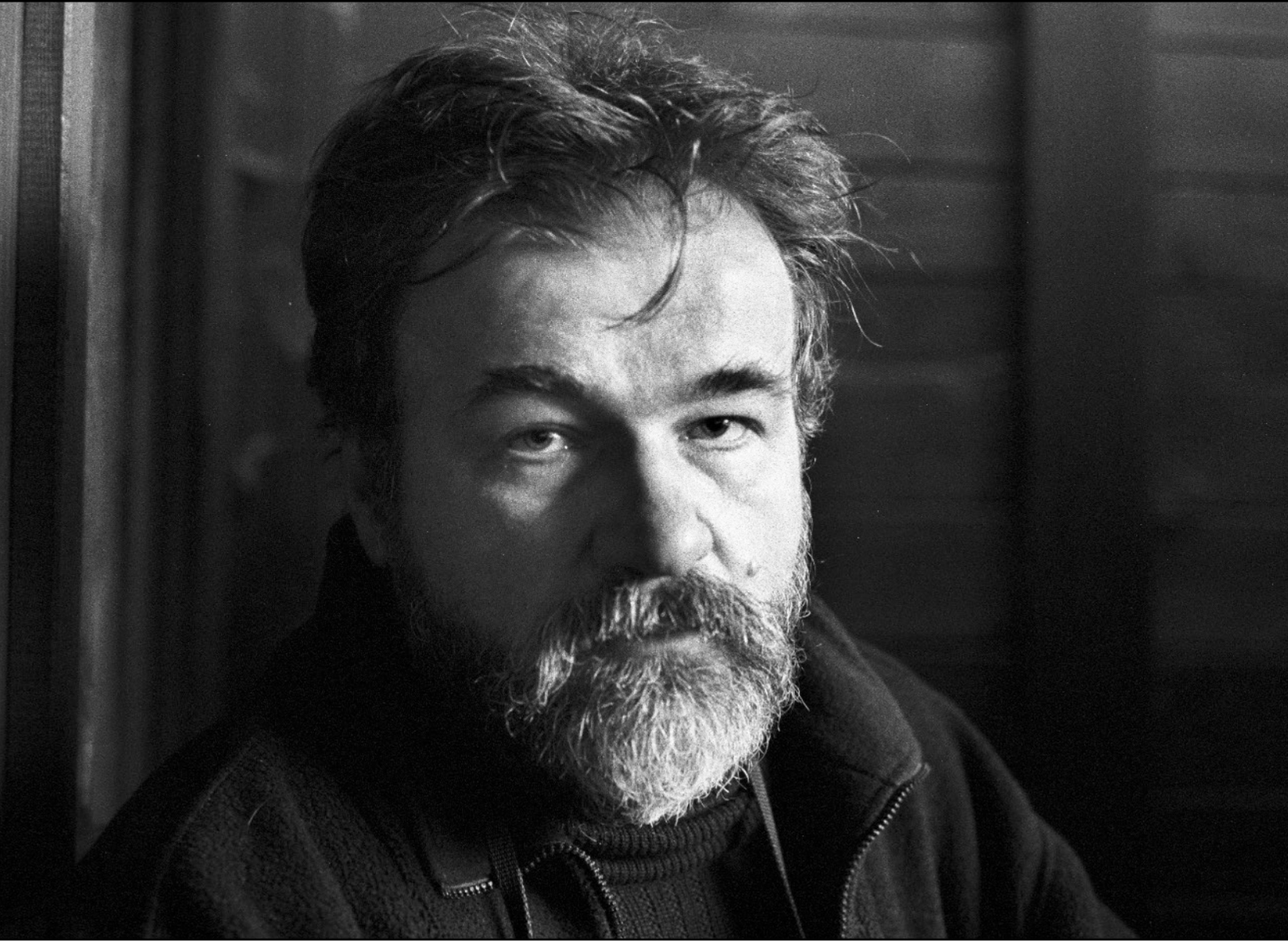

Piotr Szymon, Kalwaria Zebrzydowska, 2002, autor: Krzysztof Gołuch

univerzity, kde Piotr Szymon získal titul MgA., tedy magistr umění. O této škole vypráví s velkým nadšením a úctou, protože právě díky ní se ve své fotografické tvorbě začal věnovat náboženským tradicím v Polsku, které mu jsou velmi blízké. Mohl tak vzniknout i jeho dokumentární cyklus Pielgrzymi (Poutníci), jenž se stal i tématem jeho praktické diplomové práce. Krzysztof ví, že se musí hodně naučit, a ITF spolu s lidmi, kteří jej tvoří, se mu jeví jako nejlepší volba. Jak sám vzpomíná: „Po všech těch historkách jsem si myslel, že ITF je něco jako Rolling Stones nebo Beatles. Pokud jde o umění, byly to pro mě legendy."28 Po tomto setkání Krzysztof, jenž doposud při svých hrátkách s uměním vždy hledal průvodce nebo přímo mistra, zjistil, že konečně narazil na spřízněnou duši. I ve vztazích s Jerzym Obrodzkým, Krzysztofem Liszkou a

[28] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

Józefem Wolným byla zřejmá jeho touha mít svého učitele, a Piotr Szymon se jím stává již od prvních slov, kterými hodnotí Krzysztofovy fotografie. Je skutečným profesionálním pedagogem, jenž namísto vytýkání chyb svému žákovi, vedoucímu k upevnění své pozice a role, vkládá svoji energii do nalezení pozitivních stránek ve studentově tvorbě. V této konstruktivní metodě jde spíše o rozvíjení tvůrčí osobnosti než o ovládnutí sebevědomí a celkové závislosti na dobré vůli svého učitele. Do Krzysztofovy paměti se hluboce vryje pocit, že si jej Piotr váží jako tvůrce. Projevovalo se to na jejich společných cestách na Kalvárii Zebřidovskou. Společné téma tvorby bylo z jedné strany skvělým prostorem pro spolupráci, ze strany druhé však mohlo vést ke vzniku případných konfliktů a potenciální závisti vzhledem vydařenosti záběrů. Piotr Szymon však tyto negativní vlastnosti postrádá a dostává se tak do role gurua, jemuž lze věřit, ale jehož úrovně snad ani nelze dosáhnout. Právě naopak, v jeho osobě se plně projevil jeho pedagogický přístup, ve kterém se učitel maximálně věnuje rozvoji svého žáka a umožňuje mu kráčet ve svých stopách a jenž ví, že jednou může přijít den, kdy student svého mistra překoná. Ten se pak vydá vlastní cestou, ale vybaven zkušenostmi, které mu umožní dojít na úplně nová místa s novou perspektivou a pohledem na svět. Proniknutí do něj by mu mohlo zajistit umělecký úspěch přinášející zadostiučinění, ale i uznání ze strany recipientů umění. Po tomto prvním vydařeném setkání se oba pánové rozhodnou setkávat se na akademii pravidelně, aby spolu mohli diskutovat o nových fotografiích, které každé dva týdny Krzysztof přiváží. Pokaždé má s sebou pečlivě připravené kontaktní kopie negativů a Piotr na

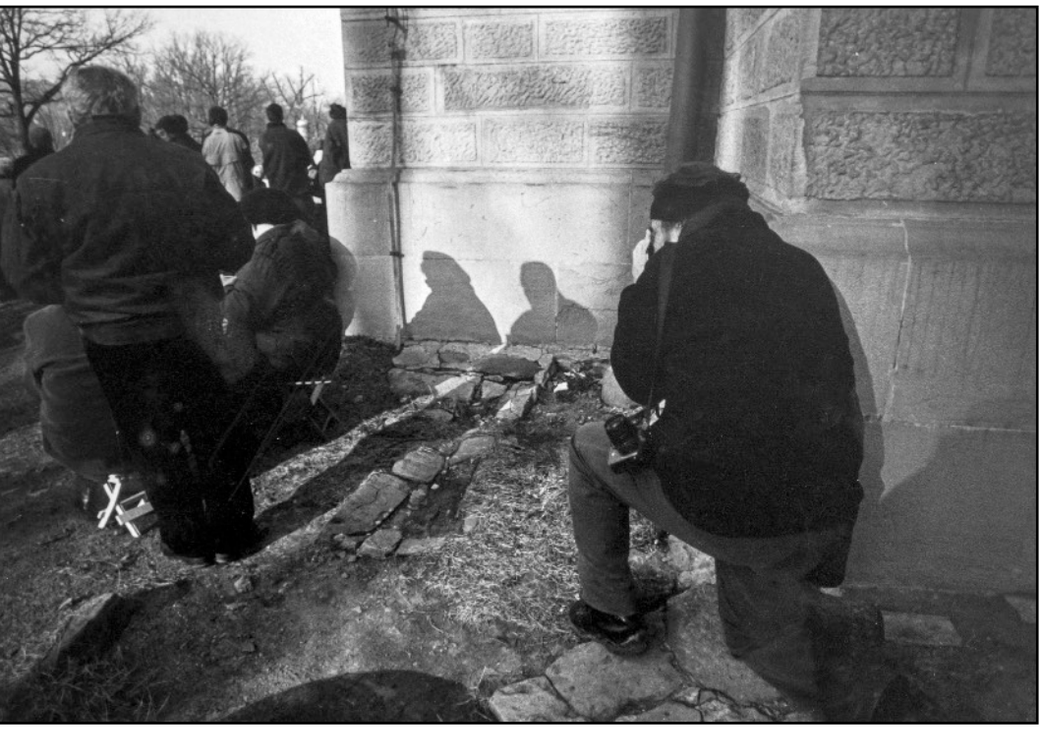

Piotr Szymon, Kalwaria Zebrzydowska, 2002, autor: Krzysztof Gołuch

prohlížecím pultu označuje okénka filmu se zajímavými záběry. Čas od času doporučí i úpravu výřezu, kterou naznačí rámečkem na malém snímku. Vybrané záběry pak Krzysztof zvětší na náhledovou velikost 10 krát 15 centimetrů a na dalším setkání je spolu podrobně analyzují.

Při těchto debatách se často objevují základní otázky: Jaký je smysl fotografie? Proč vůbec fotografovat? Piotr, díky Institutu fascinován humanistickou fotografií, se snaží Krzysztofa nadchnout pro dokument. Ten se vůbec nebrání a z amatérského umělce věnujícího se nefigurální malbě se stává dokumentární fotograf, který se v záběrech skutečnosti, jež ho obklopuje, snaží nalézt něco pravdivého. Jakmile se na jaře roku 2003 objeví první příležitost, vy-

Kalwaria Zebrzydowska, Piotr Szymon, Markéta Luskačová, Jindřich Štreit Michał Łuczak, Krzysztof Gołuch
Dobrý pátek 2002, foto Andrzej Kramarz

rážejí poprvé společně na Mysterium o utrpení Páně během Velkého týdne v Kalvárii Zebřidovské. Krzysztof se tady setkává s již dříve zmiňovaným Jindřichem Štreitem, který Piotra Szymona pro dokumentární fotografii nadchl nejvíce. Jindřich Štreit udělal na Krzysztofa obrovský dojem, především svojí pokorou a úctou k lidem, které fotografuje. Kromě Štreita se na cestičkách kalvárie objevují i další známé osobnostmi české fotografie. Markéta Luskačová, známá především svým dlouholetým cyklem Poutníci a Šumiac (o regionu na Slovensku, kde se zachovaly staré tradice a zvyky), ale také díky spolupráci s Josefem Koudelkou, kterou udržovali i během okupace. Objevil se tam i Karel Cudlín, absolvent pražské FAMU a oficiální fotograf českého prezidenta Václava Havla. Během několik hodin trvajícího fotografování má Krzysztof neopakovatelnou příležitost vidět, jak pracují fotografové, které vždy tolik obdivoval. Stává se také svědkem scény, kdy zdánlivě bezcílně se toulající Jindřich Štreit zamíří do klášterního kostela a tam se vpodvečer pomalu přiblíží k jednomu z klečících a modlících se lidí a v naprostém tichu vytahuje fotoapa-

Fotografické studio Akademie výtvarných umění v Katovicích, Piotr Szymon, 1994,

rát, který za okamžik vydá hlasitý zvuk závěrky. Bdící muž neprotestuje a Štreit mlčky odchází. Krzysztof si tuto scénu vyložil jako projev hypnotické osobnosti českého profesora, jehož šedivé vousy a kožený kabát musely modlícího se muže ještě více omámit. Krzysztof je přesvědčen, že kdyby tehdy k tomuto muži přišel sám, skončilo by to protesty a výčitkami z důvodu narušování klidu při modlitbách. Krzysztof si z toho dne zapamatuje i srdečné gesto Markéty Luskačové, která mu dá půlku svého koláče, jenž mu přijde vhod během dlouhotrvajícího a vyčerpávajícího fotografování. Vstřícný přístup českých osobností k méně zkušeným kolegům a především jejich skvělé snímky Krzysztofa stále více lákají přihlásit se na Institut tvůrčí fotografie. Od Piotra o něm slyšel jen samou chválu, takže se nyní pouze ujišťuje ve svých nesmělých plánech. Spolu s Piotrem, který mu pomáhá s úpravou snímků, připraví pro přihlášku soubor portrétů postižených. Často přitom slyší: „Je to tvoje téma, musíš ho využít."29 Tuto pedagogickou radu si zapamatuje hodně dlouho.

Dva týdny před svojí poslední cestou se Piotr setkává s Krzysztofem, který jej pozval k sobě domů. Mají dost času, protože jeho rodina odjela na dovolenou do hor. Debata o fotografii je pohlcuje na celý večer. Krzysztof přisouvá velký stůl blíže okna a rozkládá svoje zvětšeniny. Piotr zase ukazuje čerstvě naskenované negativy. Předtucha Krzysztofovi napoví, aby snímky zkopírovali na pevný disk jeho počítače. Spolu pak prohlížejí i stránky agentury Magnum. Na Piotra udělají dojem snímky Abbase, který ve svém cyklu *Gods I've Seen* zachytil duchovní život v Indii, je jimi upřímně nadšený. Několik dní po tomto setkání Krzysztofovi nečekaně zazvoní telefon a z několika rychlých vět, které ze sebe Józef Wolny vyhrkne, upoutají jeho pozornost jen slova: „Piotr je mrtvý."[30] Krzysztof odkládá telefon a nemůže uvěřit, že už nikdy nebude debatovat se svým mentorem o fotografii a o smyslu fotografování.[31]

---

[29] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

[30] Piotr Szymon zemřel tragicky při plavně v Černém moři na Krymu v srpnu roku 2005.

[31] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

3.9. INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

Krzysztofovi zůstávají vzpomínky na výpravy do Kalvárie Zebřidovské, společné památeční fotografie a myšlenky na Institut tvůrčí fotografie, kde se památka na Piotra uchová dlouhá léta. Piotrova nečekaná smrt Krzysztofa velmi zasáhla, cítí, že jako fotograf ještě není plně připravený. Útěchou a dědictvím po kamarádovi se tak stane studium na Institutu, kde již dva roky působí. Nejtěžší dva roky ze všech, jak později vzpomíná. Mnoho ze zadaných úkolů bylo pro něj úplně nových a patří mezi ně i legendární cihla. Jde o zápočtové cvičení, ve kterém mají studenti za úkol nafotografovat cihlu na středoformátový negativ tak, aby se každá její stěna lišila svojí expozicí o jeden stupeň zaclonění. Polští studenti na Institutu se snaží vzájemně si pomáhat, pomocnou ruku Krzysztof nachází především u Marcina Liberského a Krzysztofa Szewczyka. V ročníku jsou s ním i Maga Sokalska, Staszek Heyda, Mariusz Forecki, Andrzej Marczuk a Andrzej Kramarz. Kamarádi mu pomáhají proniknout do fi-

zleva Krzysztof Gołuch, Jindřich Štreit , Adam Hiltawsky, Soviniec 2007.

lozofie a zvyků panujících na konzultacích Institutu, jež se tradičně konají na Horní Bečvě. Svojí bezprostředností Krzysztofa šokuje pedagog Vojtěch Bartek, přidělující dezorientovaným studentům prvního ročníku místa na pokojích. Ještě dlouho si také pamatuje legrační zmatek studentů, dožadujících se zápisu do indexů od Aleše Kuneše na louce vedle střediska, ale také tříhodinovou frontu čekání na zkoušku s Ditou Pepe. Obrovský dojem na něj udělá také samotná imatrikulace. Akce, probíhající na většině ústavů v oficiálním duchu, se na Institutu mění ve výzvu vlastní fantazie. Studenti si podle předem připraveného tématu připraví masky. Krzysztof si ze svého centra vypůjčí kostým využívaný při divadelních představeních své dramatické dílny. Již dříve slyšel o tomto rituálu majícím za úkol osmělit nové studenty. Ani taková příprava však nakonec není dostatečná. Introvertní, většinou mladší kandidáti na umělce se musí byť jen na chvíli stát extroverty a přijmout fakt, že se na okamžik stanou středem pozornosti.

První roky studia byly pro Krzysztofa nepochybně velmi intenzivní. Jak sám vzpomíná, byl při svém přijetí na Institut jako amatérský fotograf v mnoha odvětvích fotografického řemesla úplným začátečníkem: „První dva roky studií byly bojem o přežití.“ [32]

Aby splnil všechny zadané úkoly, vytvoří si doma černou komoru. Hodně vybavení dostane od Józefa Wolného, jenž se v právě nastupujícím období digitální revoluce rozhodl svoji dobře vybavenou komoru zrušit a věnovat se už jenom digitální fotografii. Práce v temné komoře nepatří ke Krzysztofovým oblíbeným činnostem a neustále vidí ve svých dovednostech při práci se zvětšovacím přístrojem nedostatky. Většinou proto, že jako perfekcionista má od svých zvětšenin obrovská očekávání. Jejich kvalita do značné míry nezávisela jenom na schopnostech autora,

zleva Adam Hiltawsky, Krzysztof Gołuch, Jindřich Štreit, Arkadiusz Gola, Soviniec 2007.

[32] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem 28. dubna 2019.

ale také na materiálech a podmínkách, za nichž vznikaly. To však Krzysztofa nijak neovlivní při přísném hodnocení vlastní práce. Asi dobře ví, že jedině tímto způsobem bude schopen posunout svoji fotografickou tvorbu kupředu. Velkou pomoc pro něj na Institutu představují starší polští studenti z Horního Slezska Krzysztof Szewczyk, Marcin Liberski nebo Andrzej Marczuk. S Marcinem Gibou se znají ještě z období fotografického klubu Format a právě v jeho ateliéru vzniká mnoho zápočtových úloh. Pro Krzysztofa je sladění práce, školy a rodinného života obzvláště těžké. Dva měsíce před začátkem studia se mu narodil syn Łukasz. První cesty na školní konzultace jsou pro něj velmi vyčerpávající, a to především na Horní Bečvě, kde se na pokojích rekreačního střediska Pekáren Rališka konají inspirující setkání Institutu tvůrčí fotografie. Právě zde po přednáškách studenti do pozdních nočních hodin často bouřlivě debatují a prohlížejí si snímky. Krzysztof patří do jedné ze dvou nejsilnějších polských skupin, tou druhou je białystocká, ve které vedou prim Grzegorz Dąbrowski, Adam Tuchliński a Artur Reszko. Jedním z nejbližších Krzysztofových známých se tehdy stane Arkadiusz Gola, uznávaný a oceňovaný fotoreportér katovického deníku *Dziennik Zachodni*. Je to právě ten Gola, jehož fotografie Krzysztof viděl na setkáních s fotoreportéry ve Slezském fotografickém tovaryšstvu. Arkadiusz je na ITF přijat v roce 2006. Oba si rozumějí a spolu s Adamem Hiltawským tvoří neformální skupinu. Roky bakalářského studia Krzysztofovi uběhnou velmi rychle. Tou dobou intenzivně pracuje na svých dokumentárních cyklech *Pielgrzymi* (Poutníci), *Ślady*

Ruda Śląska, Galeria Fryna , 2012, autor Gola Arkadiusz.

(Stopy), *W stronę morza* (Směrem k moři), *Wybierz mnie* (Vyber si mě) a *Przełamując stereotypy* (Prolomit stereotypy). Posledně jmenovaný soubor představuje jeden z jeho největších školních úspěchů. Velmi ho překvapí, když za jeden snímek z tohoto souboru získá v Bruselu ocenění na mezinárodní fotografické soutěži Evropské unie. Je to velmi významný úspěch i pro školu, která kromě možnosti pochlubit se úspěchy svého studenta získá i finanční odměnu. Krzysztof se svojí ženou tak jede do Lisabonu, který v tomto roce předsedá Evropské unii, osobně převzít ocenění a prohlédnout si vítězné snímky na výstavě. Jeho oceněný snímek zachycuje muže na invalidním vozíku před schody, které vypadají jako stěna. V zrcadle se odráží tvář hrdiny na záběru. Paradoxně jde o snímek, jenž vznikl jako část dokumentárního cyklu o poutnících v sanktuáriu Marie Panny Čenstochovské v Jasné Hoře. O něco později se jej Krzysztof rozhodl zařadit do stále se rozšiřujícího souboru *Przełamując stereotypy*. Tento úspěch neujde pozornosti vedoucího institutu Vladimíra Birguse, který ve svém posudku Krzysztofovy bakalářské práce píše: „Ke stále se rozšiřující plejádě talentovaných polských studentů ITF FPF SU, kteří se dnes výrazně uplatňují ve fotografické tvorbě u našich severních sousedů, patří i Krzysztof Gołuch. Během studia vytvořil řadu vynikajících prací zejména v oblasti reportážní a dokumentární fotografie. Za jednu z nich s výrazným humanistickým poselstvím získal prestižní cenu ve fotografické soutěži Evropské unie v Bruselu.“ [33]

Čtyři polští absolventi ITF Institut tvůrčí fotografie, Dům umění, Opava 2008.

Jako svoji praktickou bakalářskou práci překvapivě zvolí svůj soubor subjektivního barevného dokumentu nazvaný *Ślady*, snímky zachycují okamžiky z obyčejného života. Mohou připomínat i pouliční fotografii, ve které hraje velkou roli ostré slunce zesilující barevnost a výrazné obrysy předmětů, lidí nebo jejich stínů. Tyto fotografie navazují na tvorbu světově známých autorů, jako jsou Alex Webb, Carl De Keyzer a především

[33] Posudek bakalářské praktické diplomové práce *Stopy*, vedoucí práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus.

Vladimír Birgus. Poslední z nich popisuje tyto snímky takto: „Gołuch objevuje v reálném světě nadreálné prvky, umí vystihnout absurdní konfrontace různých motivů a paralelních dějů, dokáže akcentovat pocit tajemství, ticha, melancholie. Jeho fotografie jsou navýsost vizuální a při pokusu převést jejich obsah do slov dochází k okleštění mnohoznačných podtextů."[34]

Kromě praktické práce Krzysztof obhajuje i práci teoretickou, jejíž název zní *Můj svět – moje realita* a vzniká pod vedením Jindřicha Štreita. Je výsledkem stejnojmenného projektu, který autor realizoval na svých dílnách pracovní terapie v centru Caritas v Knurówě. Krzysztof si uvědomil, že během digitální revoluce se fotografická technika stala mnohem dostupnější i lidem, kteří již nemusejí mít žádné odborné fotografické znalosti, a dal digitální fotoaparáty do rukou svěřenců centra. Jediným cílem bylo pokusit se zachytit svět postižených lidí prostřednictvím fotografického záznamu, vytvořeného jejich vlastníma rukama. Inspirací pro tento otevřený přístup k médiu fotografie pro Krzysztofa byl historický projekt společnosti Farm Security Administration a projekty realizované na ITF: *Lidé Hlučínska devadesátých let 20. století*, *Zlín a jeho lidé* a také *Opava na prahu nového tisíciletí*. Mezi účastníky projektu se v jeho různých fázích objeví i dvacet svěřenců Centra Matky Boží uzdravení nemocných v Knurówě. Velký rozmach projektu způsobil, že se Krzysztof rozhodl požádat své tři kamarády ze školy, aby se ho zúčastnili jako dobrovolníci. Šlo o Arkadiusze Golu, Marcina Liberského a Stanisława Heydu, kteří se na fotografickém kroužku v rámci terapie postižených osob učí spolu s Krzysztofem používat fotografický přístroj. Výsledkem déle než rok a půl trvajícího projektu je více než osm výstav a prezentací. Mezi nejvýznamnější patří ta, jež byla i v programu Rybnického festivalu fotografie v roce 2007. Skvělou památkou, ale zároveň i jeho archivem se stane řada článků týkajících se projektu, jež se objevily v místním knurówském tisku.

[34] Ibidem.

Krzysztof Gołuch, Kalwaria Zebrzydowska 2003.

4. ANALÝZA TVORBY

4.1. POUTNÍCI

Jedno z prvních témat, které si ve své tvorbě Krzysztof vybral, souviselo s náboženstvím, jež v jeho životě od počátku hrálo zásadní roli. Jeho práce pro organizaci Caritas byla od samého začátku profesně spojena s katolickou institucí. Toto pro sebe velmi důležité téma se rozhodl fotograficky zpracovat dokumentováním míst náboženského kultu spolu s věřícími, kteří do něj přicházejí.

Krzysztof Gołuch, Kalwaria Zebrzydowska 2002.

Všechno začalo v Kalvárii Zebřidovské, která po skvělém albu *Kalwaria* z roku 2001 Adama Bujaka přilákala mnoho milovníků fotografie, toužících zachytit toto zásadní téma nějakým vizuálně atraktivním způsobem.[35] Tato publikace završila dlouholetou práci na dokumentování Mysteria o utrpení Páně v Kalvárii Zebřidovské. První snímky vytvořil Adam Bujak v roce 1963 a poslední roku 2001. Téměř čtyřicet let fotografování pro pobožnost Poláků zásadního poutního cíle přineslo ovoce v podobě reflexe nad úlohou a funkcí náboženství v životě poutníků. Fascinaci místem a tématem podlehl i Krzysztof, který toto poutní místo během několika let mnohokrát navštívil. Ze začátku sám, ale po navázání přátelství s rovněž silně věřícím Piotrem Szymonem se pro ně společné cesty staly částečně rituálem. Přestože cyklus *Pielgrzymi* obsahuje snímky vytvořené i na jiných místech náboženského kultu, jsou poutníci z kalvárie jedním z hlavních motivů celého souboru. Tento soubor vznikal ve dvou vlnách, první fotografie vytvořil v roce 2001 a poslední, uzavírající celý cyklus, v roce 2015.

[35] Adam Bujak, *Kalwaria*, vyd. Biały Kruk, Krakov, 2001.

Při prohlížení jednotlivých snímků z cyklu si můžeme všimnout pro Krzysztofa charakteristického humanistického přístupu při fotografování lidí. Snímky jsou formálně lyrické a subtilní. Čas od času zde vidíme i záběry blížící se reportáži, které se snaží zdokumentovat průběh poutí, ale jsou to pouze výjimky z jednolitého emocionálního zachycení poutníků. Na těchto záběrech můžeme vidět i zamilovanou dvojici, která se během procesí utrpení Páně tajně líbá, nebo dědečka sedícího spolu s vnukem před čerstvě pooraným polem. Nechybí zde ani přímo křesťanské motivy, například intimní scéna, kdy před bazilikou Panny Marie Čenstochovské leží žena tváří k zemi s roztaženýma rukama jako na kříži. Snímek velmi připomíná fotografii, již vytvořil Vladimír Birgus v roce 1968 v Olomouci. I na ní je zachycen člověk s rukama jako na kříži obrácený směrem ke kostelu na konci úzké ulice. Podobnost motivů je až zarážející (byť u Birguse ležící muž nepřipomíná jenom kříž, ale i pěticípou komunistickou hvězdu, tedy

Krzysztof Gołuch, Częstochowa, 2005.

Vladimír Birgus, Olomouc, 1968.

symbol, který byl rok po okupaci v Československu mnohými velmi nenáviděný) a mohla by nám připadat jako důkaz univerzální pravdy, již je ve skutečnosti schopen nalézt pouze fotograf umějící hledat a dívat se. Je očividné, že tyto snímky jsou potvrzením Krzysztofova velmi osobního přístupu k náboženství a způsobu, jakým ho prožívají jeho blízcí.

4.2. SMĚREM K MOŘI

Osobní přístup, ale tentokrát k mnohem formálnějšímu tématu, používá autor ve svém dalším cyklu *W stronę morza* (Směrem k moři). Soubor obsahuje snímky, jež Krzysztof Gołuch vytvořil během letních prázdnin u Baltického moře v okolí Jarosławiece, Bobolinu, Jestřebí Hory a Władysławowa v letech 2000 až 2010. Vidíme tady, že se soustředil na barvu, kompozici a světlo. Krzysztof Gołuch prázdninové snímky zjevně vnímá jako cvičení zápočtových úkolů na Institutu. Zvláštní úlohu zde hraje barva, která je zásadním formálním prvkem fotografie. Vedoucí Institutu Vladimír Birgus byl v české fotografii jedním z průkopníků barevné fotografie. I tady, stejně jako v případě záběru věřící ženy ležící jako na kříži před bazilikou, máme co do činění s podob-

Krzysztof Gołuch, Hajfa (Izrael) 2011.

Krzysztof Gołuch, Jastrzębia Góra , 2008.

ností motivů obou autorů. Jakkoli to v předchozím případě mohlo být dílem náhody, v souboru *W stronę morza* již vidíme zřetelný vliv pedagoga Institutu na svého studenta. Modré nebe a moře je na snímcích Krzysztofa Gołucha doplněno teplem slunečního světla. Většina fotografií byla vytvořena během takzvané zlaté hodiny v pozdním odpoledni, která umožnila získat obrazovou hloubku a stíny, jež svým tvarem doplňují tvary reálných předmětů a lidí. Na těchto snímcích již nenajdeme reflexi individuálního života zachycených lidí, jde o záběry, které mají působit na diváka především svojí vizuální stránkou a podobně jako v případě Birgusových fotografií jej hypnotizovat barvou. Rozdíl, který bychom v případě těchto dvou autorů neměli přehlédnout, je v tom, že Vladimír Birgus do svých snímků vnáší existenciální prvky, jež dávají formálně estetickému obrazu i další obsahy.

Krzysztof Gołuch, Jarosławiec, 2011.

Krzysztof Goluch, Ostrov Uljan, Chorvatsko, 2014.

Krzysztof Gołuch, Knurów , 2005.

4.3. STOPY

Touto formální cestou pokračuje Krzysztof Gołuch i ve svém souboru *Ślady* (Stopy) z roku 2004. Barevný soubor je již bez dominující role blankytu, ale barva zapadajícího slunce a jako hlavní motiv bohatě zastoupené stíny přibližují fotografie k těm z cyklu *W stronę morza*. Opět zde máme co do činění s izolovanou rolí tvarů a barevné kompozice, které mají v divákovi vyvolat vzrušení zachyceným obrazem.

Jako záměr autora se zde jeví chuť ukázat divákovi skutečný svět nějakým překvapivým a doposud neviděným způsobem. Na snímcích však můžeme rozeznat reálné předměty i místa, ale až po delší době. Na první pohled mají v naší percepci a podvědomí vyvolat fascinující překvapení. Stíny lidí nám pomáhá rozeznat naše inteligence, bez které bychom viděli pouze tvary bytostí připomínajících zrůdy nebo postavy z nočních můr.

Krzysztof Gołuch, Knurów , 2008.

Krzysztof Gołuch, Knurów , 2008.

Krzysztof Gołuch, Knurów, 2008.

Krzysztof Gołuch, Lubiąż, 2004.

4.4. PROLOMIT STEREOTYPY

Úplně jiný způsob vyobrazení okolní skutečnosti si Krzysztof Gołuch vybral při dokumentování života postižených. V tomto případě již žádné anonymní fotografování není možné. Do hry vstupuje zodpovědnost, nejen za způsob vyobrazení druhého člověka, ale také za interpretaci fotografie jejími diváky. Jak jsme se mohli dočíst v předchozích kapitolách, Krzysztofův bezprostřední přístup k postiženým do značné míry vychází z jeho profese. Jeho práce vedoucího dílny pracovní terapie v centru Caritas mu dala neobyčejnou možnost fotografování jednotlivých součástí takzvaného běžného života těchto lidí. Výsledkem bylo také to, že Krzysztof byl hrdiny svých snímků vnímán jako osoba, které mohou věřit, a díky tomu ukázat i sami sebe. Udělali to mnohem upřímněji, než by to dokázali v případě neznámého fotografa příležitostně navštěvujícího jejich centrum. Blízkost autora k tématu je jasně patrná při veřejných prezentacích snímků z cyklu *Przełamując stereotypy* (Prolomit stereotypy), kdy Krzysztof zpaměti vyvolává jména fotografovaných lidí, kteří pro něj nejsou jen anonymní postavy ze snímků, ale živými bytostmi. Mnohem osobnější přístup k postiženým je samozřejmě vidět i na snímcích, jež čas od času překračují konvence reportáže a jsou blíže intimnímu portrétu. Cyklus *Przełamując stereotypy* prezentuje postižené z neobyčejné blízkosti. Typickou vlastností dokumentární fotografie je fakt, že dokáže přenést diváka do oblastí života jiných lidí, které jsou pro něj zpravidla skryty. V případě tvorby Krzysztofa Gołucha můžeme tímto způsobem poznat prostřednictvím jeho tvorby soukromý život postižených osob. Je velmi důležité, že cena tohoto pohledu není příliš vysoká. Divák se bude moci z bezpečného pohledu návštěvníka galerie na chvíli stát postiženou osobou a pocítit starosti i radosti s tím související. Představme si situaci, ve které není prostředníkem dokumentární fotograf. Kdybychom chtěli vidět svět takovéto osoby, museli bychom s ní navázat kontakt, a to nezřídka i ten emocionální, vybudovat alespoň minimální vztah, který by nás nějakým způsobem k něčemu zavazoval. Hodně lidí by jakoukoli činnost v tomto směru vzdalo. Fotografie Krzysztofa Gołucha jim to však umožňuje úplně bez rizika. Přivádí je do světa, který je hodně vzdálený povrchní kráse a bezstarostnému obrazu života, jaký vídáme na komerčních reklamách, které

nás všude obklopují. Jsou na nich tváře skutečných lidí bez Photoshopem upravených symetrií nebo dokonalých proporcí. Krzysztofovi se však v souboru *Przełamując stereotypy* daří ukázat poetiku obyčejného života a dát hodnotu běžným okamžikům, které lidé obecně nedoceňují a až teprve v kontrastu s postižením se stávají nevšední a tím i plné půvabu. Magický a plný sebevědomí je tady záběr chlapce stojícího s roztaženýma rukama na koni nebo mentálně postižené osoby během hlasování ve volbách. Na jiném snímku si slepý chlapec s pomocí rukou terapeutky nadšeně hraje s kostkami. Můžeme se jen domnívat, že citlivý výraz spokojenosti na jeho tváři je výsledkem dotyku dlaně druhého člověka. Můžeme si díky tomu všimnout hodnoty tohoto jednoduchého gesta a položit si také otázku, kdy jsme naposledy mimo příležitost vítání drželi dlaň jiného člověka. Tato magická schopnost zmenšování odstupu, která doprovází prohlížení snímků Krzysztofa Gołucha, se mi jeví jako jedna z nejzajímavějších a zároveň velmi pozitivních vlastností v jeho fotografiích postižených osob. Lidé na jeho snímcích se nám stávají bližší, aniž by se ptali, jestli mohou. Vidíme, že mají svůj svět, který je vzdálený od našich negativních stereotypů. Pohled na cizí utrpení je bezpochyby, jak píše Susan Sontagová, pro většinu lidí atraktivní.[36] Díky snímkům Krzysztofa Gołucha však, vhledem k našim stereotypům překvapivě, dostáváme šanci je prolomit. Můžeme se

Krzysztof Gołuch, Knurów, 2002.

Krzysztof Gołuch, Pszczyna, 2002.

dívat na život postižených jako na svůj vlastní, ale plný potřeby blízkosti druhého člověka, nezbytné pro bezmála všechny lidi. Přesně podle záměru autora tak dostáváme možnost své stereotypy prolomit.

Krzysztof Gołuch, Ruda Śląska, 2002.

Krzysztof Gołuch, Rybnik, 2011.

Krzysztof Goluch, Knurów, 2002.

Krzysztof Gołuch, Knurów, 2004.

Krzysztof Gołuch, Knurów, 2006.

4.5. ZVOLTE MĚ

Dalším, tentokrát malým cyklem vybízejícím diváky k reflexi je *Wybierz mnie*. Představuje snímky plakátů a volebních prohlášení, které vznikly během voleb do parlamentu a místních samospráv v letech 2006–2007. Jde o záběry jednak ironické, ale také plné reflexe, ukazující reklamní podoby politiků po volbách, kdy už nejsou potřebné a podléhají postupné degradaci a zničení. Jeví se jako skvělá forma metafory osobností politiků, kteří se pro potřeby vo-

leb mění na velmi atraktivní, pěkně oblečené a usmívající se postavy, aby se po samotných volbách stali roztrhanou nebo zmačkanou podobiznou zajímavě navazující na kubistická nebo op-artová umělecká díla.

V ranější fotografické tvorbě Krzysztofa Gołucha můžeme rozeznat dva charakteristické prvky. Z jedné strany je velmi poznamenaná malířskou formou, kdy autor čerpá z dřívějších zkušeností a z práce s barvou, světlem a kompozicí, dokonale rozvinutou během studií na ITF. K tomuto směru patří snímky z cyklů *Ślady* a *W stronę morza*. Z druhé strany nacházíme v Krzysztofově tvorbě směr kladoucí velký důraz na dokumentaci lidského života. Jde tedy o humanistický směr, ve kterém se autor nebrání zpracování složitějších témat. V cyklu *Pielgrzymi* jsou jimi víra a náboženství a v cyklu *Przełamując stereotypy* pak život postižených lidí. Obě z pohledu lidské existence zásadní témata jsou prezentována s autorovou charakteristickou poetikou. Nepředstavují pro něj pouze motivy atraktivní pro široké publikum. Jde především o záminku k hledání obsahu a smyslu v okolním světě plném nedokonalostí a krásy zároveň.

Krzysztof Gołuch, Zabrze, 2006.

5. ZÁVĚR

Fotografie utrpení přitahuje lidskou pozornost přímo magneticky. Jak píše Susan Sontagová ve své eseji *Widok cudzego cierpienia* (Pohled na cizí utrpení): „Hon za stále dramatičtějšími (jak jsou často nazývány) záběry pohání fotografický byznys a stal se tak v kultuře určitou normou, ve které je šok hlavní pobídkou konzumu a meřítkem hodnot."[37] A jak dále autorka shrnuje: „Vypadá to tak, že poptávka po snímcích zachycujících těla umučených je stejně silná jako po tělech nahých."[38] Kvůli tak přesným a zároveň šokujícím postřehům si musíme položit základní otázku: Proč nás lidi tolik přitahuje utrpení? Tato filozofická otázka z jejích dvou největších oborů – ontologie a etiky – si nepochybně zaslouží hlubší a vyčerpávající analýzu. Rozhodl jsem se ji však uvést do souvislostí a zařadit do shrnutí analýzy ranější tvorby Krzysztofa Gołucha, protože velice přesně odráží její význam, překážky a obtíže, které si Krzysztof svým výběrem tématu postižených jako svoje opus magnum zvolil.

Utrpení patří v životě člověka bezpochyby ke zkušenostem, kterým se snaží ze všech sil vyhýbat. Tato triviální pravda vede až k paradoxu, v němž se to, co nechceme zažít na vlastní kůži, stává nejžádanějším vyobrazením, které skoro všichni chtějí vidět. Sporné a vzájemně si odporující pravdy vyžadují vysvětlení, jež by z naší myšlenkové mapy účinně vymazalo překážející bod, který jsem již dříve označil jako paradox. Možná jde o úlevu, jakou cítí člověk dívající se na utrpení jiného a kdy si uvědomuje, že není postaven do tak těžké situace jako hrdina snímku. V případě pohledu na postižené lidi jde tedy o uspokojení s vlastní schopnosti diváka nebo přinejmenším s určitou převahou vycházející z o něco lepšího zdravotního stavu. Kdybychom potřebovali onen paradox vysvětlit z pohledu behaviorálního přístupu, šlo by možná o pokus diváka smířit se s utrpením. Jisté je, že utrpení je nedílnou součástí života každého člověka, a počítat s tím, že se nás v žádné formě nedotkne, by se nám mohlo jevit nejen jako příliš optimistické, ale dokonce povýšené. O to cennější je možnost si utrpení osvojit bez nutnosti prožívat nepříjemné důsledky, jež by byly naším

[37] Ibidem, str. 31.

[38] Ibidem, str. 52.

dílem v „pokusném utrpení". Bez ohledu na to, jestli je důvodem našeho zájmu o zachycení postižených lidí spokojenost s naším zdravím, nebo příprava na setkání s bolestí a nemocemi, zcela jistě můžeme říct, že pohled na utrpení má magnetickou sílu.

Na této síle je skoro jako na kyslíku závislý i umělec. Základní pohnutkou, která po celá staletí nutí příjemce vizuálního umění dívat se, je krása. Položme si tedy další otázku: Jak najít estetiku v utrpení, které se už při samotném vybavení si tohoto fyzického prožitku jeví jako svůj protiklad. Z teoretického úhlu pohledu nám s odpovědí pomáhá největší guru surrealistů André Breton, jenž ve své knize Nadja vyjadřuje bezpodmínečné varování: „Buď bude krása spontánní, nebo nebude vůbec."[39] V umělecké praxi se propagátorkou tohoto názoru ve fotografii stala Diana Arbusová. Fotografka, která od tématu módy a komerční tvorby postupně přenesla těžiště svojí tvorby na portrétování lidí na okraji společnosti, kteří byli všeobecně vnímáni jako nefotogeničtí. Jeden z jejích posledních fotografických cyklů, vytvořených těsně před její sebevraždou, se týkal lidí s mentálním postižením. Snímky vznikly v několika speciálních ústavech v okolí New Yorku. Zvláštní pozornost autorka věnovala různým událostem s kontroverzními výtvarnými prvky, jako jsou oslavy svátku Halloween nebo různá divadelní představení. Výsledkem byl soubor snímků, na nichž jsou postižení svěřenci v ústavech zachyceni v děsivých nebo groteskních maskách. Masky, které těmto lidem těsně zakrývají tváře, jim odebírají lidskost a mění je tak na pouhé

autor Diane Arbus.

[39] „La beauté sera CONVULSIVE ou ne sera pas", *Nadja*, 1928, vyd. pol. 1993, Oficyna Literacka.

prvky inscenace, které autorka vyhledává. Tyto snímky jsou nepochybně zajímavé, přitahují pozornost a spíše než dokumentem vyprávějícím příběh o těchto lidech jsou vyobrazením autorčina způsobu vnímání skutečnosti. Diane Arbusová v dopise svému muži popsala snímek vytvořený v ústavu pro mentálně postižené jako „poetický, něžný a krásný".40 Síla výrazu těchto snímků spojená pro Diane Arbusovou s charakteristickým úhlem pohledu způsobila, že se dostaly do análů fotografického umění. Jako autorská vize okolního světa mohou být pro umělecké galerie vystavující fotografie bezpochyby atraktivní, ale jejich dokumentární charakter je autorčinou interpretací velmi potlačen. V pozdějších letech na tento styl, ale již méně portrétně a ve prospěch reportážního vyznění, navázala uznávaná americká dokumentaristka Mary Ellen Marková. Ve své knize nazvané *Undraborn: Extraordinary Child* zachytila děti ve dvou ústavech pro mentálně postižené na Islandu. Snímky zcela jistě vznikly s dovedností charakteristickou pro členy uznávané agentury Magnum. Avšak podobně jako v případě Diane Arbusové se i Mary Ellen Marková soustředila spíše na získání pozornosti a šokování diváka drastičností formy a obsahu než na zachycení

autor Diane Arbus.

autor Mary Ellen Mark, Undraborn: Extraordinary Child.

[40] „lyric and tender and pretty", Diane Arbus, *Revelations.* New York: Random House, 2003. ISBN 0-375-50620-9.

osobností dětí na snímcích. Podobnost se snímky Arbusové je také zarážející, obzvláště pokud jde o záběry s maskami na amatérském divadle. Marková se však nesnaží o odlidštění a ukazuje tváře fotografovaných osob. Zároveň však může mít divák nepřipravený na neverbální pohled na tvář mentálně postižených problém s jeho interpretací. Je to vidět hlavně na snímku chlapce v bazénu. Jeho tvář připomíná spíše masku než obličej člověka, který jsme schopni přečíst.

Mary Ellen Marková se věnovala tématu postižených již v sedmdesátých letech, kdy vytvořila knihu Ward 81. V souvislosti s tehdy ve Spojených státech vznikajícím filmem Miloše Formana *Přelet nad kukaččím hnízdem* získala za-

autor Mary Ellen Mark, Ward 81.

kázku na fotografování pacientů psychiatrického oddělení v oregonském Salemu. Spolu s novinářkou, která Markovou doprovázela, strávila na ženském oddělení pro jednaosmdesát nebezpečných pacientů celkem šestatřicet dní. Výsledkem byla skvělá kniha plná expresivních snímků, kterým však nechybí

poetický půvab. Nejdůležitější však je, že její fotografie citlivým a zároveň poutavým způsobem sbližují diváka s druhým člověkem. Sama autorka o svém díle Oddělení 81 napsala:

„Nemohu přestat myslet na ženy, jež jsem poznala v Oregonské státní nemocnici a které se se mnou podělily o své životní a nejintimnější okamžiky. Překvapilo mě, co všechno se Mary Frances a její sestře stalo, jsou stále naživu? Zajímalo by mě, co všechno se stalo všem těm ženám, obzvláště brzy poté, co jsem tento projekt dokončila. Mnoho ústavů pro mentálně postižené zavedlo nová pravidla a mnoho pacientek tak skončilo na ulici. Nejsem si jistá, jestli všechny ženy, jež jsem poznala na oddělení 81, jsou schopny se o sebe postarat.“[41]

autor Mary Ellen Mark, Ward 81.

Drastická zkušenost s více než měsíčním pobytem na psychiatrickém oddělení přinesla ovoce v podobě neobyčejně intimních portrétů lidí, míst a atmosféry, která tam panuje. Zcela jistě jde o jeden z nejdůležitějších fotografických souborů, díky nimž se jejich divák mohl dostat do světa, od něhož jej většinou odděluje vysoká zeď. Podobnému tématu se již v roce 1963 věnoval i Richard

[41] *WARD 81*, fotografie Mary Ellen Markové, text Karen Folger Jacobs, 2008, Damiani, Italy.

Avedon. Navštívil tehdy jeden z nejstarších amerických ústavů pro psychicky nemocné East Louisiana State Mental Hospital v Jacksonu. Obrovské pracoviště, kde bylo „léčeno“, nebo spíše izolováno více než šest stovek pacientů a kde ještě stále platila rasová diskriminace. Autor při vstupu do tohoto prostoru měl osobní bolestné vzpomínky související s psychickým traumatem, kdy ve věku dvaačtyřiceti let jeho sestra Louise, které byla diagnostikována schizofrenie, spáchala právě na jednom izolovaném oddělení sebevraždu.[42] Snímky, které Avedon v obrovské nemocnici pro duševně choré vytvořil, zachycují pacienty velmi odlidštěně. Přitom nešlo jen o zachycení podmínek panujících v ústavu, ale i o samotné tváře, které však v mnoha případech nejsme schopní rozeznat. Tyto snímky vytvořil fotograf, na jehož tvorbu se soustředila pozornost širokého publika a jehož snímky se nepochybně staly významným argumentem ve společenské debatě o tom, jak je mentálně postiženým lidem „pomáháno“. Avedon na divácích provádí šokovou terapii a do tváře jim přímo křičí otázku: Kde je lidskost? Z druhé strany si však zvyká na myšlenku, že mentálně postižená osoba není člověk. Jak je pak možné najít empatii, jak se máme vcítit do pacientů?

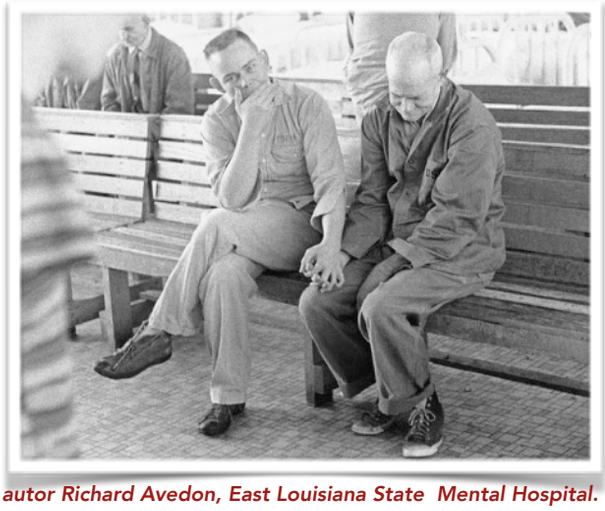

autor Richard Avedon, East Louisiana State Mental Hospital.

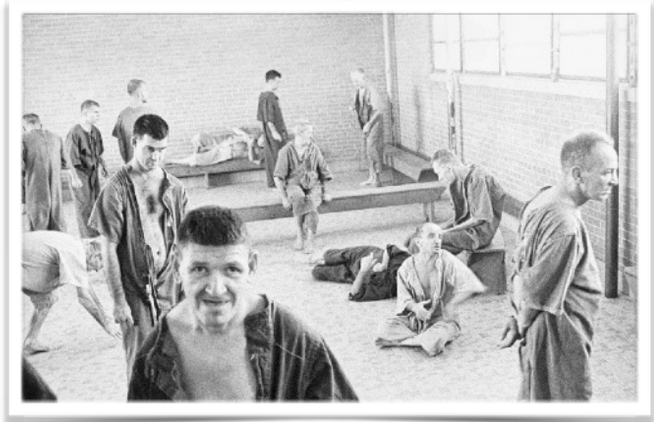

autor Richard Avedon, East Louisiana State Mental Hospital.

Diane Arbusová i Richard Avedon jsou považováni za jedny z nejzajímavějších (a tím i nejobdivovanějších) autorů v dějinách

[42] Jacob Pagano, *Nothing Real Can Be Threatened: Richard Avedon, Khalik Allah, and Communities of Portraiture*, https://medium.com/@jakepagano/giving-soul-richard-avedon-khalik-allah-and-the-touch-of-the-photograph-e4a0d79d0aae.

fotografie. Neměl by nás tedy překvapit fakt, že jejich příklad uvádím v souvislosti s tvorbou Krzysztofa Gołucha. Chtěl bych však upozornit nikoli na podobnost, ale na propastný rozdíl ve způsobu prezentace stejného tématu. Diane Arbusová i Richard Avedon ukazují utrpení mentálně postižených jako esteticky nezajímavou a zároveň svojí „ošklivostí" přitažlivou vizi skutečnosti. Mohli bychom říct, že forma jde s obsahem. Tyto snímky tak bezpochyby představují důležitou součást dědictví umělecké fotografie. Krzysztof Gołuch by ve své fotografii mentálně postižených mohl po tomto dědictví klidně také sáhnout, rozhodl se však jít úplně jinou cestou, na které se snažil najít u lidí, které portrétuje, osobitost a příběh, přesně ve šlépějích humanistického dokumentu, kde utrpení a nepřízeň osudu vyzdvihují fotografem nalezenou hodnotu. Tento dokumentární přístup se již několikrát v ranější Gołuchově fotografické tvorbě objevil. Mohlo k tomu dojít díky Piotru Szymonovi, ale především Jindřichu Štreitovi, jenž ve své fotografické tvorbě nejednou dokazoval pravdivost slov, která ve své době řekl jeden z nejuznávanějších fotografů André Kertész: „Fotoaparát je můj nástroj, díky němuž dávám smysl všemu, co mě obklopuje."[43] Známost s osobou a tvorbou Jindřicha Štreita je pro Krzysztofa Gołucha nepochybně velmi inspirující. Tento dokumentarista, jenž se nevyhýbá žádnému tématu, fotografoval člověka často v podmínkách jen stěží umožňujících si uchovat lidství. Jeho fotografické cykly z vězení, hospiců, dětských nemocnic nebo z ubytoven pro bezdomovce jsou plné humanistického přístupu, který mu pomáhá co nejdůrazněji ukázat lidskou důstojnost tváří v tvář fyzickému nebo psychickému dramatu, pocitům viny nebo prostému neštěstí. Jak sám Štreit říká: „K životu postižených v ústavech i mimo ně mě přivedl především zájem o sociální fotografii a vztahy mezi lidmi."[44] Mezilidské vztahy hrají hlavní roli téměř na všech Štreitových snímcích. Tam, kde jiní nacházejí pouze samotu, on pátrá po instinktivním setkávání s druhým člověkem a navzdory nepříznivým podmínkám vytváření emocionálních vazeb, které k lidskému druhu neodmyslitelně patří. V bohaté Štreitově tvorbě najdeme i cyklus s názvem Život místo ústavu, jenž se skládá z mikropříběhů jednotlivých svěřenců center péče o postižené, jejich rodin a pečovatelů.

---

[43] André Kertész, *O fotografii, Susan Sontag*, str. 216, vyd. Karakter, Krakov 2009.

[44] Život místo ústavu. Štreitovy fotografie ukazují příběhy postižených, iDNES, 10. února 2013, https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/fotograf-jindrich-streit-vystavuje-v-liberci.A130208_144858_liberec-zpravy_tm?galerie.

Jindřich Štreit během svého dlouholetého fotografování tohoto tématu komentoval změny, k nimž v přístupu k postiženým došlo, takto: „Protože jsem tyto ústavy fotografoval u nás od šedesátých let, znal jsem velmi dobře poměry, které u nás panovaly. Proto jsem byl fascinován, když jsem podobná zařízení navštívil například ve Francii, Anglii, Japonsku nebo Brazílii. Bylo neuvěřitelné, jak se tam o tyto lidi starají, jak byli daleko. Jsem rád, že se to konečně v devadesátých letech začalo měnit k lepšímu i u nás. Proto jsem tento projekt podpořil."[45]

autor Jindřich Štreit.

Při pohledu na tvorbu tohoto dokumentaristy musím s podivem uznat, že se velmi odvážně věnuje těm nejsložitějším tématům lidské existence, a to nejen s ohledem na jejich vizuální atraktivitu, ale aby se s nimi utkal a nalezl smysl tam, kde zdánlivě žádný není.

Tuto cestu, velmi výrazně naznačenou Jindřichem Štreitem, nacházím i v Gołuchově ranější tvorbě. Jeho pracovní nasazení a osobní kontakt s postiženými lidmi zaručily, že Krzysztof toto téma nepojal povrchně. Neproměnil jej však ani na prezentaci vlastního autorského pohledu na skutečnost, ale právě naopak šel ve Štreitových stopách a ujal se zodpovědnosti za příběhy, které na snímcích zachytil. Gołuch si dobře uvědomuje, že jeho snímky budou svědectvím života lidí, kteří jsou na nich zachyceni. Důležité také je, že možná přežijí i svoje hrdiny a stanou se památkou na ně. Z tohoto úhlu pohledu jsou jeho snímky vzpomínkou

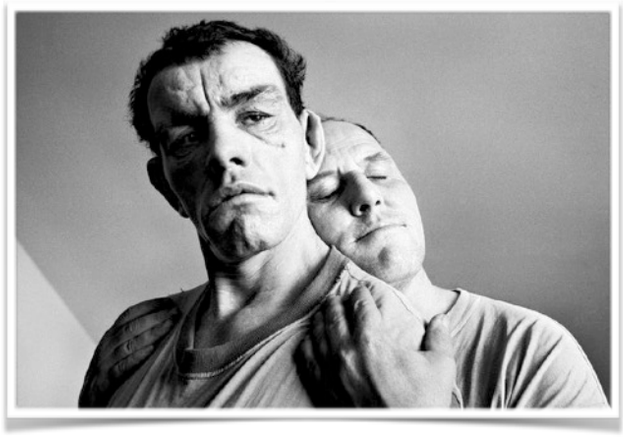

autor Jindřich Štreit.

[45] Život místo ústavu. Štreitovy fotografie ukazují příběhy postižených, iDNES, 10. února 2013 https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/fotograf-jindrich-streit-vystavuje-v-liberci.A130208_144858_liberec-zpravy_tm?galerie.

na lidi a jejich život. Navíc jsou také skvělou ukázkou toho, jaké zásadní věci nás mohou v životě potkat. Žijeme v době, ve které se samostatnost a s tím související samota jeví jako ideální a stále snadněji dosažitelný cíl. Mentálně postižení na Gołuchových snímcích ukazují, kolik významů a radosti můžeme najít už jen při pouhém, ale nezbytném setkávání s druhým člověkem. Pro dosud zdravé lidi jde o bezcennou lekci, pro postižené pak o pocit, že mají svůj cíl, bez kterého je život pouhou prázdnou existencí.

autor Jindřich Štreit.

Kromě Jindřicha Štreita v české dokumentární fotografii diskutoval v sedmdesátých letech také o problematice osob se zdravotním postižením Ivo Gil. Fotografoval děti s mentálním postižením. Později v osmdesátých letech Václav Podestát pokračoval v tomto tématu ve své sérii fotografií „Život beze snů". Tento autor se poetickým a emotivním způsobem pokusil představit svět oligofrenických dětí.

Jak vidíme, při pohledu na profily fotografů, jako je Jindřich Štreit nebo Václav Podestát, je důležité nejen to, co fotografujeme, ale stejně důležité je to, jak to děláme, což je zase ovlivněno tím, kým jsme. Jak o Krzysztofovi napsal jeho kamarád Arkadiusz Gola: „Aby někdo mohl tak vroucně vyprávět o lidech postižených, nemocných, osudem zlomených, musí prostě být dobrý člověk. Krzysztofovy snímky mají skrytý kód, který způsobuje, že lidé na nich zachycení mě zvláštně obohacují. Pokaždé v nich nalézám odpovědi na otázky po hierarchii životních hodnot. Existuje mnoho snímků zachycujících postižené, na kterých jsou našim očím postižení jen předhazováni, a už nic jiného. Na Krzysztofových snímcích vypadají skvěle, mám pocit, že jsou úplně zdraví, a to

je tajemství velké fotografie – lidi nemocné ukázat jako zdravé, místa temná rozjasnit a ve zdánlivé ošklivosti nalézt krásu."[46]

Józef Wolny, další osobnost, se kterou se na své fotografické cestě Krzysztof setkal, o něm a jeho tvorbě napsal: „‚Postižení', to slovo je klíč. Samozřejmě víme o jejich existenci. Rozumíme, že postižení může být fyzické nebo psychické, způsobené nehodou nebo věkem. My dokážeme svoje nedokonalosti zamaskovat. Oni ne. My máme naspěch. Oni nespěchají. Ukaž mi své snímky a já ti řeknu, kdo jsi… Krzysztof má znalosti a zkušenosti psychologa, vychovatele a pěstouna. Sleduje, všímá si, fotografuje s pochopením. Díky tomu zůstávají jeho snímky v paměti a jsou odměňovány na zahraničních soutěžích. Mám Krzysztofovy fotografie rád, protože jsou reportážní a nemají v sobě přehnanou snahu o pečlivý výřez nebo estetickou sladěnost. Cítíme důležitost ‚rozhodujícího okamžiku' a odpovídající několikaplánový popis události. Myslím, že Krzysztof má před sebou snímky, které pro mnoho lidí budou znamenat otázku i odpověď zároveň."[47]

Jak tedy můžeme vidět, autorova osobnost má rozhodující vliv na jeho vnímání skutečnosti, jež ho obklopuje. V případě Krzysztofa Gołucha můžeme mluvit o cestě k vyšším hodnotám. Ze začátku se objevila v jeho zaujetí pro náboženství. Našel si vizi světa, ve kterém by chtěl žít, jenž je plný pochopení, pomoci, lásky a podpory. O takovém světě sní asi každý z nás a chtěl by se v něm probudit daleko od rivalit, bezohlednosti a krutosti v naší obyčejné všední existenci. I Krzysztof v ní musí žít. V další etapě jeho života dominuje snaha ukázat, jak zásadní je v lidském životě pomoc, spolupráce, blízkost nebo pocit užitečnosti. Na jeho fotografiích můžeme tohle všechno vidět, a pokud to pochopíme, můžeme získat pocit smysluplnosti. Velmi si cením, že se na ně mohu dívat a že mě nutí k hlubšímu pozastavení se nad lidskou existencí, přestože ta není ani dokonalá, ani dobře fungující.

Tvorba Krzysztofa Gołucha je bohatá na existenciální obsahy. S ubíhajícími roky však i ona podléhá významným změnám. Při mém přemýšlení o její co nejúplnější prezentaci jsem se rozhodl, že si zaslouží hlubší analýzu, dalece překračující rozsah tradiční bakalářské práce. Z toho důvodu jsem se ji rozhodl rozdělit. První část je tedy věnována jeho rané tvorbě a jeho bakalářskému

---

[46] Arkadiusz Gola, člen Slezské odbočky Svazu polských uměleckých fotografů ZPAF **(publikováno v magazínu Listy 4/2009).**

[47] Krzysztof Gołuch, Narušování stereotypu, (článek v magazínu Listy 3/2011).

studiu na Institutu tvůrčí fotografie v Opavě, které symbolicky končí úspěšnou obhajobou teoretické i praktické diplomové práce. Druhá část, věnována analýze jeho tvorby, bude tématem mojí magisterské práce. Budu se v ní také podrobněji věnovat jeho výstavním a knižním aktivitám a průběhu doktorandského studia. Není pochyb, že se Krzysztofovi v posledních letech po umělecké stránce velmi dařilo, mimo jiné se mu povedlo vydat dlouho očekávanou knihu *Co siódmy* (Každý sedmý), shrnující černobílou část autorovy tvorby a obsahující jeho snímky mentálně postižených za posledních sedmnáct let. Výstava doprovázející publikaci má za sebou několik úspěšných prezentací v Polsku i v Česku.

V první etapě fotografické tvorby můžeme velmi jasně vidět rozdíl mezi barevnou fotografií, ve které klade Krzysztof velký důraz na formální stránku, a černobílou tvorbou, kde se obsah a sdělení jeví jako dominující intence autora. Při analýze jeho další tvorby vidíme, že pomalu spěje k syntetickému spojení obou těchto prvků. Z černobílých cyklů o postižených si Krzysztof přebírá důležitá témata s existenciálním obsahem. Ze souborů *W stronę morza* a *Ślady* pak využívá vyzkoušenou, či přímo nacvičenou schopnost zachycení světla, ovládnutí práce s barvou a kompozicí. Kombinací obou způsobů vzniká cyklus *Rugbyści* (Ragbisté) o invalidech na vozíku hrajících rychlý a někdy i brutální sport – ragby vozíčkářů. Dosavadní vývoj jeho fotografické tvorby dosáhl výrazného mezníku v novém barevném cyklu V práci, který s mimořádnou obrazovou vytříbeností ukazuje handicapované pracovníky speciálního katovického hotelu. Tento soubor slavil úspěchy v rámci expozice ITF na mezinárodním festivalu Transphotographiques v Lille a na samostatné výstavě na Měsíc fotografie v Bratislavě stejně jako na polských výstavách a soutěžích. Vidíme tedy, že Krzysztof Gołuch nezůstává na místě a formuje svoji tvorbu způsobem, který má zajistit složitému tématu postižených pozornost a zamyšlení nejširšího publika. V roce 2020 má autor v plánu k tomuto cyklu vydat knihu. Gołuchova bohatá tvorba posledních let zcela jistě umožní, a to nejen vzhledem ke svému rozsahu, ale i formálnímu vývoji jeho tvorby, rozšíření bakalářské práce na další, tentokrát magisterskou práci.

6. ROZHOVORY

6.1. Rozhovor prof. PhDr. Vladimír Birgus

Pamatujete kdy a jak Krzysztof Gołuch nastoupil na Institut?

Krzysztof přišel ve druhé vlně studentů z Horního Slezka. Mnohé ke studiu na ITF inspiroval a někdy i připravoval Piotr Szymon, který ovšem v době začátku Krzysztofových studií už na ITF nebyl. Řadu Poláků tehdy do Opavy lákal velký prostor, který se tam věnoval dokumentární fotografii, ačkoliv Institut měl a dosud má velmi univerzální charakter a studenti si tam v praxi setkávají se všemi typy fotografické tvorby. Ale v Polsku začátkem 90. let ještě doznívala dominance konceptuální a intermediální tvorby, i když už tam byla řada skvělých dokumentaristů. Ovšem na fotografických katedrách na tehdejší Akademii výtvarných umění v Poznani nebo na Filmové škole v Lodži nestála dokumentární fotografie v centru zájmu. Krzysztof už přišel do Opavy se zájmem o humanisticky orientovaný dokument, v části jeho prací k přijímacím zkouškám se objevovalo téma handicapovaných lidí, jemuž zůstává věrný dosud.

Co si myslíte o Krzysztofově tvorbě?

Pro zásadní část jeho dosavadního díla je důležité, že život postižených lidí neukazuje jako nějaký pozorovatel z vnějšku, který přišel na pár hodin

nebo dnů udělat reportáž do ústavu pro handicapované, ale že ho díky své profesi dokonale zná ve všech podobách. Základní téma zůstává, ale v postupném vývoji Krzysztofovy tvorby vidět velký vzestup kvality. Ty starší práce patřily do klasické školy humanistické dokumentární fotografie, snadno čitelné a jednoznačně interpretovatelné. V novějších dílech se mnohem více pracuje obrazovými metaforami a pak stále častěji také s invenčním využitím barev. To už bylo výrazné v cyklu *Rugbisté* a ještě více v cyklu *V práci,* který Krzysztof vytvořil až po skončení magisterského studia v rámci přípravy na doktorát. To jsou skvělé kombinace humanistického obsahu a vizuálně vytříbené formy, skutečně současná díla, která mají sílu oslovovat široký okruh diváků a upozorňovat je na osudy postižených lidí, kteří většinou žijí uzavření ve svých bytech, v různých zařízeních pro handicapované nebo v nemocnicích. Krzysztof s těmito fotografiemi má zasloužený velký úspěch. Umí být ke svým fotografiím přísně selektivní a publikovat jenom ty, za nimiž si skutečně stojí. V tom má výhodu, že není na fotografování finančně závislý, má jiné zaměstnání a fotografie je pro něho volnou tvorbou, v níž může ukazovat vlastní pohled a názor. Co však příliš nechápu, je skutečnost, že fotograf jeho formátu se pořád zúčastňuje různých druhořadých soutěží. Myslím, že by hlavní pozornost už měl věnovat autorským výstavám a kurátorsky připraveným expozicím a obesílat jenom skutečně nejvýznamnější soutěže. Ostatně sám už několikrát dokázal, že je výborným kurátorem, například na nedávné Golově výstavě ve Slezské Rudě, kterou i skvěle zahajoval.

Přispěl nějak Institut k postupnému Krzysztofovu přechodu od černobílé fotografie k barevné fotografii?

Určitě viděl tam viděl mnoho příkladů prací studentů a pedagogů, kteří se intenzivně zabývají barevnou dokumentární fotografií. Ale taky se tam na různých přednáškách mohl seznámit s předními světovými představiteli tohoto typu fotografie. Samozřejmě je dnes možno většinu jejich děl najít na internetu, ale ve škole měl určitě větší možnost je vnímat v širokém kontextu, mohl o

nich diskutovat, prohlédnout si je v mnohdy obtížně dostupných knihách a časopisech, slyšet názory pedagogů i kolegů.

Jak vůbec vnímáte dlouholeté Krzysztofovo působení na ITF?

Já už se dnes bez něho naši školu ani nedokážu představit. To už není doktorand, ale kolega a kamarád – a jsem si jistý, že to tak vnímají i mnozí další pedagogové ITF. Krzysztof se podobně jako Arek Gola vždy snažil překonávat určitou izolovanost polské skupiny studentů, naučil se dobře rozumět a částečně i mluvit česky, hodně mluví s českými studenty i pedagogy, často jezdí na výstavy do Ostravy, Opavy nebo Olomouce, všemožně Institut propaguje. A přestože na první pohled působí velmi vážně, vždy se s nadšením zapojí do různých bizarních imatrikulací nebo vánočních večírků, celé hodiny tancuje na diskotékách a nezkazí žádnou zábavu. Přitom má mezi studenty velkou autoritu a je to velmi talentovaný, hluboký a přitom skromný člověk. Pořád vzpomínám na skvělou besedu, kterou jste měli začátkem letošního roku, to byla radost poslouchat. Přitom ale samozřejmě má radost z vlastních úspěchů a umí se prosadit. Myslím, že velký vliv na něho mělo přátelství s některými spolužáky, především s Arkadiuszem Golou, který na rozdíl od něj měl ohromné zkušenosti z profesionální praxe v denících. Ale těch spolužáků, z nichž se stali blízcí přátelé a spolupracovníci, bylo mnohem více. Samozřejmě hlavně Poláci z Horního Slezska, ovšem také mnozí Češi a Slováci. Krzysztof má schopnost se radovat z úspěchu jiných, umí nezištně poradit, dovede podporovat své kolegy – ostatně jako i ostatní lidé z Vaší neformální skupiny současných studentů z Katovic a okolí (a jednoho z Čenstochové). Zatímco někteří polští studenti se někdy až ostentativně izolují, nenaučí se pořádně česky a nechodí ani na večerní besedy s hosty nebo na Valné hromady, doktorandi Krzysztof s Arkem, kteří už mohou studovat individuálně, s velkým zájmem jezdí na všechny konzultace na Bečvě a navštěvují i přednášky v bakalářském nebo magisterském studiu a snaží se jezdit i na mnoho školních výstav. Je prostě zřejmé, že fotografie a Institut mají v jejich životě důležité místo.

6.1. Rozhovor doc.Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph.D.

Pamatujete kdy a jak Krzysztof Gołuch nastoupil na Institut?

Vzpomínám si na invazi studentů z Horního Slezska na Institut tvůrčí fotografie v devadesátých letech. Podílela se na tom jednak osobnost Piotra Szymona, ale zároveň způsob výuky na ITF a pozitivní společenské klima mezi studenty a pedagogy, které bylo založeno především na respektu i osobním lidském přístupu. Zájemci o studium si záhy uvědomili velký potenciál, energii Institutu, který proměnil mnohdy „amatérský" přístup ve fotografické tvorbě k přemýšlení o fotografii jako o významném společenském médiu. ITF je pro studenty i pedagogy především společenstvím lidí, pro které je fotografie způsob sociální komunikace a platforma pro dialog. Osobnosti Krzysztofa Golucha, Arkadiusze Goly a dalších významně přispěly k utváření vztahů mezi studenty i mezi pedagogy.

Můžete říct, jak na vás působí tvorba Krzysztofa ze sociologického hlediska?

Myslím si že každá tvorba je výpovědí o osobnosti tvůrce, o jeho psychologickém naladění. Když se podívám na tvorbu Krzysztofa, pak jej vnímám jako člověka, ve kterém se snoubí několik významných stránek jeho osobnosti a přístupu k životu. Étos práce, nezpochybnitelná role rodiny a konstanty katolické víry vytvářejí základnu, o kterou se jeho fotografická tvorba opírá. Například v jeho projektu „Každý sedmý" vystupuje zřetelně Goluchova humanisticky orientovaná osobnost. Důležitou roli při zpracovávání sociálních témat hraje jeho osobní zkušenost. V jeho tvorbě chybí idealizace tématu i prvoplánový soucit. Já se myslím, že právě Krzysztof má morální právo postižené lidí fotografovat. Ne všechny jeho fotografie jsou vyvážené, stejně silné. Jeho tvorbu je nutno je vnímat jako rozsáhlou zprávu o zvoleném tématu.

Krzysztof je rozvážný člověk v soukromém životě i v kurátorské činnosti. Vystavuje a zařazuje do knih jen časem ověřené fotografie. Jeho autocenzura potvrzuje, že o fotografii hluboce přemýšlí. Jeho současná barevná tvorba je umocněna novou moderní estetikou, které není pouhým efektním experimentem, ale posilujícím prvkem při emotivním vnímání obrazu. Domnívám se, že při sledování jeho současné tvorby je ale dobré znát jeho předchozí cykly, které usnadňují orientaci v současné tvorbě. Je velkým přínosem, že zobrazované postižené lidi situuje do běžného reálného světa a podporuje to, o co se snaží současná charitativní péče – vřazování postižených lidí do každodenního života, což činí Krzysztof prostřednictvím fotografie.

V jakém směru myslíte, že bude pokračovat tvorba Krzysztofa Gołucha?

To je obtížné odhadnout, myslím, že to netuší ani on sám a to je tajemně krásné. Kdybychom znali směřování tvorby, tak by to bylo pouhé naplňování určitého scénáře. V každém případě považuji Krzysztofa za konzistentní tvůrčí osobnost, takže zásadní vybočení z jeho zaměření nepředpokládám. Navíc jeho dosavadní tvorba má z mého subjektivního pohledu kvalitativně stále vzestupnou tendenci.

Jak Krzysztof působí na Institutu?

Já si myslím, že u celé hornoslezské komunity na ITF skvěle působí vzájemné posilování, úcta a respekt z tvorby těch druhých. Mezi studenty funguje nejen profesní zájem, ale také přátelské pouto. To považuji za významnou energii při rozhodování o setrvání na ITF. „Bečva“ nabíjí a posiluje zájem o tvorbu, je to sanatorium pro duši a inkubátor kreativních myšlenek pro studenty i pedagogy.

Chcete něco doplnit na závěr?

Po těch letech společných zážitků s plnou vážností konstatuji, že si celé skupiny mimořádně vážím. I když je každý student nezpochybnitelná lidská i tvůrčí osobnost, dohromady tvoří úžasnou pospolitost. A na závěr ještě kacířská slova: i kdyby Krzysztof už nikdy nic nevyfotografoval, zůstává pro mě skvělým člověkem a to je nejvyšší kritérium.

6.3. Rozhovor prof. Mgr. Jindřich Štreit Dr. h. c.

Jak jste se s Krzysztofem seznámili?

Krzysztofa jsem poznal jako studenta na Institutu tvůrčí fotografie. Před tím jsme se už trošku znali, ještě z dob, kdy jsem jezdil do Zebrzydowské kalvárie. Přihlásilo se tehdy na ITF několik polských studentů a on byl mezi nimi. Už tehdy jsem poznal, že to je člověk, který nejen fotografuje, ale že s vírou přímo konvenuje, že je pro něj víra hrozně důležitá. Já vždycky vnímám z velkou úctou, když se takto mladý člověk chová, protože se dá předpokládat, že to bude slušný člověk. Hrozně se mi líbilo, že si jako zaměstnanec ústavu pro postižené vybral právě toto téma. Pracoval tou dobou s černobílou fotografií a jeho snímky byly velmi silné. Jeho tvorba ale byla spíše reportážní.

Myslíte, že jeho tvorbu ovlivnilo, že jste se znali?

Myslím, že ze začátku tam nějaký vliv asi byl. Byl to člověk, který si mě vzal za vzor. Velice se mi však líbí, že u toho nezůstal, ale že se snažil svoje témata posunout dál a už na svých prvních barevných fotografiích pracoval se světlem

přímo úžasným způsobem. Už tehdy jsem viděl, že se snaží téma postižených posunout na výtvarnou úroveň. Jsem toho názoru, že každá umělecká tvorba by měla mít výtvarnou úroveň. Jakmile do reportáže vneseš výtvarný prvek, kterým je v jeho případě kompozice a světlo, dostaneš se o velký krok dopředu.

Na co by si měl Goluch dát ve své tvorbě pozor?

Musí si dát pozor, aby se jeho tvorba neomezila jenom do výtvarné roviny. Mohl by tam najednou scházet onen lidský prvek, kterým by sledoval jenom čistě výtvarnou rovinu, například barevné plochy. Už se mu tam začal objevovat určitý chlad a studený přístup k fotografovaným lidem. Bych byl nerad, kdyby to tak zůstalo. Je to jen můj názor, týkající se hlavně posledního cyklu, kde je mi trošku líto, že je na zachycených postavách patrné, že jsou stylizované. Jinak jsou ty snímky velmi zdařilé, mám ale jen trochu pocit, že z nich vyprchalo něco z humanistické roviny. Věřím, že to tak nezůstane a že bychom si o tom možná měli spolu promluvit. Já ho mám jako člověka hodně rád. Sám na tomto tématu také velmi dlouho pracuji a i já se snažím z každého tématu získat maximum.

Velice vážím toho, že se stejně jako já tématům věnuje dlouho. I já se snažím téma vyčerpat a dostat z něj maximum.

6.4. Rozhovor MgA. Arkadiuszem Golou.

Jak a kde jsi se seznámil s Krzysztofem Gołuchem?

S Krzysztofem mě seznámil Piotr Szymon. Pamatuji si, jak mi nabídl, že mi na něj dá telefon, protože jsem se v tom roce snažil dostat na institut a hledal jsem někoho, kdo by mi s tím pomohl. Okamžitě jsme se domluvili, přičemž nám v tom velmi pomohlo naše hornoslezské nářečí, kterým oba mluvíme. Krzysztof mi velmi pomohl najít si v úplně novém prostředí své místo. Spolu s Adamem Hiltawským a Krzysztofem jsme se byli pořád spolu, všichni jsme byli ze Slezska a nás určitým způsobem spojovalo. Pamatuji si, že jsme se od počátku snažili ubytovávat na pokojích s největším počtem lůžek. Díky tomu k nám chodilo mnoho lidí, přinášeli svoje knihy a fotografie, které jsme dali na stůl a začali o nich debatovat. Velmi jsme se tehdy skamarádili s klukama z Białystoku. Byli mezi nimi Adam Tuchliński, Paweł Supernak či Artur Reszko. Přidal se i Pavel Smejkal ze Slovenska. Z prvních let na Bečvě si pamatuji, že jsme našemu pokoji mohli přímo říkat bohémský. Právě tam jsme nejčastěji prohlíželi fotografie, které později vyhrávaly největší soutěže polské novinářské fotografie. Tehdy studenti ochotně využívali přítomnosti svých kolegů a ukazovali si navzájem svoje fotografie. Prostě jsme si naslouchali. Záleželo nám na tom, abychom svoje snímky ukázali co největšímu počtu kolegů. Myslím, že každý z nás tehdy hodně přemýšlel o tom co by jiným ještě mohl ukázat. Jakmile někdo uspěl na nějaké soutěži, jako například Staszek Heyda se snímky svého dědečka, okamžitě se jsme se ptali: A co bude dál? To bylo velmi důležité období.

Co si pamatuješ z prvních let vašeho společného studia s Krzysztofem?

Shodou příznivých okolností jsem začal studovat o rok později než Krzysztof, takže jsem mohl těžit ze zkušeností, které již na ITF získal. Mohl jsem se tak

dovědět, jak nějaký zadaný úkol zpracovat a jak úkoly jednotliví pedagogové hodnotili. Pamatuji si okamžik, kdy jsem začal uvažovat o tématu své praktické bakalářské práce. Měl jsem v plánu vytvořit cyklus Kobiety Kopalni (Ženy na šachtě), ale ještě zpracovaný černobíle. Tehdy mě Krzysztof začal od té černé a bílé odrazovat a neustále mě přesvědčoval, abych to udělal barevně. Do značné míry tedy ovlivnil, jak moje závěrečná bakalářská práce nakonec vypadala. Pokud jde o tu zábavnější stránku našich setkání, tak Krzysztof vždy všechny pobavil, když na imatrikulace, ale a jiné akce přišel v hornické uniformě, ale obzvláště se mi do paměti vrylo, že skvěle hrál stolní fotbálek. Vytvořili jsme tehdy spolu sehranou dvojku, kterou nebylo lehké porazit.

Říkal jsi, že s Krzysztofem na institutu dlouhodobě spolupracujete, v čem tato spolupráce spočívá?

Pamatuji si, spolupráci při natáčení dokumentu s názvem Černé srdce. Byl to film o Jindřichu Štreitovi, přičemž některé záběry se natáčely na území Horního Slezska. Vždycky jsem si na Krzysztofovi vážil toho, že je na něj spoleh, takže při práci na takových projektech byla jeho pomoc neocenitelná. Vyzkoušeli jsme si to už několikrát a vždy se nám všechno podařilo. Mezi jinými jsme po první výstavě Jindřicha Štreita na zabřeském dole Guido, kde tří sta dvacet metrů pod zemí, na posledním patře kam ještě mohlou návštěvních důlního muzea vstoupit, prezentoval svoje snímky z cyklu Industriální existence. Na výstavě byly jeho fotografie z Česka, Polska, Rumunska, Německa, Francie a Anglie, věnované lidem pracujícím v těžkém průmyslu.

Na seznamu tvých výstav si můžeme povšimnout, že kurátorem výstavy na nádraží ve Slezské Rudě byl právě Krzysztof?

Právě Krzysztof mě přesvědčil k tomu, abych výstavu Nieznany Dworzec (Neznámé nádraží) umístil do opraveného prostoru Městské knihovny ve Slezské Rudě, která se nachází v památkové budově nádraží ve čtvrti Chebzie. Krzysz-

tofovi a Zosi Oslislo pak vděčím za úvodní text do knihy, jež výstavu doprovází. Opravdu se nám podařilo spojit dvě tvůrčí osobnosti pocházející ze Slezské Rudy, čili mě a Joannu Helanderovou, se kterou jsem měl již dlouho v úmyslu vydat společnou publikaci.

Jak hodnotíš Krzysztofovu uměleckou dráhu?

Hodně si cením toho, že se Krzysztof skvěle rozvíjí, ale stále pamatuje na své kořeny. Mám tu příjemnou možnost, sledovat jeho fotografickou dráhu od samého začátku. Vycházel z černobílé analogové fotografie v duchu klasického přístupu k dokumentu. Tehdy jsme byli všichni, jeho nevyjímaje, fascinováni humanistickou fotografií Jindřicha Štreita. Krzysztof si přitom našel vlastní cestu, na které se mu podařilo vyhnout se chvilkovému zavázání. Měl velké povědomí a schopnost hluboké reflexe týkající se vlastních snímků. Byl také ke svému umění velmi opatrný, takže se mu povedlo neztratit kořeny, ale současně svoje nadšení rozvíjet. Vidím také velký vliv fotografie Vladimíra Birguse na Krzysztofovu pozdější „barevnou" tvorbu. Líbí se mi jeho cesta, která je mi při hledání sebe sama blízká.

Jak se vám povedlo zůstat ve spojení s Institutem tvůrčí fotografie v Opavě tak dlouho?

Vždycky jsme s Krzysztofem byli za příjemnou atmosféru na setkáních na Horní Bečvě velice vděční, představovala pro nás totiž svým způsobem únik od normálního pracovního života. Možná právě proto jsme celou dobu měli pocit, že jsme se stali součástí té školy. Neocenitelnou pomoc při našem studiu také byla podpora ze strany institutu. Možnost vystavit snímky ve známých galeriích, zúčastnit se mezinárodních festivalů, to je bezpochyby to, čeho si na ITF vážím nejvíce. Spolu s Krzysztofem jsme si tohoto přístupu vůči nám hodně cenili a současně jsme se snažili za něj nějak odvděčit. Hodně rád vzpomínám na jubilejní výstavy, kdy se oslavovalo dvacet nebo pětadvacet let činnosti in-

stitutu, kdy je vidět, jak hodně škola lidi spojuje a kolik z nich má na ni natolik milé vzpomínky, že přijdou její výročí oslavit.

SEZNAM VYSTAV

AUTORSKÉ VÝSTAVY

/ 1989

Pastele, Krzysztof Gołuch, Osiedlowy Klub Tęcza, Tychy.

/ 1995

Krzysztof Gołuch, výstava obrazů, Galeria działań Krekot, Miejska Biblioteka Publiczna, Ruda Śląska, 31.03-31.04.1995.

/ 2008

Przełamując stereotypy, Klub Kultury Lokalnej Sztukateria, Knurowie, 16.10 – 22.11.2008.

Przełamując stereotypy, Klub Energetyka Fundacji Elektrowni Rybnik, Rybnik, 02.12.- 31.12.2008.

/ 2009

Przełamując stereotypy, Muzeum Diecezjalne, Katowice, 19.09 - 30.10.2009.

/ 2010

Przełamując stereotypy ,Gliwickie Centrum Handlowe Forum, Gliwice, 24.04-24.05.2010.

Przełamując stereotypy, Galeria Fotografii B&B, Bielsko-Biała, 18.06-07.07.2010.

Przełamując stereotyp, Miejski Dom Kultury, Galeria Gala, Batory w Chorzowie Batorym, 16.09.-16.10.2010.

/ 2011

Olimpijczycy, Klub Kultury Lokalnej Sztukateria, Knurów, 19.05- 20.06.2011.

/ 2012

Przełamując stereotyp, Miejskie Centrum Kultury, Galeria Fryna , Ruda Śląska,

02.04.-16.04.2012.

Olimpijczycy, IX Międzynarodowy Festiwal Fotografii w Rybniku, Rybnik, 16-18.03.2012.

Przełamując stereotyp, Urząd Miasta, Ruda Śląska, 10.05-10.06.2012.

/ 2014

Przełamując stereotyp, Miejski Ośrodek Kultury, Galeria MOK, Zabrze

20.01 -17.01.2014.

Przełamując stereotyp, Centrum Kultury Śląskiej, Nakło Śląskie, 28.02-30.03.2014.

Przełamując stereotyp, Galeria Katowice ZPAF, Katowice, 03.09 - 02.10.2014.

Przełamując stereotyp, Centrum Spotkań Europejskich Światowid, Elbląg,

20.11 - 20.12.2014.

/ 2015

Przełamując stereotyp, Galeria na 6, Gliwice, 28.05-22.06.2015.

Przełamując stereotyp, Prudnicki Ośrodek Kultury, Galeria na poddaszu, Prudnik, 05.02-19.03.2016.

/ 2017

V práci, Arcidiecézní muzeum Olomouc/ Café Amadeus, Olomouc , 15.02-12.04. 2017.

Co siódmy, Muzeum Miejskie im. Maksimiliana Chroboka, Ruda Śląska, 07.04-28.04.2017.

Co siódmy, Centrum Kultury w Knurowie, Klub Kultury Lokalnej Sztukateria, 19.05-30.05.2017.

Co siódmy, Starostwo Powiatowe ,Gliwice, 18.07-31.08.2017.

Co siódmy, Wieża Ratuszow, Świdnica,(v rámci 30. Dnů fotografie) 16.09-16.10.2017.

/ 2018

V práci, Galerie KUPE, Opava, 19.04-30.05.2018.

Co siódmy, Galeria ZPAF Katowice, Katowice, 05.04-30.04.2018.

W pracy, Centrum Handlowe Agora Bytom, Galeria na Poziomie, Bytom, 03.07-03.09.2018.

V práci, Měsíc fotografie v Bratislavě, Kaple svatého Jana Evangelisty, 02.11-02.12.2018.

SKUPINOVÉ VÝSTAVY

/ 1991

Ben Dem a może nawet jezdem - Krzysztof Gołuch (malířství), Marek Plura (kresba), Mała Akademia Sztuki, Klub RSM Muza, výstava účastníků Małej Akademii Sztuki, Ruda Śląska Halemba, 16-17.10.1991.

Rudzka Jesień 91- XXV konkurs plastyki nieprofesjonalnej, Muzeum Miejskie im. Maksimiliana Chroboka, Ruda Śląska, 1991.

/ 1992

Mała Akademia Sztuki, Klub RSM Muza, výstava účastníků Małej Akademii Sztuki, Ruda Śląska Halemba,1992.

Rudzka Jesień 92- XXVI konkurs plastyki nieprofesjonalnej, Muzeum Miejskie im. Maksimiliana Chroboka, Ruda Śląska, 1992.

/ 1993

Rudzka Jesień 93 - XXVII konkurs plastyki nieprofesjonalnej, wystawa pokonkursowa malarstwa, 12.10-30.10.1993, Dom Kultury w Rudzie Śląskiej Bielszowicach ,1993.

Wernisaż - Marek Plura (kresba), Marek Różański (malířství), Krzysztof Gołuch (malířství) „Mała Akademia Sztuki" , Klub RSM Muza, výstava účastníků Małej Akademii Sztuki, Ruda Śląska Halemba, 29 - 31.03.1993.

/ 2000

Impresje światłem - Krzysztof Gołuch , Michał Gawęda, Galeria działań Krekot, Miejska Biblioteka Publiczna w Rudzie Śląskiej, Ruda Śląska, 10.03-10.04.2000.

/ 2002

II Jurajski Salon Fotografii, Regionalny, Ośrodek Kultury w Częstochowie, Galeria Art-Foto, Częstochowa, 25.10- 25.11. 2002.

Galeria Bezdomna, Galeria Szyb Wilsona, Katowice, 26.10 – 09.11.2002.

Galeria Bezdomna, Reformplaza - 27 patro , Katowice, 07.12-12.12.2002.

/ 2003

Klub Fotograficznego Format, Fundacja Elektrowni Rybnik, 10.03 – 10.04.2003.

Kochać człowieka 2003, III Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Galeria Tyle Światów, Oświęcimskie Centrum Kultury Oświęcim, 28.03-27.04.2003.

Kochać człowieka 2003, III Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Galerii Fotografii B&B, Bielsko Biała, 10.05- 04.06.2003.

Dziecko, III Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Galeria Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, Poznań, 01.06-01.07.2005.

Dzień Dobrej Wiadomości, Fundacja Salon 101, Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki, Warszawa,18.08-08.09.2003.

I Wystawa Zbiorowa, Śląskie Towarzystwo Fotograficzne, Galeria ZPAF Katowice, Katowice, 09.09-09.10.2003.

Portret, VIII Ogólnopolski Konkurs Fotografii, Trzcianka, 10.10- 10.11.2003.

Dziecko niepełnosprawne kochane takie jakie jest, dlatego że jest, IV Edycja Konkursu Fotograficznego, Stowarzyszenie po pierwsze Rodzina, Warszawa, 20.12.2003 - 20.01.2004.

/ 2004

Klub Fotograficznego Format. I Rybnicki Festiwal Fotografii, Fundacja Elektrowni Rybnik, 26-28.03.2004.

Portret, IX Ogólnopolski Konkurs Fotografii, Trzcianka, 15.10 - 15.11.2004.

/ 2005

Kochać człowieka 2005, IV Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Oświęcimskie Centrum Kultury, Galeria Tyle Światów, Oświęcim, 08.04- 07.05.2005.

Portret, Miejski Dom Kultury w Kole, Koło, 20.05-20.06.2005.

Złota Muszla, Przegląd Fotografii Polskiej i Europejskiej, Miejski Ośrodek Kultury w Koszalinie, Koszalin, 01.09 - 01.10.2005.

Zestaw 2005, Międzynarodowy konkurs fotografii, Świdnicki Ośrodek Kultury, Galeria Fotografii Rynek, Świdnica, 16.09-29.10.2005.

XVII Radomskie Małe Formaty, Ogólnopolski konkurs fotograficzny, Klub Środowisk Twórczych „Łaźnia", Radom, 18.10- 18.11.2005.

Opava na prahu nového tisíciletí, Kabinet fotografie, Dům umění, výstava pedagogů a studentů ITF FPF SU, Opava, 08.12.2005 -15.01.2006.

/ 2006

Śląskie Towarzystwo Fotograficzne, III Rybnicki Festiwal Fotografii, Klub Energetyka, Rybnik, 24.03-26.03.2016.

II Wystawa Zbiorowa Śląskiego Towarzystwa Fotograficzne, , Galeria ZPAF Katowice, Katowice, 09.02.2006.

Poutník - Fotografická výstava, Umělecké centrum UP, Olomouc, 11.04-05.05.2006.

Szerokie Pole Widzenia, Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu, Business Centre Club, Warszawa, 05.07-05.06.2006.

Złota Muszla, XI Międzynarodowy Przegląd Fotografii" , Miejski Ośrodek Kultury, Bałtycka Galeria Sztuki , Koszalin, 01.09-20.09.2006.

Zestaw 2006, Międzynarodowy Konkurs Fotografii, Świdnicki Ośrodek Kultury, Galeria Fotografii Rynek, Świdnica, 29.09-29.10.2006.

XVIII Radomskie Małe Formaty, Ogólnopolski konkurs fotograficzny, Klub Środowisk Twórczych „Łaźnia", Radom, 07.11- 07.12.2006.

XVI Krajowy Salon Fotografii Artystycznej Żary 2006, Żarski Dom Kultury w Żarach, Żary, 10.11.2006 - 09.12.2007.

VIII edycja Konkursu Fotograficznego im. Edwarda Hartwiga, Wojewódzka Biblioteka im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Lublin, 24.11-24.12.2006.

IV Jurajski Salon Fotografii, Regionalny Ośrodek Kultury w Częstochowie, Galeria Art-Foto, Częstochowa, 25.10- 25.11. 2006.

/ 2007

Śląska Fotografia Prasowa 2006 , Biblioteka Śląska, wystawa pokonkursowa, Katowice, 09.02 – 09.03. 2007.

Moja Europa - Zapis codzienności, V Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Miejski Dom Kultury w Wągrowcu, Wągrowiec, 25.07 – 25.08.2007.

Kochać człowieka 2007, V Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Oświęcimskie Centrum Kultury, Galeria Tyle Światów, Oświęcim , 30.03-30.04.2007.

Breaking Stereotypes, European Comission, Komisja Europejska, 01.09 - 01.10.2007, Bruxelles, European Comission,

Wszystkie Dzieci Świata, Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Galeria Rynek Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie, wystawa pokonkursowa, Pacanów,10.09 – 30.10.2007.

Kobieta wolna, kobieta niezależna, Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Fabryka Trzciny, Warszawa, 26.09- 02.10.2007.

Czech Star, Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava, Fotogalerie Friedrichshain, Berlin, 2007.

Institut tvůrčí fotografie FPF SU - Diplomové a klauzurní práce 2007, Galerie Opera, Divadlo Jiřího Myrona, Ostrava, 2007.

XIX Radomskie Małe Formaty, Ogólnopolski konkurs fotograficzny, Klub Środowisk Twórczych „Łaźnia", Radom,05.10- 05.11.2007.

Przełamując stereotypy, Punkt Informacyjny Unii Europejskiej, Warszawa, 10.12.-10.01.2008.

Breaking Stereotypes, Centre of Culture Belem, Lisboa, 18.11 -18.12.2007.

XVII Krajowy Salon Fotografii Artystycznej Żary 2007, Żarski Dom Kultury w Żarach, Żary, 08.12.2007 - 07.12.2017.

/ 2008

Moja Europa - zapis codzienności, , Galeria Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej - Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, Poznań, 15.02 - 09.03.2008.

Śląska Fotografia Prasowa 2007, Biblioteka Śląska, Katowice, 22.02 – 22.03. 2008.

Čtyři polští absolventi ITF Institutu tvůrčí fotografie FPF SU ,Dům umění, Opava, 26.02.- 30.03.2008.

Portret 2008, VII Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Miejski Dom Kultury w Kole, Koło, 16.05.16.06.2008.

XX Radomskie Małe Formaty, Ogólnopolski konkurs fotograficzny, Klub Środowisk Twórczych „Łaźnia", Radom, 01.06- 01.07.2008.

Wszystkie Dzieci Świata, II Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Galeria Rynek , Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie, Pacanów, 10.06 - 09.09.2008.

BZWBK Press Foto 2008, Galeria Narodowa Zachęta, 23.06.- 20.07.2008.

Opava očima studentů Institutu tvůrčí fotografie SU, Through the Eyes of Students of the Institute of Creative Photography, Silesian University, Dům umění, Opava , 04. 09 – 12. 10. 2008.

Wszystkie Dzieci Świata, II Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Galeria Abrakadabra, Muzeum Zabawek i Zabawy, Kielce, 15.09 - 30.10.2008.

Człowiek obok mine, Przegląd Współczesnej Fotografii, Białostocki Ośrodek Kultury, Białystok, 11.10-26.10.2008.

Čtyři polští absolventi Institutu tvůrčí fotografie SU v Opavě, Kino Hvězda, Uherské Hradiště , 03.11-18.11. 2008.

Wszystkie Dzieci Świata, II Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Stała Galeria Fotografii Warsztaty Fotograficzne, Centrum Kultury Dworek Białoprądnicki, Kraków,13.11 - 15.12.2008.

/ 2009

Śląska Fotografia Prasowa 2008 , Biblioteka Śląska, Katowice, 05.03 – 05.04. 2009.

Fotograficzne Impresje - Krzysztof Gołuch, Czesław Siemianowski, Jan Twardy-sko". Galeria Sklepik z marzeniami, Gliwice, 26.03-26.04.2009.

Kochać człowieka 2009, VI Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Oświęcimskie Centrum Kultury, Galeria „ Tyle Światów", Oświęcim, 24.04.-25.05.2010.

Portret 2009, VIII Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Miejski Dom Kultury w Kole, 20.05-20.06.2009, Koło.

Postać ludzka w pejzażu, VI Biennale Fotografii Czarno-Białej" Galeriia Mu-zeum Regionalnego, Radomsko, 20.06-20.07.2009.

Pokaż swój świat", Ogólnopolski Konkursu Fotograficznego, Urząd Marszał-kowski Województwa Świętokrzyskiego, Kielce, 15.10 -30.10 2009.

Otwarte Mistrzostwa Fotograficzne Olsztyn 2009, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie, Galeria Amfilada, Olsztyn, 05 -31.12.2009.

/ 2010

36, výstava slezských studentů a absolventů ITF v Katowicach

Institut Tvůrčí Fotografie Slezské Univerzity v Opavě , Rondo Sztuki, Katowice, 11.03-14.04.2010.

Śląska Fotografia Prasowa 2009, Biblioteka Śląska, Katowice, 12.03 – 31.03. 2009.

7 Międzynarodowy Festiwal Fotografii w Rybniku, - 01-03.10.2010.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, Divadlo Reduta - Národní divadlo Brno, Brno,01.04-02.05. 2010.

Wszystkie Dzieci Świata, Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Abrakadabra , Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie, Pacanów,15.04 – 15.05.2010.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě Opavská Škola Fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Galeria GAMU, Praga, 12.04-11.06.2010.

Opava School,of Photography. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Oxford University, Linacre College, Oxford,19.05 - 10.09.2010.

Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava, Opavská Škola Fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Photokina, Academy meets Photokina , Köln, 21-26.09. 2010.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě Mesiac fotografie, Open Galery, Bratislava, 6-30.11. 2010.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě Opavská Škola Fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Národní divadlo moravskoslezské, Galeria Opera, Divadlo Jiřího Myrona, Ostrava, 14.10-20.11. 2011.

Ogólnopolski Konkurs fotograficzny Fotonowela 2010, Radomskie Towarzystwo Fotograficzne, Galeria Łaźnia, Radom,16.11-16.12.2010.

Otwarte Mistrzostwa Fotograficzne Olsztyn 2010, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie, Galeria Amfilada, Olsztyn, 11.12 -11.11.2010.

XX Krajowy Salon Fotografii Artystycznej Żary 2010, Żarski Dom Kultury, Żary, 11.12.2010 - 11.01.2010.

/ 2011

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě Opavská Škola Fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Galerie U Rytíře, radnice, Liberec, 11.01-17.02. 2011.

Śląska Fotografia Prasowa 2010, Biblioteka Śląska, Katowice, 25.03 – 24.04. 2011.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, Prague Photo, Mánes, Praha, 04-10. 04. 2011.

Kochać człowieka 2011, VII Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Oświęcimskie Centrum Kultury, Galeria Tyle Światów, Oświęcim, 29.04 - 30.05.2011.

Opava School of Photography, Opavská Škola Fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Galeria Klimy Bocheńskiej, Warszawa, 10-30.05.2011.

Opava School of Photography. Opavská Škola Fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Prospektos Galerija, Vilnius, 01.09- 30.09.2011.

Opavská Škola Fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Dům umění, Opava, wrzesień/październik,

Institutut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, Setkání a výstava fotografických škol, Galerie Emila Filly/ Galerie Armaturka , Ústí nad Labem, říjen - listopad 2011.

/ 2012

Zapamiętane, Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Centrum Kultury i Sztuki w Koninie, Konin,10.03-10.04.2012.

Portret 2012, XI Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Miejski Dom Kultury w Kole, Galeria Foyer, Koło, 18.05-18.06.2012.

XXXVI Konfrontacje Fotograficzne, Galeria Mała Gorzowskiego Towarzystwa Fotograficznego, Gorzów Wielkopolski, 19.05-19.06.2012.

20 lat Galerii Fotografii B&B, skupinová výstava autorů kteří vystavovali v galerii B&B v letech 1992-2012, Bielsko, 05.10-7.11.2012.

/ 2013

Kochać człowieka 2013, VIII Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Galeria Tyle Światów, Oświęcimskie Centrum Kultury, Oświęcim,19.04- 26.05.2013.

Inside/Outside, Polští studenti Institutu tvůrčí fotografie FPF SU, Galerie Opera, Divadlo Jiřího Myrona, Ostrava, 17.10-20.11.2013.

/ 2014

Nowi członkowie ZPAF, Galeria Katowice ZPAF, Katowice,08.01-08.02.2014.

Inni nie gorsi, Galeria "Winda", Kieleckie Centrum Kultury, 16.01-23.01.2014.

Inside/Outside, Polští studenti Institutu tvůrčí fotografie FPF SU, Inside/Outsid. Polscy studenci w Instytutu Twórczej Fotografii FPF SU v Opvie, Flemmichova vila , Krnov (Republika Czeska), 21.02-23.03.2014.

Śląska Fotografia Prasowa 2013 , Biblioteka Śląska, Katowice, 20.03 – 20.04. 2014.

Polska – konteksty, Centrum Kultury i Sztuki w Koninie, Konin, 05- 28.02.2014.

PUOT EXPO 2014, Park Zdrojowy, Polanica Zdroju, 07.06 – 07.07.2014.

Polska w obiektywie, výstava členů ZPAF Katowice, Makedonsko-polská kulturní společnost, Vardar, Skopje (Macedonia), 02.12.2014 - 02.01.2015.

/ 2015

Śląska Fotografia Prasowa 2014 , Biblioteka Śląska, Katowice, 19.03 – 19.03. 2015.

Kochać człowieka 2015, IX Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Galeria Tyle Światów, Oświęcimskie Centrum Kultury, Oświęcim, 24.04 - 24.05.2015.

25 let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě , Dům umění v Opavě, Opava, 14.05-28.06. 2015.

Kochać Człowieka 2015, Galeria B&B, Bielsko-Biała , 11.07-31.07.2015.

VI edycja - Obiektywnie Śląskie, Centrum Scenografii Polskiej Muzeum Śląskiego, Katowice, 16.10-15.11.2015.

Linie papilarne, Galeria Katowice ZPAF, Katowice, 07.10-08.11.2015,

VI edycja - Obiektywnie Śląskie , Centrum Sztuki Filmowej, Kino Kosmos, Katowice, 07.12-31.12.2015.

/ 2016

VI edycja - Obiektywnie Śląskie, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego, Katowice,10.01-15.02 2016.

W stronę człowieka – Krzysztof Gołuch, Marek Wesołowski, Sosnowieckie Centrum Kultury, Zamek Sielecki – Galeria Extravagance, Sosnowiec, 15.01-21.02.2016.

Arkadiusz Gola / druga strona cegły, Krzysztof Gołuch / Przełamując stereotypy, Prudnicki Ośrodek Kultury, Galeria na poddaszu, Prudnik, 05.02-05.03.2016.

Polska – konteksty, Centrum Kultury i Sztuki w Koninie, Konin, 01- 31.04.2016.

VI edycja - Obiektywnie Śląskie, , Dworzec PKP, Katowice, 18.02 – 07.03.2016.

Śląska Fotografia Prasowa 2015, Biblioteka Śląska, Katowice, 20.03 – 19.04. 2016.

VI edycja - Obiektywnie Śląskie, wieżowiec Altus, Katowice, 08.03 – 22.03.2016.

Zestaw 2016, Międzynarodowy konkurs fotografii, Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Kamila Norwida, Świdnica, 09.09-09.10.2016.

Miłosierdzie, Galeria Politechniki Krakowskiej Gil, Kraków, 07-09.2016.

Koncert, Dom Kultury, Rybnik-Boguszowice, 14.10-30.11.2016.

Otwarte Mistrzostwa Fotograficzne Olsztyn 2016, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie, Galeria Amfilada, Olsztyn,10.11 -10.12.2016.

/ 2017

Kochać Człowieka 2017, Oświęcimskie Centrum Kultur, Galeria Tyle Światów, Oświęcim, 21.04-21.05.2017.

Tender -Young Czech, Slovak And Polish Photography, Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava, Université du Luxembourg, Luxembourg, 17.05 – 17.07.2017.

Zestaw, XII Międzynarodowy Konkurs Fotograficzny– Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Kamila Norwida , Świdnica, 09.09-09.10.2017.

/ 2018

Sztuka łączy nas/Umění nás spojuje Krzysztof Gołuch & David Macháč , Galerie Na strychu, Prudnik, 02.02-30.03.2018.

Śląska Fotografia Prasowa 2017, Biblioteka Śląska, Katowice, 26.03 – 26.04. 2018.

Prague Photo 2018- Institut tvůrčí fotografie, Clam-Gallasův palác, Praha 24-28.04.2018.

Grand Press Photo 2018, Warsaw Spire, Warszawa, 15-28.06.2018.

Grand Press Photo 2018, Manufaktura, Łódź, 29.07-15.07. 2018.

INT / EXT – École de photographie d'Opava, festival Trasphotographiques, Lille, 12.07-12.08.2018.

Grand Press Photo 2018, Teatr Szekspirowski, Gdańsk, 17.07-25.07.2018.

Grand Press Photo 2018, Cesarskie Ogrody , Świnoujście , 27.07-07.08.2018.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe Galaxy, Szczecin, 09.08-02.09.2018.

Grand Press Photo 2018, Wolny Dziedziniec Urzędu Miasta, Poznań , 03.09 - 16.09.2018.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe Mazovia, Płock, 18.09 - 08.10.2018.

Cologne Meets Opava Institute of Creative Photography Silesian University in Opava,Galerie Lichtblick, Kolonia, 29.09-00.00. 2018, to nebyla výstava

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe Bonarka City Center, Kraków, 10.10-14.10.2018.

Grand Press Photo 2018, Pub Sportowym Stacherczak, Częstochowa, 26.10-12.11.2018.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe Millenium Hall Galeria DAgArt?, Rzeszów, 14.11-03.12.2018.

O!Znaki Pracy 2018, Galeria Chłodna 31, Warszawa, 04-31.12.2019.

Grand Press Photo 2018, Centrum Spotkań Kultur,, Lublin, 05.12 - 07.01.2019.

IX edycja - Obiektywnie Śląskie, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego, Katowice, 05.12-21.2018.

/ 2019

IX edycja - Obiektywnie Śląskie, Kino Kosmos, Katowice, 05.01-31.2019.

Grand Press Photo 2018, Białostocki Ośrodek Kultury, Białystok, 08.01 - 31.01.2019.

IX edycja - Obiektywnie Śląskie, Szyb Maciej, Zabrze, 01.02-15.03.2019.

Made in Opava - Polscy studenci ITF, Muzeum Historii Katowic, Katowice, 16. 01. – 16.02.2019.

Mezičas, Klauzurní a diplomové práce z Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské university v Opavě. Dům umění v Opavie, Opava, 17.01.-17.02.2019.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe - Galeria Sandecja, Nowy Sącz, 02.02 - 18.02.2019.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe - Galeria Amber, Kalisz, 20.02 - 01.03.2019.

IX edycja - Obiektywnie Śląskie, Dworzec PKP, Katowice, 02.03 - 23.2019.

Grand Press Photo 2018, Galeria Piastova, Gniezno, 04.03 - 16.03.2019.

Grand Press Photo 2018, Galeria Pomorska, Bydgoszcz, 18.03 - 02.04.2019.

Kochać Człowieka 2019 , Oświęcimskie Centrum Kultury, Galeria Tyle Światów, Oświęcim, 26.04 -26.05.2019.

Jsme ze stejné planety, Velká Bystřice, 08-09.06.2019.

Made in Upper Silesia, Galerie Opera, Divadlo Jiřího Myrona, Opava, Ostrava, 21.06 -21.07.2019.

Kochać Człowieka 2019, Galerii Fotografii B&B, Bielsko-Biała, 07-29.07.2019.

Použitá Literatura:

- Diane Arbus, Revelations.„lyric and tender and pretty“, New York: Random House, 2003. ISBN 0-375-50620-9.
- Bujak Adam, Kalwaria, vyd. Biały Kruk, Krakov, 2001.
- Czas syntezy. Klasycy śląskiej sztuki, vyd. Galerie současného umění BWA, Katovice 2014, str. 8.
- Gazeta Wyborcza - Deník, Łukasz Kałębasiak, článek: „W Katowicach otwarto Galerię Bezdomną“, Katovice, 27. října 2002; http://www.stf.katowice.pl/archiwum/wydar.htm#16102002
- Gołuch Krzysztof, Můj svět-moje realita, Bakalařská teoretická diplomová práce, Slezká univerzita, Filozoficko - přírodovědecká fakulta, Institut tvůrčí fotografie, Opava 2007.
- Gołuch Krzysztof, Narušování stereotypu, (článek v magazínu Listy 3/2011).
- Gość Niedzielny - Magazín, Gość Katowicki 15/2017, „Ludzie, co dają radę“, Przemysław Kucharczak; https://www.youtube.com/watch?v=Wdd-OKkSX9bc&feature=youtu.be
- MAGAZYN č. 17, příloha deníku Gazeta Wyborcza č. 100, 29. dubna 1999.
- Marková Mary Ellen - fotografie, WARD 81, text Karen Folger Jacobs, Simon and Schuster, New York 1979.
- Michałowska Teresa, Średniowiecze, vyd. páté, PWN, Varšava 1999, s. 17.
- Molik Andrzej, „Widzieć, słyszeć, dotykać, wiedzieć“, Kurier Lubelski, Lublin, říjen 2001.
- Nadja, „La beauté sera CONVULSIVE ou ne sera pas“, 1928, vyd. pol. 1993, Oficyna Literacka.

- Pagano Jacob, Nothing Real Can Be Threatened: Richard Avedon, Khalik Allah, and Communities of Portraiture, https://medium.com/@jakepagano/giving-soul-richard-avedon-khalik-allah-and-the-touch-of-the-photograph-e4a0d79d0aae.
- Piotr Szymon – fotografie, Akademie výtvarných umění v Katovicích, Katovice 2017, str. 27.
- Półkośnik Robert, Po drugiej stronie lustra, katalog k výstavě, Bialystok 2001.
- Radio eM,„Moja historia rozmowy o ludzkich losach", host: Krzysztof Gołuch, úryvek s názvem: Całe życie w obiektywie, vysílání: 5. 12. 2017; https://www.radioem.pl/doc/4411990.05-12-17-Cale-zycie-w-obiektywie
- Serej Szymon, Historia RFF, bakalářská práce, Wydział Radia i Telewizji, Uniwersytet Śląski, Katowice, 2009.
- Sontag Susan, O fotografii, str. 216, vyd. Karakter, Krakov 2009.
- Sontag Susan, Widok ludzkiego cierpienia, překlad Sławomir Magala, vyd. Karakter, Krakov 2010. ISBN 978-83-65271-05-1.
- Świat Obrazu,„Nowy, niezwykły projekt Oiko Petersena", 15. dubna 2009, https://www.swiatobrazu.pl/nowy_niezwykly_projekt_oiko_petersena.html.
- Wiadomości Rudzkie, 15. 3. 2000.
- Wilczyk Wojciech, Fototapeta, http://fototapeta.art.pl/2002/akl.php.
- Život místo ústavu. Štreitovy fotografie ukazují příběhy postižených, iDNES, 10. února 2013, https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/fotograf-jindrich-streit-vystavuje-v-liberci.A130208_144858_liberec-zpravy_tm?galerie.

JMENNÝ REJSTŘÍK

Diane Arbus / 83, 84, 88, 120.

Richard Avedon / 87, 88, 121.

Piotr Barchański / 41.

Krzysztof Bąk / 28, 37, 44.

Piotr Bernasi / 17.

Vladimír Birgus / 3, 59, 63, 64, 65, 92, 126.

Piotr Bławicki. / 45.

Zbigniew Boniek / 26.

André Breton / 83

Maksymilian Chrobok / 34.

Karel Cudlín / 53.

Grzegorz Dąbrowski / 58.

Jasiek Deja / 38.

Jacenty Dędek / 14, 15, 45.

Tomasz Dziechciarz / 45.

Monika Fedelińska / 45.

Mariusz Forecki / 56.

Mary Frances / 86.

Marcin Gasidło / 45.

Michał Gawenda / 41.

Marcin Giba / 43.

Ivo Gil / 90.

Lynn Gilbert / 13.

Michał Gmitruk / 17.

Arkadiusz Gola / 22, 58, 60, 90, 94.

Ewa Gołuch / 39.

Hanna. Gołuch / 44.

Krzysztofa Gołuch / 1, 10, 11, 20, 22, 26, 29, 31, 34, 43, 45, 49, 59, 64, 68, 73, 88, 91, 92,

93, 95.

Łukasz Gołuch / 57.

Jacek Gruszczyński / 45.

Andrzej Grygiel / 45.

Mikołaj Grynberg / 17.

Mirosław Grzegrzółka / 45.

Agnieszka Grzelak / 45.

Joanna Grzybowska / 45.

Tomasz Gudzowaty / 15, 17.

Krzysztof Hejke / 14.

Rafał Hernicki / 45.

Hermann Hesse / 30.

Randy Haines / 14.

Václav Havel / 54.

Adam Hayder / 17.

Staszek Heyda / 56, 60.

Adam Hiltawski / 58, 100.

Artur Hojny / 18.

Krzysztof Liszka / 43.

Tomasz Jodłowski / 45

Waldemar Józwa / 45.

Jánose Kádára / 15.

Sławomir Kamiński / 15.

Janusz Karbowniczek / 34.

Carl De Keyzer / 59.

Magda Klemm / 16.

Eugenia Klimnik / 31.

André Kertész / 88.

Rafał Klimkiewicz / 45, 47.

Josef Koudelka / 53.

Andrzej Koniakowski / 45, 46, 47.

Andrzej Kramarz / 17, 56.

Michał Krawczyński / 45.

Tomasz Krzemiński / 45.

Bogdan Kułakowski / 45.

Aleš Kuneš /. 56.

Jan Langer / 45.

Barbara Langiewicz / 45.

Władysław Lemm / 17, 19.

Marcin Liberski / 56, 57, 60.

Krzysztof Liszka / 43, 51.

Dorota Lubocka / 45.

Markéta Luskačová / 53, 54.

Agnieszka Łakomy / 45.

Jacek Łagowski / 17.

Arkadiusz Ławrywianiec / 45.

Marcin Łobaczewski / 17.

Irek Malcharczyk / 45.

Andrzej Marczuk / 56., 57.

Mary Ellen Mark / 84, 85, 86, 121.

Stanisław Mazuś / 34.

Mieczysław Michalik / 14.

Chris Niedenthal / 15, 16, 17.

Beata Nosal / 45.

Dominik Nowak / 45.

Jerzy Obrodzki / 33, 34, 51.

Marzena Paciej / 45.

Grzegorz Szmak-Paszkowski / 45.

Dita Pepe /. 56.

Oiko Petersen / 19, 20, 122.

Michel Platini / 26.

Krzysztof Pniok / 45.

Václav Podestát / 90, 126.

Adriana Pohl / 45.

Wojciech Prażmowski. / 17.

Robert Pólkośnik / 16, 17.

Grzegorz Pyka / 45.

Artur Reszko / 58.

Victor Grados Romero / 45.

Adam Różański / 30.

Zofia Rydet / 45.

Kazimierz Seko / 45.

Anita Siemaszko / 18.

Tomasz Sikora / 46.

Maciej Skawiński / 17, 19.

Robert Smyła / 45.

Sławek Sobczyk / 45.

Maga Sokalska / 57.

Tadeusz Sobolewski / 15.

Susan Sontag / 13, 74, 82, 88, 122.

Robert Stangrecki / 45.

Jindřich Štreit / 50, 53, 54, 59, 89, 98.

Michał Szalast / 45.

Krzysztof Szewczyk / 56, 57.

Jakub Szymczyk / 45.

Piotr Szymon / 45, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 62, 88, 93, 96, 99, 121, 122.

Alina Ślusarek / 45.

Andrzej Świetlik / 17, 46.

Marcin Tomalka / 45.

Tomasz. Tomaszewski / 18.

Adam Tuchliński / 58.

Halina Tymusz / 34.

Adam Warcholiński / 45.

Adam Warchoł / 45.

Alex Webb / 59.

Marek Wesołowski / 45.

Williama Wharton / 30.

Adam Wijata / 40.

Wojciech Wilczyk / 18.

Józef Wolny / 22, 44, 47, 48, 51, 55, 91, 118.

Andrzej Wołkowycki / 16.

Piotr Wójcik / 17.

Maria Zbąska / 17.

autor práce: Michał Szalast

vedoucí práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus

oponent práce: doc. Mgr. Václav Podestát

Překlad: Milan Biegoń

Počet normostran: 80

Počet úhozů: 144055

Institut tvůrčí fotografie

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Slezská univerzita v Opavě

Opava 2019

KRZYSZTOF GOŁUCH

raná tvorba